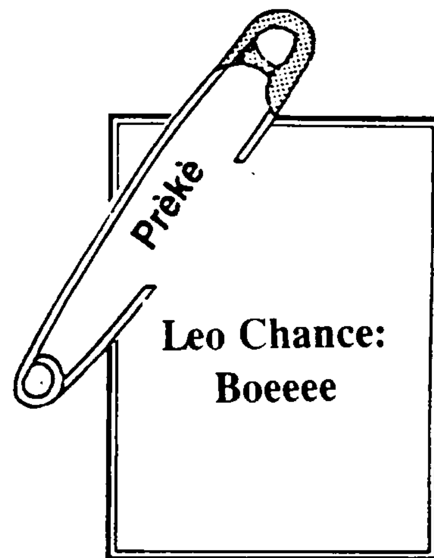
VANDAAG

SUZY RÖMER
...melkkoe...

111E JAARGANG — NO.: 293 ZATERDAG 17 DECEMBER 1994

AMIGOE

Leo Chance: Boeeee

Washington bevestigt 'noodlanding' met twee man aan boord

Pyongyuang: Helikopter van VS neergeschoten

WASHINGTON/SEOUL - Bij het Amerikaanse ministerie van Defensie heeft men bevestigd dat een Amerikaanse helikopter met twee personen aan boord een noodlanding heeft gemaakt op Noordkoreaans grondgebied. Men voegde er aan toe dat het hier gaat om 'gedeeltelijke en voorlopige' informatie. Noord-Korea was minder voorzichtig met zijn informatie en maakte bekend dat men een Amerikaanse leger-helikopter had neergehaald die zonder toestemming het Noordkoreaanse luchtruim was binnengevlogen. Het incident zou wel eens de zich verbeterende relates tussen Noord-Korea en de Verenigde Staten nadelig gaan beïnvloeden.

Volgens de mededeling van het Pentagon in Washington gaat het om een OH 58-helikopter. "We hebben het contact met het toestel verloren om kwart voor drie in de afgelopen nacht", zo verduidelijkte de Amerikaanse woordvoerder Kenneth Bacon. Hij negeerde de Noordkoreaanse berichten. Bacon zei nog dat hij geen informatie meer had over de bemanning van de helikopter. Hij zei wel dat de autoriteiten druk bezig zijn met het verzamelen van gegevens. Bij Buitenlandse Zaken haastte men zich in Washington mee te delen dat er (nog) geen nota naar Noord-Korea is gestuurd in verband met deze zaak.

Blijkens een bericht van het Noordkoreaanse persbureau KCNA, dat in Zuid-Korea werd opgevangen, was de Amerikaanse helikopter Noord-Korea 'diep doorgedrongen'. Met een enkel schot werd het toestel neergehaald. Aldus de mededeling. Iets later meldde een Zuidkoreaanse radiozender, dat een Amerikaanse helikopter met twee man aan boord boven de gedemilitariseerde zone had gevlogen dat de beide Korea's van elkaar scheidt voordat het vijf kilometer op het grondgebied an Noord-Korea landde.

In Zuid-Korea bevestigde men dat men niets wist over het lot van de inzittenden. Ook kon men geen commentaar geven op de Noordkoreaanse berichten als zou de heli zijn neergeschoten. Het Zuidkoreaanse persbureau Yonhap citeerde 'het commando van de gezamenlijke strijdkrachten van Zuid-Korea en de Verenigde Staten' waar dit zei dat zich hevige sneeuwval in het betrokken gebied voordeed en dat als gevolg daarvan de piloot waarschijnlijk het spoor bijster is geraakt. De piloot heeft na de noodlanding, aldus ditzelfde persbureau, nog geprobeerd weer op te stijgen toen men zijn vergissing bemerkte maar dit werd 'voorkomen'. De twee inzittenden zouden niet gewond zijn geraakt bij de actie

Inmiddels is de waakzamaheid in het gebied opgevoerd.

Het is voor het eerst sinds de Koreaanse oorlog dat een Amerikaanse helikopter de gedemilitariseerde zone is overgevlogen.

In de afgelopen twee maanden heeft zich een enorme dooi voorgedaan in de verhoudingen tussen Noord-Korea en de VS. Ondanks het feit dat men zich officieel nog in staat van oorlog bevindt. Beide landen praten over de procedure om diplomatieke banden aan te kunnen gaan. In november is met name gesproken over het uitwisselen van 'liaison-officials'.

Verleden week mochten zelfs twee Amerikaanse senatoren met hun vliegtuig landen op het vliegveld van Pyongyang. Dat was sinds de Koreaanse oorlog nog niet gebeurd.

Inhuldiging Cardoso kost miljoenen

BRASILIA - De inhuldiging van Fernando Henrique Cardoso als president van Brazilië gaat ruim 3,4 miljoen dollar kosten. Er worden 120 buitenlandse missies verwacht en verder nog eens 2800 genodigden. Dit werd meegedeeld door Valter Moreira, die belast is met de organisatie van het feest. Er is een uitnodiging de deur uitgegaan naar alle ex-presidenten van Brazilië die nog in leven zijn met uitzondering van Fernando Collor de Mello die dezer dagen wegens gebrek aan bewijs werd vrijgesproken door het hoogste Braziliaanse rechtscollege. Voor de nieuwe president wordt het begin van zijn presidentschap meteen een marathon-actie. Het begint op Nieuwsjaarsdag om vier uur 's middags waarna hij maandagmiddag om een uur er een punt achter zet. Hoofd organisator Moreira heeft zeventig functionarissen van Buitenlandse zaken tot zijn beschikking om de zaak voor te bereiden.

Protesterende joodse kolonisten aangehouden

RAMALLAH - De Israelische politie heeft twaalf kolonisten aangehouden die protesteerden tegen het beschieten van een Israelische soldaat in een Palestijnse stad. Deze soldaat was gewond geraakt. Eenige tientallen kolonisten protesteerden tegen het incident. Zij negeerden de opdracht hun protestbetoging te staken. Daarna greep de politie in en werden er twaalf kolonisten geboeid aan hun handen afgevoerd.

Bij uitblijven overeenstemming Antillen

Rijkskustwacht eventueel door Nederland en Aruba geregeld

ORANJESTAD/WILLEMSTAD — Premier Henny Eman van Aruba en KabNA-minister Joris Voorhoeve sluiten niet uit dat, als overeenstemming met de Antillen over de aansturing van de kustwacht nog lang uitblijft, er een Arubaans-Nederlandse kustwacht komt. Aruba heeft haast en wil niet lang meer wachten op een tripartiete overeenstemming. Voorhoeve heeft begrip voor het Arubaanse standpunt en zal er alles aan doen om het spoedig ook met de Antilliaanse regering eens te worden over de 'juridische inkadering'.

= door Mike Willemse =

Gisteravond gaven eerste minister Eman en KabNA-minister Voorhoeve een persconferentie naar aanleiding van de besprekingen die dag. Hoewel het bezoek van Voorhoeve vooral in het teken stond van veertig jaar Statuut, is er van de 'gelegenheid gebruik gemaakt om bij te praten'. De KabNA-bewindsman sprak onder meer met gouverneur Koolman, premier Eman en minister Watty Vos van Justitie, statenleden waaronder oppositieleider Nelson Oduber (MEP) en bezocht de marinebasis Savaneta, alwaar een aanlandingsplaats voor de kustwacht komt.

Eman verklaarde te hopen 'dat er geen vertraging komt voor wat betreft de invoering van de kustwacht' als gevolg van het niet kunnen bereiken van overeenstemming met de Antilliaanse regering. "Vandaar ons verzoek aan Nederland om zeer spoedig een tripartiete overeenstemming te bereiken en anders uit te kijken naar vormen van samenwerken tussen Nederland en Aruba." Eman deed voorkomen alsof Nederland zich daarin kan vinden.

Gevraagd naar de interpretatie van deze woorden, zei Voorhoeve: "Ik zou daar nu niet de nadruk op willen leggen, omdat men dit zou kunnen verstaan als het uitoefenen van druk. En dat is helemaal niet mijn bedoeling, omdat ik ervan overtuigd ben dat wij in goed overleg tot volledige overeenstemming kunnen komen. En voordat het overleg is afgerond ga je je niet uitlaten over wat er mogelijk is als het niet gunstig verloopt. Tegelijkertijd heb ik geen enkele reden om de mogelijkheid die premier Eman aangeeft te bestrijden. Dat is natuurlijk altijd een optie; om aan de dringende wens van Aruba te voldoen."

Intussen heeft de commissie-rijkskustwacht, onder leiding van directeur S.B. Ybema van Juridische Zaken van het ministerie van Defensie, het rapport afgerond. Op 14 december is net tot nu toe vertrouwelijke verslag overhandigd. Het rapport bespreekt in details de hoeveelheid in te zetten manschappen en materieel voor de op te richten kustwacht. Zo adviseert de commissie-Ybema de aanschaf van drie kotters en de vestiging van een kustwachtcentrum en aanlandingsplaatsen, waarvan er tenminste eentje bij Savaneta komt. De Koninklijke Marine heeft materieel en personeel toegezegd. Het rapport wordt tijdens de rijksministerraad eind januari besproken.

Ondanks de haast en de bezorgdheid van Aruba, is Voorhoeve optimistisch over het bereiken van overeenstemming met Willemstad. "Er is eigenlijk nog één punt van discussie en dat is de juridisch inkadering; een discussie die de puntjes op de i moet zetten. Er is geen inhoudelijk discussiepunt." Er is volgens de Nederlandse minister overeenstemming over het 'beheer' van de kustwacht. Dat beheer wordt gelegd bij KabNA-minister Voorhoeve, die tevens minister van Defensie is. Na enig aandringen wil de bewindsman wel zeggen dat de 'juridische aansturing' een punt is waarover de Antillen en Nederland het nog oneens zijn.

Kerstkrant

VANDAAG wordt het eerste katern van de Amigoe Kerstbijlage '94 bij onze abonnees in de bus bezorgd. **Deze bijlage bestaat uit vijf edities die op zaterdag 17, maandag 19, dinsdag 20, woensdag 21 en donderdag 22 december worden rondgedeeld.**

Aan de Kerstbijlage '94 werkten mee:

Redactie: Wim Baart, Heleen Bongers, Henk de Beijer, Irene Braakman, Marius Bremmer, Bart Bredero, Aart G. Broek, Ithel Brute, Emma Camba, Nel Casimiri, Toon van Dongen, Ronald Donk, Hans Hooiberg, Nel de Jong, Elis Juliana, Sidney Kock, Jan Landsman, Harald Linkels, Hubert Linkels, Leontien Merkies, Marjo Nederlof, René Römer, Jos de Roo, Wim Rutgers, Cor Swanenberg, Jeffrey Sybesma, May Voges, Jules Welling, Ieteke Witteveen, Rudolf de Wit.

Correctie: Hans Vaders, Lulu Jimenez.

Foto's: Ronnie Smiet, Djisbie Franken. **Tekeningen:** George Lichtveld, Nelleke de Laat.

Voorpagina's ontwerp: Joël Labadie.

Grafische vormgeving: Joël Labadie, Carlo Gilmoor, Carina Leañez.

Advertentie opmaak: Edseline Angelo.

Typesetting: Migdala Conradus, Freddy Jimenez, Tamara Salsbach.

Advertentie aquisitie: Viola Bernardus, Yolène Hollander, Jos van der Schoot, Hubert Linkels.

Opmaak: Solange Isselt.

Eindredactie: Norbert Hendrikse.

Hamas speelt ontvoering Israelische soldaat na

■ GAZASTAD - *Hamas-militainten voerden in Gazastad een toneelstuk op bij gelegenheid van de zevende verjaardag van deze Islamitische fundamentalistische strijdgroep. Opgevoerd werd de ontvoering van de Israelische soldaat Nahson Waksman en diens mislukte bevrijdingspoging eerder dit jaar door Israelische keurtroepen waarbij onder meer de gijzelaar van Hamas om het leven kwam.*

Overleg Hamas en Palestijnen vast

GAZA STAD - Het overleg tussen de Palestijnse autoriteit en de oppositiebeweging HAMAS is vastgelopen. We zijn nu zover dat men moeten bekennen dat de commissie geen voortgang heeft gemaakt. We zitten op een dood punt, aldus Mahmud Zahhaar als delegatieleider van Hamas. De opdracht van de commissie was feiten te verzamelen over de schietpartij waarbij onlangs tweehonderd mensen zijn gewond geraakt.

Nieuwe premier Zuid-Korea

■ SEOUL - *De zestigjarige Lee Hong Koo is de niewue premier van Zuid Korea. Hij mocht van verschillende kanten telefonische gelukwensen met deze benoeming in ontvangst nemen. Voordien was hij vice-premier die speciaal belast was met de relaties met Noord Korea. En voordien was hij hoogleraar in het recht. Amper is hij aangetreden of er doet zich een ernstig incident voor met betrekking tot een Amerikaanse helikoper die volgens Noord Korea werd neergehaald omdat hij zonder te toestemming het Noordkoreaanse grondgebied was binnengedrongen.*

(AFP-satellietfoto)

Operatie Dinero:

Off shore bank Anguilla ingezet tegen drugskartel

WASHINGTON ANGUILLA - Bij een grote internationale operatie tegen het Cali-drugskartel van Colombia zijn 88 arrestaties verricht in diverse landen en is negen ton cocaïne in beslag genomen, evenals 52 miljoen dollars in contanten en effecten.

Zo werd door Amerikaanse autoriteiten bekend gemaakt. De operatie kreeg als codenaam Operatie Dinero en begon in 1992. De aktie was gericht op de witwaspraktijken met drugsgeld door het kartel van Cali. Aldus de Amerikaanse narcoticadienst DEA. Onder de gearresteerden is Pasquale Locatelli, die beschouwd werd als de chef van de Italiaanse maffia.

De aktie werd voorbereid in samenwerking met justitiële autoriteiten in de VS, Italië, Spanje en Anguilla en heeft aangetoond dat er nauwe banden bestaan tussen het drugskartel van Cali en de maffia. Het onderzoek is nog niet afgesloten. De komende weken worden meer arrestaties verwacht.

Operatie Dinero werd mede mogelijk door de medewerking van de gouverneur van Anguilla Alan Shave. Op Anguilla werd een off shore bank geopend met het doel de geldstromen van de drugsbaronnen te achterhalen. Alleen de gouverneur en de waarnemend gouverneur waren van het werkelijke doel van de bank op de hoogte. Het is de eerste keer dat in de strijd tegen de drugs een off shorebank werd ingezet, zo maakt de overheid van Anguilla in een persbericht bekend.

De aktie was tegelijkertijd een test op het toezichthoudend orgaan van off shore banken in Anguilla. Dat functioneerde uitstekend, aldus de Anguillaanse overheid: "Ondanks de zorgvuldig voorbereide referenties, kreeg de toezichthouder argwaan en wilde geen toestemming tot vestiging geven. Slechts nadat de gouverneur daartoe opdracht had gegeven, kon de bank worden geïnstalleerd."

Anguilla zou door de Britse en Amerikaanse autoriteiten zijn benaderd wegens de uitstekende medewerking die het eiland in het verleden heeft gegeven aan haar Franse, Nederlands(-Antilliaanse) en Amerikaanse buureilanden.

Izetybegovic:Allemaal verlies van tijd

Jimmy Carter morgen in Sarajevo aan slag

SARAJEVO - Oud-president Jimmy Carter reist dit weekeinde af naar Sarajevo voor een bemiddelingspoging in het Bosnische conflict. Een functionaris van de Amerikaanse ambassade in Sarajevo heeft dit bevestigd. Carter wordt zondag verwacht, aldus waarnemend hoofd van de Amerikaanse missie John Menzies. Verdere details van zijn reis- en werkschema waren nog niet bekend. Volgens plan wordt de Bosnische Servische leider Radovan Karadzic ook in Sarajevo verwacht. Op zijn uitnodiging onderneemt Carter de bemiddeling.

De president van Bosnië-Hercegowina Alija Izetbegovic herhaalde zijn standpunt dat het een verlies van tijd is van Jimmy Carter om deze poging te ondernemen, wanneer het er om gaat het bestaande vredesplan wat bij te stellen. De voorstellen van Karadzic over vrijheid van beweging van de VN-konvooien en de heropening van het vliegveld van Sarajevo noemde de Bosnische president 'klinkklare propaganda om bij het Amerikaanse volk een wit voetje te halen.

Izetbegovic zegt dat de speciale VN-gezant voor het vroegere Joegoslavië Akashi het met hem eens is dat de eerste stap die Karadzic moet zetten een staakt-het-vuren is in en bij Bihac. Daarna moet dit staakt-het-vuren worden uitgebreid tot heel Bosnië-Hercegowina.

VBC-directeur Johan Lieuw:

'Voorstellen MAN en CFW ondemocratisch en absurd

WILLEMSTAD — De Vereniging Bedrijfsleven Curaçao wijst resoluut de voorstellen af van de politieke partij MAN en de vakbond CFW, die een pleidooi hebben gehouden om het referendum bij bedrijven over de erkenning van vakbonden af te schaffen oftewel de eisen waaraan voldaan moet worden te versoepelen. Dat verklaarde VBC-directeur Johan Lieuw.

De MAN heeft in 1990 een ontwerp-wetsvoorstel bij de Staten ingediend waarin een vakbond, die kan aantonen de meeste werknemers te vertegenwoordigen, automatisch door de werkgever erkent dient te worden. De CFW wenst de vijftig procent plus één-regel welke thans bij referenda vereist is, af te schaffen en te vervangen door een 30 procent regeling.

De VBC vindt zowel het voorstel van de MAN als CFW niet passen binnen ons maatschappelijk bestel. "De voorstellen stroken niet met de in ons land gangbare democratische tradities en regelingen", aldus Lieuw. "Integendeel, de voorstellen tasten de grondslagen van ons bestel aan."

Om zijn betoog hard te maken wijst Lieuw op het huidige kiesstelsel. "Het kiezen van onze vertegenwoordigers in de Staten en eilandsraad geschiedt ook niet via het principe dat als een politieke partij kan aantonen de meeste kiezers te vertegenwoordigen zij automatisch tot winnaar wordt uitgeroepen en daardoor in aanmerking komt voor Staten en eilandraadszetels. Verre van dat. Geheime en vrije verkiezingen moeten uitmaken welke politieke partij als winnaar uit de bus komt", aldus Lieuw die verder vervolgt: "Het vaststellen van de meerderheid in Staten en eilandsraad vindt ook niet plaats met behulp van een zogenaamde dertig procent regeling. Een politieke partij dan wel een coalitie beschikt over de meerderheid indien zij kan rekenen op de helft plus één van de beschikbare zetels."

Lieuw komt dan ook tot de conclusie dat tegen deze achtergrond het voorstel van zowel MAN als CFW moet worden afgewezen. Lieuw: "De VBC vindt het terecht dat geen van de ministers van Arbeid en Sociale Zaken het voorstel van de MAN heeft overgenomen. In de praktijk zal namelijk al gauw blijken dat het voorstel alleen ten uitvoer gebracht kan worden indien gebruik wordt gemaakt van een instrument als een referendum, verkiezing of iets soortgelijks, daar dit de meest objectieve en democratische manier is om er achter te komen of een vakbond inderdaad de meeste werknemers vertegenwoordigt.

Ook het voorstel van de CFW om de vijftig plus één regeling af te schaffen en te vervangen dor een dertig procent regeling kan weinig goed doen in de ogen van VBC. "Het betoog van de CFW is volstrekt absurd. Dit zou impliceren dat een minderheid het voor het zeggen zou hebben en de meerderheid zich erbij neer zou moeten leggen. Dat is de zuiverste vorm van dictatuur van de minderheid.

Lieuw betreurt het dat juist in deze tijd waar op de Antillen gestreefd wordt de democratische structuren uit te bouwen en te verstevigen (openbaarheid van bestuur, grotere rechtszekerheid, ombudsman etc.) van de zijde van de MAN en CFW dergelijke 'ondemocratische voorstellen' gelanceerd worden.

Lieuw: "De recent gehouden referenda op de eilanden inzake de staatkundige structuur hebben duidelijk aangetoond dat vrije en geheime verkiezingen van zeer groot belang zijn om de democratie te versterken. De VBC pleit niet alleen voor handhaving doch zelfs voor uitbreiding van het gebruik van dit instrument. Het zou de allergrootste vergissing zijn om rechten als vrije en geheime verkiezingen en vrijheid van keuze met betrekking tot lidmaatschap van organisaties van de burgers te ontnemen."

Proefschrift van Buddingh voor gouverneur

■ *WILLEMSTAD - Bernard Buddingh, docent aan de Universiteit van de Nederlandse Antillen, heeft deze week het eerste exemplaar van zijn proefschrift 'Van Punt tot Snoa' overhandigd aan gouverneur Jaime Saleh. Bij deze gelegenheid waren tevens aanwezig de heren René Römer, bestuurslid van de Snoa en de socioloog René Römer.*

Groepsexpositie Arawak Craft Products

■ *WILLEMSTAD — In het gebouw van Arawak Craft Products aan de Mattheywerf vond gisteren de officiële opening plaats van de groepsexpositie 'Eenheid / Unity'. Verschillende kunstenaars van diverse disciplines stellen hun werk ten toon. Op de foto Bea Moedt, mede-eigenaar van Arawak Craft Products, luistert aandachtig naar de uitleg van Dito Abbad, wiens vrouw enkele werken vervaardigd heeft. De expositie zal te bezichtigen zijn tot 14 januari.*

Bij behandeling landsbegroting

PNP wil geen bezuinigingen op bestrijding criminaliteit

WILLEMSTAD — De PNP-fractie in de Staten wil dat er niet bezuinigd wordt op het budget voor de bestrijding van de criminaliteit. Het oorspronkelijke bedrag van acht miljoen gulden moet gehandhaafd blijven. Statenlid Suzy Römer heeft minister Atacho bij de behandeling van het hoofdstuk Openbare Orde en Veiligheid van de begroting gevraagd om een lijst met projecten die vanwege de voorgenomen bezuinigingen niet doorgaan. Ook de portefeuilles van minister Ys (Financiën) en Strauss-Marsera (Ontwikkelingssamenwerking) werden behandeld.

Römer zei een motie te overwegen om het oorspronkelijke budget te handhaven. De prioriteit die de bestrijding van de criminaliteit heeft, staat een verlaging niet toe. Bovendien wordt de tendens zichtbaar van een verharding van de mentaliteit, aldus het statenlid. "Steeds vaker zeggen mensen het recht in eigen hand te willen nemen." Ook de discussie over de doodstraf haalde Römer aan om te wijzen op de verharding. "Wij in deze zaal weten dat de doodstraf niet helpt, maar dat geldt niet voor iedereen", aldus Römer.

MAN-leider Don Martina betrok minister Atacho in de discussie over de erkenning van vakbonden in bedrijven. Zoals bekend heeft de MAN gepleit voor afschaffing van de referenda in bedrijven, wanneer de vakbond de steun heeft van een absolute meerderheid bij het personeel. Volgens de MAN heeft Atacho, naast minister van Arbeid Jeffrey Corion, ook een verantwoordelijkheid in het kader van de mensenrechten. Het huidige systeem is volgens de MAN een aantasting van de mensenrechten. Martina veroordeelde de houding van de VBC, die elders in deze editie pleit voor instandhouding van referenda bij bedrijven.

Eerder op de dag werden vragen gesteld over de portefeuille Financiën van minister Etiënne Ys. Onder meer statenleden Cedric Eisden (MAN) en Edgar Leito (PAR) pleitten voor meer verantwoordelijkheid van de ambtenaren bij het gebruik van overheidseigendommen. Eisden stelde Eisden voor een ... mering door te voeren bij ... gebruik van fax en telefoon.

Ook vroeg Eisden ... dacht voor het consumenten-beleid. De in zijn ... extreem hoge kosten ... auto-onderdelen moet ... worden aangepakt. Eisden haalde het voorbeeld aan ... een auto die rechtstreeks ... de fabriek 10.000 dollar kost. Als dezelfde auto op Curaçao wordt geassembleerd ... geïmporteerde onderdelen kost hij 70.000 dollar. "Logisch dat het duurder ... maar zeven keer zo duur ... te gortig", aldus Eisden.

Wini Poulo (PAR) ... dat in de begroting ... aandacht wordt geschonken aan de bejaarden. Vanuit ... Staten kwam ook het ... zoek om bij de inning van achterstallige belastingen ... mentie te tonen met ... bevolkingsgroep. Vaak wordt vergeten dat deze mensen uit het arbeidsproces ... gestapt en met hun pensioen niet in staat zijn alle belastingschulden te betalen. Gepleit werd voor een gedeeltelijke afschaffing van ... belastingschulden voor ouderen.

Statenlid Celfried Homoet (PAR) riep minister Ys op een aanvang te maken met het introduceren van ... douane op Sint Eustatius. De verwachte toestroom van bezoekers als gevolg van ... nieuwe haventerminal, ver... eist een controle van de passagiers, zo meende Homoet. Hij zei te vrezen voor criminaliteit op het eiland, als de Statiaanse jongeren in ... raking komen met toeristen. Momenteel bestaat er volgens Homoet geen criminaliteit op het eiland.

In de namiddag vervolgde de Staten met de portefeuille van minister Edith Strauss-Marsera. Vragen werden onder meer gesteld over de stand van zaken met betrekking tot het samenwerkingsprotocol. Statenlid Sulvaran (PAR) vroeg daarnaast naar het beleid om de arbeidsmarkten van de verschillende eilanden op elkaar ... stemmen. De werkloosheid op Curaçao kan volgens Sulvaran gemakkelijk worden opgelost.

Op Sint Maarten is de afgelopen jaren een dermate grote economische groei geweest dat alle werklozen op Curaçao daar werk kunnen vinden. Nu worden deze banen op Sint Maarten ingevuld door buitenlanders, zij het legaal of illegaal. "Op de Nederlandse Antillen bestaat een werkloosheid", concludeerde Sulvaran.

De enige minister die gisteren sprak was minister Ys. Alhoewel de beantwoording van de vragen uit de Staten pas plaatsvindt nadat alle portefeuilles doorgenomen zijn, wilde Ys de Staten een toelichting op de begroting verschaffen. Statenlid McWilliam (PNP) verbaasde zich over deze gang van zaken ('dit is een novum'). De speech van Ys werd voordat hij deze in de Staten uitsprak reeds verzonden naar de pers.

Probleem van onverzekerde auto's aan de kaak gesteld

WILLEMSTAD — De regering heeft een speciale commissie ingesteld die uiterlijk 1 juni volgend jaar een advies moet indienen omtrent de vele voertuigen die onverzekerd rondrijden op Curaçao. De commissie dient met concrete voorstellen te komen voor aanpassing van de Landsverordening Aansprakelijkheidsverzekering Motorrijtuigen. Hierbij zal met name aandacht besteed worden aan de verzekerde som.

Dit blijkt uit het antwoord van de ministers van Financiën en Justitie, respectievelijk Etienne Ys en Pedro Atacho op vragen van het PAR-statenlid Glenn Sulvaran.

De Commissie Waarborgfonds Motorrijtuigenverkeer bestaat uit vertegenwoordigers van het departement van Financiën, het Centraal Bureau voor Juridische en Algemene Zaken en drie vertegenwoordigers van verzekeringsmaatschappijen.

De commissie dient na te gaan op welke wijze de betaling en inning van de verzekeringspremies en de administratieve controle kan worden verbeterd. De commissie dient ook te adviseren op welke wijze het Waarborgfonds ingevoerd en operationeel gemaakt kan worden. Aanbevelingen dienen onder andere te worden gemaakt over de organisatie, de uit te voeren werkzaamheden en het beheer van het Waarborgfonds.

KLM bemoeilijkt relaties ALM met andere vliegmaatschappijen

WILLEMSTAD — Het feit dat de KLM aandeelhouder is van de ALM bemoeilijkt de samenwerking met andere vliegmaatschappijen, die niet in het netwerk van de KLM zitten.

Dat is de mening van de Nederland Antilliaanse Bond van Luchtvaart Personeel (NABLP) in een brief aan de Staten.

Volgens de NABLP maakt de KLM de samenwerking met Latijnsamerikaanse *carriers* onmogelijk. "De KLM heeft geen goede relatie met Zuidamerikaanse carriers. Zo is onder andere de relatie met Avianca sinds jaar en dag verstoord. Ook in de Verenigde Staten heeft de ALM hiervan reeds hinder van ondervonden. Delta Airlines met wie de ALM sinds het begin van de vluchten op Atlanta bezig was een goede commerciële relatie op te bouwen wilde de samenwerking met de ALM niet uitbouwen vanwege de manier waarop men door de KLM behandeld is geworden tijdens het Alcazar-project", aldus de NABLP.

De NABLP maakt zich ook ongerust over de aanhoudende geruchten over het ontslag van 300 ALM-werknemers inclusief de directie. "Deze geruchten maken onze leden zeer onrustig en hebben een behoorlijke invloed op het functioneren van ons allemaal. En dit in een periode dat het druk is en er al klachten zijn over de service die door ons gegeven wordt. Op zich is een bericht omtrent de afvloeing ten alle tijde al erg genoeg, mentaal desastreus en totaal verwerpelijk. Tegen het einde van het jaar en rekening houdend met onze cultuur en onze gewoontes zelfs onmenselijk en onacceptabel".

De NABLP is van mening dat met man en macht gewerkt moet worden aan het veilig stellen van de ALM. "Wij moeten de werkelijke *bottlenecks* oplossen, zodat wij steunend op ons aller kracht en met ons aller wil deze moeilijke tijden kunnen doorstaan en dat wij alleen al vanwege het macro economisch belang van de ALM de continuïteit ervan moeten waarborgen".

Premier Pourier:

Ook Antillen willen een nauwere band met Suriname

WILLEMSTAD — Zowel Aruba als de Antillen willen nauwere samenwerkingsbanden met Suriname. Dat bleek deze week tijdens de viering van het 40-jarige Koninkrijksstatuut. Meer dan de helft van die veertig jaar maakte ook Suriname deel uit van het Koninkrijk.

Premier Eman maakte de wens tot meer samenwerking donderdagochtend bekend tijdens zijn toespraak in de Staten van de Nederlandse Antillen. Hij zei het te betreuren, dat Suriname in 1975 onder druk van Nederland het Koninkrijksverband heeft verlaten.

Premier Pourier zei -iets later op de dag- in de plechtige bijeenkomst van de Staten van Aruba: "Ik wil bij deze plechtige bijeenkomst niet nalaten ook de samenwerking met Suriname te noemen. Een samenwerking die nooit in die mate tot stand kwam zoals bij de onafhankelijkheid van deze voormalige Koninkrijkspartner was voorgenomen."

"Vooral nu Suriname ernaar streeft om de democratie -na een betreurenswaardige onderbreking- volledig in ere te herstellen, is het passend om deze banden weer aan te halen en te versterken. Een kleine, maar betekenisvolle stap in die richting, is de vestiging van een Surinaams consulaat op Curaçao, dat Suriname zowel op de Antillen als Aruba zal vertegenwoordigen."

Pourier vertrouwt er op, dat die stap zal leiden "tot zinnige invulling van de destijds voorgenomen samenwerking tussen Suriname en het Koninkrijk der Nederlanden."

[G]root aantal vragen voor Leo Chance

[R]ömer: 'Overheid gebruikt [l]andsradio als melkkoe'

[W]ILLEMSTAD — Een [...] betoog hield het PNP-[statenl]id Suzanne Römer van[...]en, op de tweede dag [van] de begrotingsbehande[ling] voor een efficiënt beleid [inzake] telecommunicatie. 'Dat [...]ek", aldus Römer. De [centr]ale overheid gebruikt [de La]ndsradio als melkkoe. [...]door mist de regering [...] de internationale boot. [De] winsten van de LRD [...]en geherïnvesteerd [...]n in plaats van als een [...]ciële reserve-post op de [begro]ting te dienen. "Setel [...]ilandsbegroting) heeft [daar]tegen geen enkele [finan]ciële verplichting. [...]om betaalt deze over[...] nv geen dividend uit [...] het eilandgebied [Cur]açao?".

[...] de call-backservices, [...]elverbindingen, uit[...]de vorderingen van [Lands]radio, luchtvaart en het [telec]ommunicatie-beleid en [de ui]tgtrekking van de KLM [als] aandeelhouder van de [...] de hoofdmoten zouden [...]en tijdens de beraadsla[gingen] [...] was wel te voorzien. [...] opmerkelijk veel [...] werden ook gesteld [over] het beleid bij de Dienst [Poster]ijen.

[De] minister van Verkeer [en] Vervoer Leo Chance zal [...] ook een enorm aantal [vra]gen moeten beant[woor]den.

[H]et PNP-statenlid Rufus [Mc] William schaarde zich [...] zijn voorgangers en [...] voor een beter beleid [...] de Aeroclub om onge[luk]ken in het vervolg te voor[kome]n. Zijn vragen spitsten [zich] toe op investeringen bij [de] verkeerstoren en meteoro[logis]che Dienst. Een nieuw [gebo]uw voor de Landsradio [...]er snel komen, omdat [...]bouw te Vredenberg [...]doet. Dat zal waar[...]ijk niet bestand zijn [...]kaan, meent hij. [...] geldt die de Lands[radio] op straat heeft liggen [...] wel erg hoog zijn, [ve]rmoedt Mc William. Van [de] minister wordt daarom [een] specificatie verwacht van [de] schulden van de consu[...] met betrekking tot de [...]bare telefoons en ander [mat]eriaal ten behoeve van ether-uitzendingen.

Niet duidelijk voor Don Martina is wat het rendement van de ALM op de mid-Atlantische route is. Hoe ver ligt onze telecommunicatie achter op de internationale ontwikkelingen en met welke landen?

De grootste zorg van Gumbs, Silberie en Leito betrof de organisatie van de Posterijen en de actuele discussie rondom de *call-back-services*. Tussen de eilanden onderling blijkt er een gebrekkige postdienst te zijn. Leito vermeldde het detail dat het postkantoor op Bonaire drie maanden op een rekenmachientje vanuit Curaçao had moeten wachten.

De slagvaardigheid en productiviteit zijn niet al te hoog bij de Dienst Posterijen, zo meende het PAR-statenlid. Is er dan geen andere oplossing voor de ongeveer 30 ambtenaren die nu werkloos thuis zitten? Op het gebied van de scheepvaartinspectie moet nog heel veel gebeuren, vindt hij. Ten eerste wil Leito van de minister weten welke afspraken er tussen Venezuela en de Antillen zijn gemaakt om verspilling van olie te voorkomen. Hoe ver voorziet het verdrag tussen beide landen hierin?

Hij is ook benieuwd naar de vernieuwing van de scheepvaartinspectie. Over de status van het *rescue*centrum bestaat volgens hem grote onduidelijkheid. De overheid zou hiervoor een juridisch kader opzetten.

Leito, die langdurig aan het woord was, stelde veel vragen en gaf zijn mening over praktisch alles wat met telecommunicatie, verkeer en vervoer te maken heeft: Hoe staat het met de radars, de zendvergunningen en kleine vliegmaatschappijen die volgens hem broodroof op de ALM plegen omdat ze gebruik maken van de infrastructuur van de nationale carrier.

Will Johnson, het Sabaans statenlid, wil meer investering voor de Bovenwindse luchtvaartmaatschappij zien. Winair maakt drukke tijden mee. Het vliegpersoneel doet onder de gegeven omstandigheden goed werk, maar er moeten moderniseringen plaatsvinden.

Besluitvorming in de telecommunicatie en het onderwijs moet niet uitblijven. Volgens statenlid Glenn Sulvaran lijken regeringen belangrijke beslissingen voor zich uit te schuiven. De discussie over een kabelverbinding moet gestructureerd worden, vindt Sulvaran.

Hij heeft de indruk dat iedereen nu dwars door elkaar overloze discussies over deze eventuele verbinding voert, zonder te weten waarover te praten. De minister zal daarom moeten uitleggen waarover het gaat, wat de voordelen en wat de nadelen zijn.

Tijdens de beraadslagingen over het onderwijs die daarop volgde, spraken enkele leden zich uit voor samenwerking in plaats van met gekruiste handen kritiek te leveren op het onderwijs.

PLANNEN

In de Landsbegroting 1995 voor de Telecommunicatie is opgenomen dat aan de verzelfstandiging van de Landsradio inhoud zal worden gegeven. Het doel van de verzelfstandiging is op een bedrijfsmatige manier te draaien. Het decentralisatieproces is voorlopig stopgezet. De betreffende ontwerplandsverordening zal - zo nodig- aangepast worden in de praktische omstandigheden.

De komende jaren zal de Antilliaanse Luchtvaart Maatschappij een bijzondere rol tussen de eilandgebieden gaan vervullen. De ALM gaat moeilijke tijden tegemoet en zal financiële steun van de Antilliaanse regering moeten hebben.

Nodig zijn investeringen voor een veilig en efficiënt begeleiden van het luchtvaartverkeer binnen het aan de Nederlandse Antillen toegekende vliegegebied (*Flight Information Region*). De centrale overheid denkt vooral aan investeringen in apparatuur. Zoals bekend is op de begroting een bedrag opgevoerd ter vervanging van de VHFzend- en ontvangorganisatie.

Samenbundeling van de maritieme aktiviteiten binnen één departement is een groot streven. Dit zal met zich meebrengen dat er een integraal scheepvaartbeleid zal moeten worden opgesteld dat gericht is op financieel-economische ontwikkeling. Daarin staat centraal de goedkeuring van oliebestrijdingsplannen voor elk van de eilanden.

Het beleid bij de meteorologische dienst zal voortgezet worden. De overheid zal nagaan hoe groot de mogelijkheid is om seismologische, vulkanologische registratie en onderzoeksprogramma op te zetten.

Bij de Dienst Posterijen is de prioriteit het streven om zelfstandig te kunnen functioneren.

WILLEMSTAD— *De Stichting Open Atelier heeft het Monseigneur Verriet Instituut, dat volgend jaar vijftig jaar bestaat, een schilderij aangeboden. Het kunstwerk is vervaardigd door de kinderen van het instituut, die bij kunstenares Esther Liesdek op les hebben gezeten. De cursussen vonden plaats bij Piscaderabaai. De eigenaar van Bar Awa di Play, de heer Win, kreeg voor zijn inzet ook een schilderij. Op de foto Esther Liesdek (links) en dr. Jansen van het Verrietinstituut (rechts) in gezelschap van enkele cursisten.*

DP hoopt op stakingloos 1995

WILLEMSTAD — De Democratische partij (DP) hoopt dat de overheid, de vakbonden en het bedrijfsleven in 1995 zullen leren van de fouten die het afgelopen jaar gemaakt zijn. Het voeren van stakingen moet vermeden worden, aldus de DP.

De DP stelt dat het te vaak voorkomt dat er wordt teruggevallen op stakingen om een doel te bereiken. Dat is niet alleen negatief voor de economische ontwikkeling van een land, maar bovenal voor de werknemers en de werkgever zelf, zo meent de DP.

Slachtoffers worden morgen begraven

Commissie onderzoekt toedracht vliegtuigongeluk te Noordpunt

WILLEMSTAD — Het departement van Luchtvaart heeft twee personen aangewezen die een onderzoek zullen verrichten naar de toedracht van het vliegtuigongeluk te Noordpunt. Daarbij kwamen afgelopen maandagochtend vier jongeren om het leven. Het vooronderzoek zal plaatsvinden door Ruben Bikker, vliegtechnisch inspecteur en ing. Ausencio Isenia, technisch inspecteur. Beiden zijn werkzaam bij het departement van Luchtvaart.

Aan de hand van het vooronderzoek van Isenia en Bikker zal een definitief rapport worden opgesteld door de Commissie Toezicht Luchtvaart. Deze commissie bestaat uit procureur-generaal Robert Pietersz, de directeur van het departement van Luchtvaart, Siegfried Francisco, de plaatselijke militaire commandant, de technische deskundige Godfried en vliegmedisch arts Ferwerda.

Inmiddels zijn lichaamsdelen van het vierde slachtoffer, Fawzia Koelman geborgen. Nauwe samenwerking tussen de Citro en een aantal duikers leverden gisteren succes op. Ook werden enkele wrakstukken waargenomen. De lichaamsdelen werden ver uit de kust gevonden, hetgeen er vanuit ging met de sterke stroming, die ook vissers daar vaak parten speelt.

De lichamen van de overige slachtoffers werden al eerder geborgen. Maandag reeds werden de lichamen gevonden van 'piloot' Leo Muller en Jeffrey Willekes en één dag daarna werden lichaamsdelen van Johan Thodé geborgen.

De begrafenis van het viertal vindt morgenmiddag te Bottelier plaats. Op verzoek van de families zullen de slachtoffers in één kelder en één kist begraven worden. De familie heeft dit uitdrukkelijk geëist gezien de hechte vriendschap die bestond tussen het viertal. Het is ook de oplossing voor een ander praktisch probleem. Doordat de lichamen uiteengereten zijn is de identificatie haast onmogelijk. Door de slachtoffers samen te begraven wordt dit probleem ook omzeild.

Vast staat dat het viertal samen met twee vrienden, die in de Aeroclub achterbleven omdat er slechts plaats was voor vier personen in het Cessna-sportvliegtuig, onder invloed van drank verkeerden. In de wagen waarmee de vrienden naar de Aeroclub reden werd een koelbox met ijs gevonden en een lege krat bierflesjes. Het zestal bevond zich tot vroeg in de ochtend in een nachtlub te Saliña.

Alhoewel de Aeroclub vasthoudt aan haar standpunt dat een dergelijk incident (joyriding van een vliegtuig) nooit te voorkomen is zullen er haast zeker eisen gesteld worden aan de gemakkelijke toegankelijkheid van de club. Alle leden hebben een sleutel en kunnen op elk uur van de dag zich toegang verschaffen tot de club. Welingelichte bronnen verklaarden gisteren dat hieraan een einde zal komen. Mogelijkerwijs zal Curinta de beveiliging van de Aeroclub in de toekomst voor haar rekening nemen.

De Aeroclub is echter van mening dat het ongeluk te wijten is aan het gedragspatroon van de huidige jeugd en dat hiertegen geen enkel slot of geen enkele bewaker is opgewassen. Silvio Emerenciana, voorzitter van de Aeroclub verklaarde dat het ongeluk een duidelijk bewijs is van het gebrek aan discipline en verantwoordelijkheidsgevoel onder de jeugd. "De 'piloot' had daar niets te zoeken. Hij had slechts twintig instructie-uren achter de rug en was volledig onbevoegd om 's nachts te vliegen."

Buit ruim 140.000 gulden

'Perfecte' overval bij Van der Valk Plaza

WILLEMSTAD — Het Van der Valk Plaza Hotel werd gisteravond rond kwart over negen opgeschrikt door een overval. Onder bedreiging van meerdere mensen met een wapen drong een man de controlekamer van het casino binnen en eiste daarop de al het aanwezige geld. De man verdween even stil als hij gekomen was. De totaal buitgemaakte som geld bedroeg ongeveer 45.000 dollar en 60.000 gulden.

Onzeker is nog of de dader, die professioneel te werk ging alleen was of dat er (indirect) nog anderen bij waren betrokken. Mogelijk werd er op afstand door één of meer handlangers een oogje in het zeil gehouden. Een getuige verklaarde twee geheel in het zwart geklede mannen met elkaar te hebben zien praten.

Blijkbaar was de overvaller goed op de hoogte van de situatie bij Van der Valk, mede gezien het feit dat het kantoor, waar behalve de casinokluis ook de videobewaking van het casino zelf staat, niet direkt bij het casino is, maar elders in het hotel.

Gemaskerd en geheel in zwart gekleed ging de man te werk. Hij droeg de controlekamer binnen en bedreigde de daar aanwezige vrouw en sommeerde haar de manager te roepen. De manager kreeg -met een pistool tegen zijn hoofd- de opdracht al het aanwezige geld in het casino in de controlekamer te laten brengen. De overvaller bond de manager en de vrouw vast en plakte hun ogen af met tape. Het bedreigde personeel verklaarde eveneens dat de man vloeiend Nederlands en Papiamends sprak.

Niemand heeft de man het hotel zien verlaten. De politie heeft vervolgens het hotel grondig doorzocht zonder tot dusver een enkel spoor te hebben gevonden. Ook de bewakers hebben niets gezien. Een woordvoerder van Van der Valk reageerde aangedaan: "Dat gestolen geld is nog tot daaraan toe, maar mensen op een dergelijke manier het leven bedreigen..."

[V]olgens Premier Miguel Pourier:

[H]erstructurering Antillen ook [g]oed voor relatie met Aruba

[W]ILLEMSTAD — Pre[mier] Pourier stond afge[lopen] donderdagmiddag, [tijdens] de plechtige bij[een]komst in de Staten van [Aru]ba, stil bij de span[ninge]n die zich in de afge[lopen] veertig jaar hebben [voorge]daan tussen Aruba [en] Curaçao. Nu Aruba [...] jaren 'afstand' van [Cur]açao heeft genomen, [...]ezien de ontwikke[lingen] in de regio, "is hech[tere] samenwerking [tuss]en Aruba en de [Ant]illen zeer op zijn [plaa]ts", aldus Pourier.

[In 1]986 kreeg Aruba de [Status] Aparte. De samen[werk]ingsregeling tussen [...] en de Antillen heeft [...] nooit goed gefunctio[neerd] [...]en lag zelfs de afge[lopen] vijf jaar geheel stil. [...] enkele gemeenschap[...] wet is sinds 1986 tot [...] gekomen en op onder [...] luchtvaartgebied. [...] zich diverse regel[...] aanvaringen tussen [...] landen voorgedaan. [Po]urier greep terug op de [woo]rden van koningin Bea[trix] [...]kracht van het Konink[rijk] [...]s gelegen in de 'eenheid [in ve]rscheidenheid'. "Het is [...] verwonderlijk dat deze [...]enheid tussen de ver[schi]llende delen van het [Koni]nkrijk gedurende de afge[lopen] decennia tot zekere [...]ingen heeft geleid. Veel [van] deze spanningen concen[treer]den zich overigens tot [de o]nderlinge relatie van de [Antill]iaanse delen van het [Koni]nkrijk, met name [tussen] Aruba en Curaçao", [...]merkte Pourier op. Het [...] zelfs de reden dat Aruba [...] van de Antillen [afg]escheidde.

De herstructurering van de Antillen zal, zo verwacht Pourier, ook de relatie met Aruba gunstig beïnvloeden. "In het verleden werd kennelijk de behoefte gevoeld om afstand te nemen om de onderlinge relatie in een rustiger vaarwater te laten komen. Maar de bereidwilligheid waar nodig de krachten te bundelen, was recentelijk weer duidelijk voelbaar tijdens de eerste vergadering die sinds 1989 heeft plaatsgevonden in het kader van de samenwerkingsregeling tussen de Antillen en Aruba."

"Vooral in verband met de Caribische integratie en gezien de economische en andere uitdagingen in de regio, is een hechtere samenwerking tussen Aruba en de Antillen zeer op zijn plaats", aldus Pourier.

Aftermath na 5 jaar weer op het podium

ORANJESTAD — Vanavond is het zover: de eens zo populaire groep Aftermath uit de zestiger jaren zal, na vijf jaar stilte, weer optreden. Voor het Mex-Tex restaurant Desperado's in Seaport Marketplace is een podium en een dranktent neergezet in afwachting van de vele liefhebbers van de 'Gouwe Ouwen' die de band zal spelen.

Aftermath werd in maart 1967 opgericht en bestond uit vijf bandleden. Hun eerste optreden was op Curaçao; daarna volgden optredens in het De Veer theater, bij de Eagle Club, in het Wilhelminastadion en op schoolfeesten van Colegio Arubano. De harmonieuze samenzang met explosieve uitschieters en de knappe muzikale begeleiding maakten de groep bijzonder populair. De Aftermath-bandleden waren fans van (natuurlijk) The Beatles, The Hollies, Dave Clark Five, The Stones en Clearance Clearwater.

In 1969 hield Aftermath op te bestaan: enige bandleden vertrokken voor studie naar Nederland. In 1986 maakte de groep in Roseland (Alhambra) een glorieuse come-back: voor een stampvolle zaal vol razend enthousiaste dertigers en veertigers wisten de drie muzikanten van het eerste uur (Onno van Romondt, Dennis Raghunath en Marcel Ho Kang You) tezamen met Rufi Everon en Dennis Zeppenveldt keer op keer het publiek in vervoering te brengen.

Na dit overweldigende succes trad Aftermath diverse malen op, tot zij er in 1989 (na een optreden met de ex-Darts uit Venezuela) een punt achter zetten. Vanavond verbreken zij deze stilte, letterlijk en figuurlijk, in Desperado's. Eigenaar Colin Bengall en manager Peter Huls zijn op alles voorbereid: "We zetten alle stoelen weg."

Desperado's heeft een heel eigen ambiance: koeiekoppen aan de muur, geweren en pistolen uit Texas, veel bruin hout, de sfeer van het Wilde Westen. Elke avond heeft dit restaurant, dat precies een jaar bestaat volgende week, een speciaal thema of drankje. Vanavond dus een Golden Oldies-avond. Huls hoopt dat er veel lokale mensen naar het optreden van Aftermath, dat om half elf begint, zullen komen, want: "We gaan door tot diep in de nacht"

Minister op Trupiaal kleuterschool

■ *ORANJESTAD — Minister van Onderwijs Eddy Croes bezocht deze week weer een vijftal scholen. De Andrew kleuterschool in San Nicolas, de Mariaschool, de St. Jan kleuterschool, Colegio Laura Wernet en de Trupiaal kleuterschool in Santa Cruz. Bij de kleuterscholen heeft men te kampen met gebrek aan speelzalen en verfbeurten zijn hard nodig. Bij Colegio Laura Wernet, dat over 8 lokalen beschikt, is een 9e leslokaal dringend nodig, evenals en koffiekamer en een leeszaal. Op de foto brengt minister Croes een bezoek aan de Trupiaal kleuterschool.*

Door recente ontwikkelingen

Proeve vernieuwd Statuut nog slechts ambtelijk stuk

ORANJESTAD — In 1954 kwam, na een lange periode van voorbereidend overleg, het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden tot stand. Het Statuut was de formulering van een nieuwe rechtsorde van het koninkrijk, bestaande uit Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen. Sindsdien is de samenstelling van het koninkrijk veranderd door dat Suriname in 1975 onafhankelijk werd en het voormalige eilandgebied van de Nederlandse Antillen, Aruba, vanaf 1986 voor een overgangsperiode van 10 jaar een positie van land in het koninkrijk verkreeg. In 1990 hebben echter alle landen van het koninkrijk er mee toegestemd dat Aruba als land binnen het koninkrijk zal blijven.

De inhoud van de rechtsorde is sinds 1954, op enkele niet essentiële onderdelen na, ongewijzigd gebleven. In de eerste periode na zijn totstandkoming was er geen aanleiding het Statuut te herzien, omdat het als eigentijdse regeling naar behoren ging functioneerde. Daarna kwam er een periode waarin van Nederlandse zijde werd aangedrongen op het onafhankelijk worden van de koninkrijkspartners. Daardoor werd het politiek niet opportuun geacht een eventuele herziening van het Statuut aan de orde te stellen.

Pas toen in mei 1991 de regeringen van de drie landen de nadrukkelijk hun gezamenlijke wens bevestigden tot voortzetting van de constitutionele banden van het koninkrijk, kwaam daarin verandering. In de 'Schets van een Gemenebestconstitutie' van maart 1990, had de Nederlandse regering zich, wat het eerst sinds het begin van de zeventiger jaren, bereid verklaard een staatsrechtelijke band met de Nederlandse Antillen en Aruba te laten voortbestaan.

Toen de regeringen van drie landen uitdrukkelijk kennen gaven dat zij de koninkrijksbanden wilden handhaven, hebben zij daarbij tevens vastgesteld dat er aanleiding was 'om niet al te lange termijn' uit de vijftiger jaren daterende Statuut te vereenvoudigen en te moderniseren. Het zou daarbij moeten gaan om een integrale herformulering. Voorts werd het wenselijk gevonden de ervaringen in een praktijk van ruim 35 jaar werden opgedaan met de toepassing van de Statuut bepalingen te verwerken in een vereenvoudigde en gemoderniseerde regeling.

Om voorstellen voor een te bereiden voor een vereenvoudigd en gemoderniseerd Statuut met een versterkte nadruk op democratische en rechtstatelijke waarborgen heeft de koninkrijksregering na het voorafgaand overleg tussen de regeringen van de drie landen in mei 1991, op 30 augustus 1991 een gemengde ambtelijke werkgroep ingesteld.

Belangrijkste opdracht van de werkgroep was het opstellen van een Proeve met toelichting van een nieuwd Statuut. Deze opdracht heeft ten gevolge van de meest recente ontwikkelingen de status van slechts een ambtelijk stuk. Deze ontwikkelingen bestaan onder meer uit het binnen het koninkrijk blijven van Aruba, alsmede door de bevolking van alle eilandgebieden uitgesproken wens om binnen de staatsstructuur van de Nederlandse Antillen in het koninkrijk te blijven.

300 Deelnemers verwacht

Koninkrijksspelen juli 1995 op Aruba

ORANJESTAD — De nieuwe Koninkrijksspelen tussen Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba, worden volgend jaar van 16 tot en met 21 juli op Aruba ingeluid. Driehonderd deelnemers — uit elk rijksdeel honderd — zullen de strijd aanbinden in vijf sporten. De totale kosten hiervan worden geraamd op 300 duizend gulden, ofwel duizend gulden per deelnemer.

De drie vrouwelijke bewindslieden die ondermeer Sport in hun portefeuilles hebben, Lili Beke (Aruba), Marta Dijkhoff (Antillen) en Erica Terpstra (Nederland), vertelden gisteren in het Museo Geologico (Huize Ecury) aan de Schelpstraat het een en ander over de Spelen.

De voornaamste doelstelling van de Spelen is het aanhalen van de vriendschapsbanden (broederschapsbanden) tussen de delen van het koninkrijk. Tussen de drie bewindsvrouwen zelf, die de afgelopen tijd meerdere malen over de Spelen vergaderden, is al een waar 'zusterschap' ontstaan dat — zoals Erica Terpstra het uitdrukte — 'niet verbroken zal worden'.

De nieuwe Koninkrijksspelen worden om de twee jaar gehouden. De Antillen en Nederland waren het er volkomen mee eens om de eerste Spelen op Aruba te laten plaatsvinden. In 1997 zullen de Spelen in de Nederlandse Antillen en in 1999 in Nederland gehouden worden. De deelnemers worden op Aruba ondergebracht in hotels en in de marinierskazerne Savaneta, die alle medewerking aan de Spelen verleent.

Erica Terpstra, staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, was van mening, dat Aruba buitengewoon trots kan zijn op wat het voor de nieuwe Koninkrijksspelen te bieden heeft. Zij opende de persconferentie — in navolging van het Papiaments van minister Voorhoeve — met een *bon tardi* maar daar bleef het bij.

Er zal een strikte antidoping controle worden gehouden. De sporten van de Spelen zijn: voetbal en atletiek in Guillermo Trinidad-stadion, tennis bij de Aruba Racquet Club, baseball in het Mansur Ballpark. Het organiserend land mag een eigen vijfde sport kiezen en Aruba koos voor taekwondo en judo. De plaats hiervan is de sporthal van de marine te Savaneta. Bij elke Spelen zal een demonstratie van een sport voor gehandicapten worden gehouden.

Nieuwe publikatie over milieurecht

ORANJESTAD — Op het gebied van milieu en ruimtelijke ordening op Aruba zijn er diverse leemten te constateren: met name het gebrek aan een inventarisatie van alle wettelijke regelingen en een systematische behandeling hiervan, maar ook het ontbreken van een wettelijk kader en van een ruimtelijk ontwikkelingsplan. Om te trachten deze leemten te vullen, zal eind deze maand een publikatie verschijnen, die getiteld is 'Milieurecht en Ruimtelijke ordening op Aruba'.

De auteurs zijn J. Koopmans, E. Sjak-Shie en G. Thodé, die in het kader van hun rechtenstudie aan de Universiteit van Aruba een projectgroep milieu hebben gevormd. De publikatie bestaat uit drie delen: de milieuhygiënische regelingen, regelingen inzake natuurbescherming en landschapsbeheer en de diverse aspekten van ruimtelijke ordening met het ontwerp-landsverordening voor de ruimtelijke ontwikkeling op Aruba. Als bijlage is een inventarisatie opgenomen van alle lokale en internationale milieu-regelingen die van kracht zijn op Aruba.

Het 272 pagina's dikke boek zal in januari bij alle boekhandels te koop zijn. Er is mogelijkheid tot voorintekening bij de auteurs, het geen financieel voordeel biedt. Setar, de FCCA en Sun Development Corporation hebben financiële steun geboden.

ARUBA AGENDA

KANTOORUREN AMIGOE:
Open van 08.30-12.00/14.30-17.30 uur; za. gesloten.

TELEFOONS:
24333. **Voor spoedgevallen** na kantoortijd: **21639, 22316 en 24508. Pageboy** 127-0379.

FAX: 22368.

BANKREKENINGNUMMER
10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE
11100 (centrale) en 11141 (informatie).

ALARMCENTRALE
115.

****

ZOEKERTJES verschijnen op di. en vr. en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op za. Alleen zoekertjes, die op ma. en do. vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus di. en vr.) verschijnen.

****

WACHTREGELING DOKTOREN
Oranjestad: dokter P. Angela via Dr. Horacio Oduber Hospitaal (tel.: 74300) of via Alarmcentrale (115).
San Nicolas: dokter R. Luchmun via Centro Medico Dr. Rudi Engelbrecht (San Nicolas; tel.: 48833) of via Alarmcentrale (115).

****

BOTICA
(nachtdienst)
Sta. Cruz, Macuarima 23-B. Tel.: 58028.

****

STICHTING WIT GELE KRUIS ARUBA ZUIGELINGENBUREAU
Voor informatie in alle districten kan men van ma. t/m vr. tussen 11.00-12.00/15.30-16.30 uur bellen. Openingstijden zuigelingenbureaus (volgens afspraak): Oranjestad (tel.: 23168): do. van 08.00-12.00 uur; Savaneta (tel.: 47020): do. van 08.00-12.00 uur; Noord (tel.: 73425): di. van 08.00-12.00 uur; San Nicolas (tel.: 45906): di. van 08.00-12.00 uur; Santa Cruz (tel.: 58288): di. van 08.00-11.00 uur en wo. van 08.0-12.00 uur; Dakota (tel.: 29008): wo. van 08.00-12.00 uur; Braziel (tel.: 48301): di. van 08.00-12.00 uur; Paradera (tel.: 25543): ma. van 08.00-12.00 uur.

****

ZWANGER? STICHTING CIZKA geeft informatie en brengt u in contact met leden die zwangerschapsbegeleiding, verloskundige hulp en kraamzorg bieden. **Bel 37687.**

****

HOME NURSING BUREAU ARUBA
Tel.: 34321.

****

INFORMATIECENTRUM KONINGIN WILHELMINA FONDS (voor de kankerbestrijding op Aruba)
Geopend van ma. t/m vr. van 08.30-11.30 uur - J.E. Irausquinplein 3.

****

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE
Tel. 38989 (24 uur per dag).

****

AIDS-HOTLINE
Tel. 23040/27352 (tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur).

****

FADA/PRIDE
(Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999)
Open van ma. tot en met vr. van 08.00-16.00 uur voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

****

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA
Tel. 22318.

****

DIERENARTSEN
P. Barendsen en T.J.M. Wools, **tel.: 21720. Voor spoedgevallen** buiten kantooruren tel.: 115.

****

ZONDAG
8z7LTk *E Kerstboom encantá gebracht door Mascaruba - Cas di Cultura.*

****

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 of 25111).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

****

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
MADIKIKAPEL: zat.: 19.00 uur
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 08.00, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

****

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
SAN NICOLAS: 09.30 uur ds. G.J. Dekker; 10.30 uur zondagsschool.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur zondagsschool; 17.30 uur ds. G.J. Dekker.

****

MARINIERSKAZERNE SAVANETA
09.30 uur kerkdienst; voorganger vlootaalmoezenier G. Jorissen (thema: de voorbereiding op Kerstmis) - kapel.

SER eens met eenmalige verhoging

'Verder verhogen van minimumloon slecht voor concurrentie positie'

ORANJESTAD — De Sociaal Economische Raad (SER) 'kan zich verenigen' met de door de regering-Eman voorgenomen verhoging van het minimumloon. Ook ziet de SER geen bezwaren tegen het opheffen van categorie II om deze voortaan te laten samensmelten met categorie I van het minimumloon. Wel wijst de SER er nadrukkelijk op dat de economische haalbaarheid van een verdere verhoging van het minimumloon de komende jaren niet uit het oog verloren mag worden. Anders loopt onder andere de concurrentie-positie gevaar.

Momenteel ligt er een wetsontwerp verhoging en unificatie van de minimumlonen bij de Staten. Verwacht wordt dat deze wet nog voor het einde van het jaar behandeld zal worden. Op 26 oktober vroeg premier Henny Eman de SER om reactie op het betreffende wetsvoorstel. Op 16 november bracht het adviesorgaan een verslag uit. De adviezen van de Raad worden na verloop van tenminste dertig dagen openbaar gemaakt.

In de inleiding beschrijft de SER, die bestaat uit vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers en onafhankelijke door de regering benoemde deskundigen, de beweegredenen van het kabinet-Eman om de minimumlonen te verhogen en gelijk te trekken. Volgens de regering heeft 'Aruba vanaf 1988 tot enige tijd geleden een periode van indrukwekkende groei gekend' terwijl 'een groot deel van de bevolking aan deze vooruitgang nauwelijks deel heeft gehad'.

De regering wil minimumloon categorie II (geldend voor onder andere de dienstverlening) opheffen, waardoor slechts een minimumloon voor niet-huishoudelijk personeel zal gelden. Huishoudelijk personeel valt onder categorie III. Tegelijkertijd wordt het minimumloon verhoogd met 7,5 procent omdat, stelt de regering: "Een verhoging van dit minimumloon moet gerechtvaardigd worden geacht nu dit sedert 1983 niet is verhoogd, waardoor de economische ontwikkeling voor de personen die van het minimumloon afhankelijk waren, niet altijd voelbaar was."

De bedoeling is om gefaseerd dit minimuminkomen verder te verhogen tot een nader te bepalen sociaal bestaansminimum. Het minimumloon zal na de voorgenomen wijziging, hoogstwaarschijnlijk per 1 januari 1995, 994,80 florin per maand bedragen. Ook de beloning voor huishoudelijk personeel wil de regering binnen kort 'evalueren en zonodig met nadere voorstellen komen'.

De SER is het eens met de unificatie en verhoging van het minimumloon. Maar de Raad zet vraagtekens bij gefaseerde, verdere verhogingen in de komende vier jaar. "Hoewel dit sociaal wenselijk mag zijn, moet de economische haalbaarheid van een dergelijk minimumloon niet uit het oog verloren worden." De SER waarschuwt: "Gebeurt dit toch dan zullen een structurele werkloosheid onder laagproduktieve arbeid, toename van het beroep op de sociale uitkeringen, opstuwing van de lonen en verslechtering van onze nationale concurentie positie het gevolg zijn."

In het advies presenteert de SER een schema waaruit duidelijk moet blijken wat de gevaren zijn van een economisch te hoog minimumloon. Gewezen wordt op de zogenaamde *Dutch Disease*. In de jaren zestig bevond Nederland zich in een situatie van een gespannen arbeidsmarkt en een te laag minimumloon. In de jaren zeventig schoof het op naar een situatie van nog steeds een gespannen arbeidsmarkt, maar een te hoog minimumloon. Sinds de jaren tachtig is in Nederland het minimumloon te hoog, maar heerst er werkloosheid.

Het minimumloon werd in 1972 door de toenmalige Antilliaanse regering geïntroduceerd om de allerlaagstbetaalde werknemers waarborgen te verschaffen. Gekozen werd voor gedifferentieerde minimumlonen voor niet-huishoudelijk personeel, wat afhankelijk was van de bedrijfscategorie en niet van het type werk. De Arubaanse regering besloot in 1989 het minimumloon categorie I te bevriezen. Dat heeft ertoe geleid dat dit sindsdien reëel jaarlijks is gedaald. Het minimumloon categorie II is wel regelmatig aangepast en de kloof met categorie I bedragt momenteel 11 procent.

Over klacht rechtspositie:

VBM heeft wel degelijk iets voor Arumils gedaan

= van onze correspondente =

DEN HAAG/ORANJESTAD — De Vereniging Belangenbehartiging Militairen (VBM) heeft wel degelijk iets voor de Arumils gedaan. De heer Golsteijn van de VBM is niet zo blij met de uitspraak van enkele Arubaanse militairen in de *Amigoe* van 10 december.

In een interview met deze krant klagen de mariniers over de ongelijke behandeling van Nederlandse en Arubaanse mariniers. "Begrijpelijk", zegt Golsteijn vanuit Den Haag tegenover de *Amigoe* 'maar daar hadden ze eerder mee moeten komen." Hij vertelt hoe voor 1986 twee VBM-bestuursleden (de heren Burgler en Bodde) op kosten van de vereniging samen met 'onze natuurlijke vijand' kolonel Schuitema maandenlang elke week naar Aruba zijn gevlogen om over een nieuwe regeling voor de Caribische militairen te praten.

"We hebben met iedereen contact gehad, onder andere met John Hassell, die nu in de krant klaagt. Er is inspraak geweest en uiteindelijk is daar een overeenkomst uitgerold."

Vooral de aanval van de Arubaanse militairen in het *Amigoe*-interview op kolonel Schuitema steekt Golsteijn: "Die man heeft zich enorm ingezet en dag en nacht voor deze kwestie gewerkt." Waar het volgens hem om gaat, is dat de Arumils worden behandeld als buitengewoon dienstplichtigen en dat betekent inderdaad een lagere overwerkvergoeding vergeleken met de Nederlandse mariniers. "Maar het is wel conform de destijds afgesproken regeling. Die is er gekomen met inspraak en goedkeuring van de Arubaanse militairen."

Dat de officieren van het — toen nog — Antmil-kader destijds met de regeling akkoord zijn gegaan, blijkt ook uit een artikel in het verenigingsblad *Driemaster* dat in de zomer van 1986 verscheen. "Ze zouden moeten proberen alsnog een aanpassing van de regels te krijgen. Maar dat is een zaak tussen hen en de Arubaanse regering. Wij pleiten daar overigens elk jaar weer voor bij de betrokken instanties als we op Aruba zijn. Maar ja, het gaat daar gewoon allemaal wat langzamer."

Golsteijn wijst ook nog op de buitengewoon gunstige pensioenregeling voor Arubanen, waar de Nederlandse mariniers weer jaloers op zijn, omdat die niet voor hen geldt. Golsteijn: "De VBM begrijpt de pijn echt wel, maar de Arumils moeten niet zeggen dat er van onze kant nooit iets is gedaan."

ORANJESTAD — Drie jaar gevangenisstraf eiste officier van Justitie Hartjes tegen de jeugdige verdachte C.O. (19) die op 16 augustus 1994 probeerde een kilo cocaïne, in pakjes op zijn lichaam geplakt naar Nederland te smokkelen. Rechter Van der Griendt doet 30 december uitspraak.

Voor de rechter verklaarde verdachte, die als zanger op Aruba goede bekendheid geniet, dat hij enige malen geweigerd had als drugskoerier op te treden. Doch dat hij uiteindelijk voor de beloning van vijfduizend dollar was gezwicht. Het geld wilde hij gebruiken om zijn moeder te helpen en de rest om zijn zangcarrière verder op te bouwen. Op de luchthaven werd hij vanwege zijn zenuwachtig gedrag aangehouden.

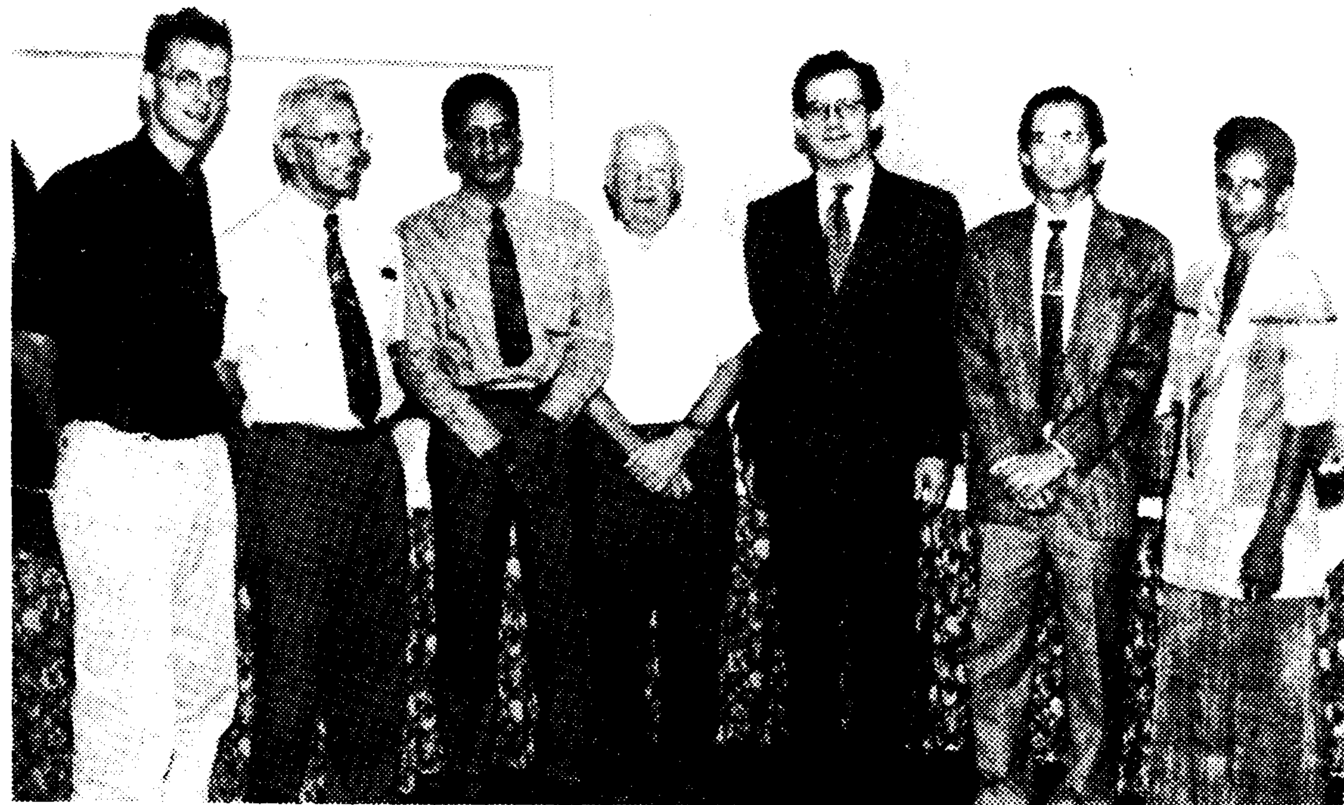
Voor de officier was het bewijs in deze zaak duidelijk. Hij eiste de gebruikelijke straf van drie jaar hiervoor vanwege de hoeveelheid drugs. Raadsman van verdachte Bikker deed een beroep op de rechter om rekening te houden met de leeftijd en persoonlijke omstandigheden van zijn cliënt.

In Madiki-zaak 3 jaar geëist

ORANJESTAD — Drie jaar gevangenisstraf eiste officier Hartjes tegen de Dominicaan R.S. die terecht stond wegens poging tot moord en bedreiging in de Lucerostraat in Madiki. Hij loste van korte afstand zes schoten op de auto van J.M. Op 30 december wijst rechter Van der Griendt vonnis in deze zaak.

Verdachte werd eveneens ten laste gelegd dat hij ook enige schoten loste op de woning van de moeder van J.M. In augustus loste hij voorts met een alarmpistool enige schoten op D. De schietpartij te Madiki was het gevolg van een woordenwisseling waarbij nogal harde woorden werden gesproken. Voor de rechter verklaarde verdachte dat hij herhaaldelijk lastig gevallen werd en het niet meer kon harden. Daarom loste hij met zijn revolver zes schoten op de auto van J.M.

De officier meende dat hier sprake was van voorbedachte rade aangezien verdachte naar Modanza ging om een *baseballbat* en revolver te halén. Dat hij dronken was, vond de officier geen excuus, de schietpartij vond een half uur na de ruzie plaats. De schoten werden van korte afstand gelost.

■*ORANJESTAD — De hoorzittingen in het Sonesta Hotel over de invoering van de Algemene Ziektekosten Verzekering (AZV) werden gisteren afgesloten. Gedurende een week konden de vertegenwoordigers van de verschillende groeperingen in de gemeenschap hun stem laten horen. De conclusie is dat de invoering van de AZV de wens van iedereen is. De hoorzittingen werden gecombineerd met lezingen van de Nederlandse professoren Leenen, Hubben en de Canadees Tholl. Op de foto de drie professoren samen met leden van het bureau AZV.*

Slot AZV-hoorzittingen:

Zelfregulering beroepsgroepen ter bevordering van kwaliteit

ORANJESTAD — Gisteren was het de laatste dag van de hoorzittingen over de invoering van de Algemene Ziektekosten Verzekering (AZV). Diverse instellingen en instanties maakten tijdens de afgelopen dagen hun meningen kenbaar. De zittingen werden bijgewoond door twee experts op dit gebied, de Nederlandse hoogleraren Hubben en Leenen, evenals de Canadese professor Tholl die vrijdagmiddag een lezing gaf.

In de ochtenduren werd door de Vereniging Assurantie Bemiddelaars Aruba (VABA) uitgelegd dat graag meegewerkt zal worden aan de uitvoering van de AZV; als kostenraming noemde de vereniging een bedrag van 1500 florin per persoon per jaar hiervoor. Dit bedrag gaf de aanwezigen aanleiding tot discussie, aangezien dit nogal een hoge drempel is, die voor iemand met een modaal inkomen erg hoog is. De overheid zou dan weer een subsidie-regeling moeten instellen en dat zou de zaken compliceren, in plaats van vereenvoudigen.

Professor Tholl uit Canada vroeg of de particuliere verzekeraars wel gedacht hadden aan het administreren van de AZV; een mogelijkheid is deze administratie uit te besteden aan de particuliere verzekeraars. Daar had men nog niet over nagedacht. Ook het punt van monopolievorming indien er prijsafspraken tussen de verzekeraars gemaakt worden kwam naar voren: concurrentie tussen de particuliere verzekeraars is te prefereren. Dan wordt er namelijk efficiënter en effectiever gewerkt. Mochten er slechts twee grote verzekeraars overblijven, als de kleintjes uit de markt gedrukt zijn, dan is er geen sprake meer van concurrentie.

Tenslotte sprak Tholl ook over de ervaringen van ziektekostenverzekeringen in andere landen, met name in de Verenigde Staten. Dit is momenteel een *hot item* daar. Het blijkt dat de totale kosten van gezondheidszorg veel lager zijn als de overheid de verzekering hiervoor op zich neemt. Particuliere verzekeringen lopen over meer schijven en dat brengt extra kosten met zich mee; als de overheid dit op zich neemt is het gecentraliseerd, en daardoor goedkoper.

De lezing van Tholl, getiteld ***National Health Insurance in Canada*** gaf de aanwezigen gistermiddag een duidelijk beeld van de opzet en uitvoering daarvan. Het blijkt dat de gemiddelde Canadees tevreden is met het systeem van ziekteverzekering. De kosten van de Canadese gezondheidszorg zijn bovendien goed beheersbaar gebleken. De Arubaanse AZV is op Canadese leest geschoeid.

De Nederlandse hoogleraar Leenen gaf in zijn conclusie en slotwoord het advies om meer te verwachten van de beroepsgroepen (artsen), die momenteel onvoldoende zelfregulering van kwaliteitsbewaking uitvoeren. Er moet geëist worden dat er protocollen worden opgesteld om de kwaliteitsbewaking te garanderen. Verder gaf Leenen aan dat de algemene instelling op Aruba is dat de AZV zeker moet worden ingevoerd. Er is evenwel nog verschil van mening over de inhoud van het basispakket (bij voorbeeld logopedisten en ergotherapeuten zijn hierin niet opgenomen), maar dit kan opgelost worden.

Er is een algemene voorkeur voor een *non-profit* organisatie, terwijl er toch ruimte dient te zijn voor particuliere verzekeraars. Met andere woorden: een gemengd systeem. Ook de rechten van de patiënt plus kwaliteitsbewaking moeten duidelijk wettelijk geregeld worden.

KabNA-minister Voorhoeve:

Noodzaak reservering voor hotelgarantie blijft nog

ORANJESTAD — Volgens premier Henny Eman hebben zijn regering en KabNA-minister Joris Voorhoeve overeenstemming bereikt over het niet meer verplicht reserveren van 36 miljoen florin in verband met de hotelgarantieproblematiek. Maar tijdens dezelfde persconferentie verklaarde Voorhoeve dat de noodzaak voor reservering — 'voor het geval er nog rekeningen nakomen' — nog even blijft bestaan.

"Nu er op zeer korte termijn een beslissing gaat komen over de niet voltooide hotels, hebben wij gesproken over het opheffen van de verplichting om maandelijks een bedrag te storten in het zogenaamde garantiefonds", aldus minister-president Eman gisteravond. Nederland en Aruba kwamen na het verstrekken van een lening van circa 75 miljoen dollar overeen dat Aruba voortaan 36 miljoen florin op een geblokkeerdr rekening bij de Centrale Bank zou reserveren.

Voorhoeve: "Wij hebben inderdaad kennis genomen van het voornemen om de hotelproblematiek spoedig op te lossen, zo mogelijk nog voor het einde van het jaar. De Arubaanse regering heeft concrete plannen om de problemen spoedig op te lossen. Zodra deze opgelost zijn, komt de garantieproblematiek natuurlijk in een ander daglicht te staan." De KabNA-bewindsman verklaarde voorts dat de noodzaak voor reservering pas opnieuw wordt beoordeeld nadat de Arubaanse regering de hotelproblematiek heeft afgewikkeld.

"Wij praten over een periode van slechts 15 dagen", zo zei Eman die in dit stadium niet concreet wil noemen met welke hotelsketens en/of kopers er momenteel serieus onderhandeld wordt. "De verschillende voorstellen worden nu uitonderhandeld. Er zijn een paar serieuze kandidaten bij gekomen en er zijn een paar minder serieuze afgevallen."

Eman verklaarde eerder tegenover deze krant dat er een grote kans bestaat dat Marriott het Beta Hotel afbouwt en dat de toren van Ramada gesloopt zal worden. In ieder geval is voor 31 december duidelijk wat er definitief gaat gebeuren.

■*ORANJESTAD — De herdenking van 40 jaar Statuut werd op Aruba afgesloten met een receptie in Fort Zoutman, aangeboden door de regering. Op de foto een gedachtenwisseling tussen mevrouw Voorhoeve, de minister voor Antilliaanse en Arubaanse Zaken, Joris Voorhoeve, minister Lili Beke en minister Glenbert Croes.*

FAXNUMMERS:
Redactie en Advertentie:
22368

Gedachtenwisseling op Statuut-receptie

Koerden: Advocaat door doodseskader van leger vermoord

ANKARA — De ontvoering en moord op de Koerdische advocaat Faik Candan, wiens lichaam woensdag in de provincie Ankara is gevonden, was het werk van een ondergronds moordcommando dat banden heeft met het Turkse leger.

Dit zeiden juristen en activisten tijdens de begrafenis van de dertigjarige jurist donderdag. Het gat hier om meen doodseskader die in samenwerking met het leger tegen Koerdische activisten opereert. Ankara ontkent dat een dergelijke groep bestaat.

Candan werd sinds 2 december vermist, nadat hij zijn kantoor in het centrum van Ankara had verlaten. Woensdag werd zijn met kogels doorzeefde lichaam teruggevonden bij de stad Bala. Hij bleek van dichtbij te zijn neergeschoten.

De advocaat speelde een belangrijke rol in de Koerdische Arbeiderspartij van het volk (HEP), totdat deze partij wegens 'separatisme' werd verboden.

SAO TOME - In het zuidoosten van Angola hebben regeringstroepen dinsdag honderden mensen gedood of verwond tijdens een aanval op posities van de verzetsbeweging Unita.

Volgens het radiostation van de verzetsbeweging is de aanval op Chivala, ten oosten van de Unita-basis Jamba, de ernstigste schending tot dusverre van het staakt-het-vuren dat Unita en de Angolese regering vorige maand in Zambia overeenkwamen. De aanval had dinsdagavond plaats. Na drie uur trokken de regeringsmilitairen zich terug. Vooral burgers zouden het slachtoffer zijn geworden. Het bericht van Unita is tot nu toe niet uit onafhankelijke bron bevestigd.

BRATISLAVA - De nieuwe Slowaakse coalitieregering onder leiding van premier Meciar heeft op alle belangrijke posten binnen de ministeries mensen van de aangesloten coalitiepartners aangesteld.

Ook zijn alle besluiten van de vorige regering-Moravcik met betrekking tot de privatisering van staatsondernemingen, genomen vanaf 6 september, ongeldig verklaard. Dat bleek donderdag uit een communique van de regering. Het nieuwe Slowaakse kabinet bestaat uit Meciars populistische HZRS en extremistische partijen.

Excelsior dichtbij winst tweede periode

Mario Been na topclubs toch tevreden mens bij Excelsior

ROTTERDAM - Na de voetbalinstituten Feyenoord, Pisa, Wacker Innsbrück, Roda JC en Heerenveen voetbalt Mario Been tegenwoordig bij de 'oude-krantenclub' Excelsior. In zijn tweede seizoen op Kralingen boekt hij successen; tweede in de competitie en bijna periodekampioen.

Morgen heeft Excelsior aan één punt tegen Emmen genoeg om de tweede-periodetitel binnen te halen. De lopende voetbaljaargang wilde trainer Rob Baan eigenlijk alleen gebruiken om het elftal op de rails te zetten. Volgend seizoen zouden de prestaties pas moeten komen. Het liep even anders.

Aanvoerder Mario Been - zondag vierde hij zijn 31e verjaardag - had niet verwacht dat Excelsior het dit seizoen zo goed zou doen: "Het is allemaal wat snel gegaan. Ik moet toegeven dat het af en toe flink mee zit. Bij Cambuur bij voorbeeld wonnen we vrij gelukkig. We kregen drie kansen en maakten drie doelpunten. We draaien lekker, maar ik denk dat het nog beter kan."

Been omschrijft Excelsior als een 'bescheiden cluppie' dat het met bescheiden middelen toch leuk doet. Aan promotie durft hij nog niet te denken: "Zover is het nog lang niet. We moeten eerst Emmen pakken om die periodetitel binnen te halen. Bovendien is de strijd om het kampioenschap ook nog lang niet beslist."

Baan verklaarde laatst onomwonden dat Excelsior nog niet eens hoeft te denken aan inschuivende spelers van achteruit of dat soort dingen omdat de ploeg daar nog lang niet aan toe is. Geen vleiende taal, vindt ook Been: "Maar hij heeft wel gelijk. Kijk, momenteel hanteren we de lange bal richting onze spitsen. Ik hoop dat we op den duur wat meer aan de opbouw gaan doen. Er zit genoeg voetbal in de ploeg, dus dat moet kunnen."

Bijna alle verdedigers van Excelsior lopen bij een nieuwe gele kaart een schorsing op. Been denkt dat de ploeg dat wel kan opvangen met de wisselspelers van Loon, Mansveld, Vonk en Van der Heuvel. Zelf verzamelde hij inmiddels ook al vijf gele kaarten: "Tsja, ik sta er zelf ook versteld van. Ik praat veel in het veld, maar daar ben je toch aanvoerder voor? Voor elk flauwekulletje krijg je tegenwoordig een gele kaart. De scheidsrechters in de eerste divisie willen allemaal naar de eredivisie."

"Geloof me, als er eentje doorkomt dan is het veel. Ze zijn zo autoritair. Laatst was er één die gaf vlak voor tijd zowaar een ingooi aan ons. Dus ik zeg: 'Nou scheids, dat was de beste keer dat je vandaag gefloten hebt'. Krijg ik meteen geel."

Vorig seizoen was Been de man om wie alles draaide bij de Rotterdammers: "Dat is gelukkig voorbij. Als ik vorig jaar niet meedeed, wonnen we bijna niets. Ik moest bij wijze van spreken mijn eigen voorzet inkoppen. Met de komst van Ben Spork en Ton van Bremen hebben we nu wat meer spelers die wat kunnen. Oscar Moens is een heel goede keeper. Bovendien hebben we met Marbus en Dijkhuizen twee spitsen die de ballen erin schoppen."

Been heeft het naar zijn zin bij de Kralingse ploeg: "Laatst zei er iemand dat Excelsior wel eens de tweede club van Rotterdam kan worden als Sparta degradeert. Dat vind ik flauwekul. Sparta degradeert niet, daar hebben ze te goede spelers voor. Excelsior moet een goede derde zijn. Ik voel me niet te groot om hier te spelen. Eigenlijk wil ik niet meer weg uit Rotterdam. Ik geniet hier elke dag."

"Overal waar ik kom vragen ze me waarom ik niet meer uit mijn carrière heb gehaald. Het is nu eenmaal niet meer terug te draaien. Maar ik heb wel bij Feyenoord gespeeld, in Italië en het Nederlands elftal. Hoeveel voetballers kunnen dat zeggen? Ik ben tevreden en dat kun je maar één keer zijn."

Tweede ronde JPF-damclub afgewerkt

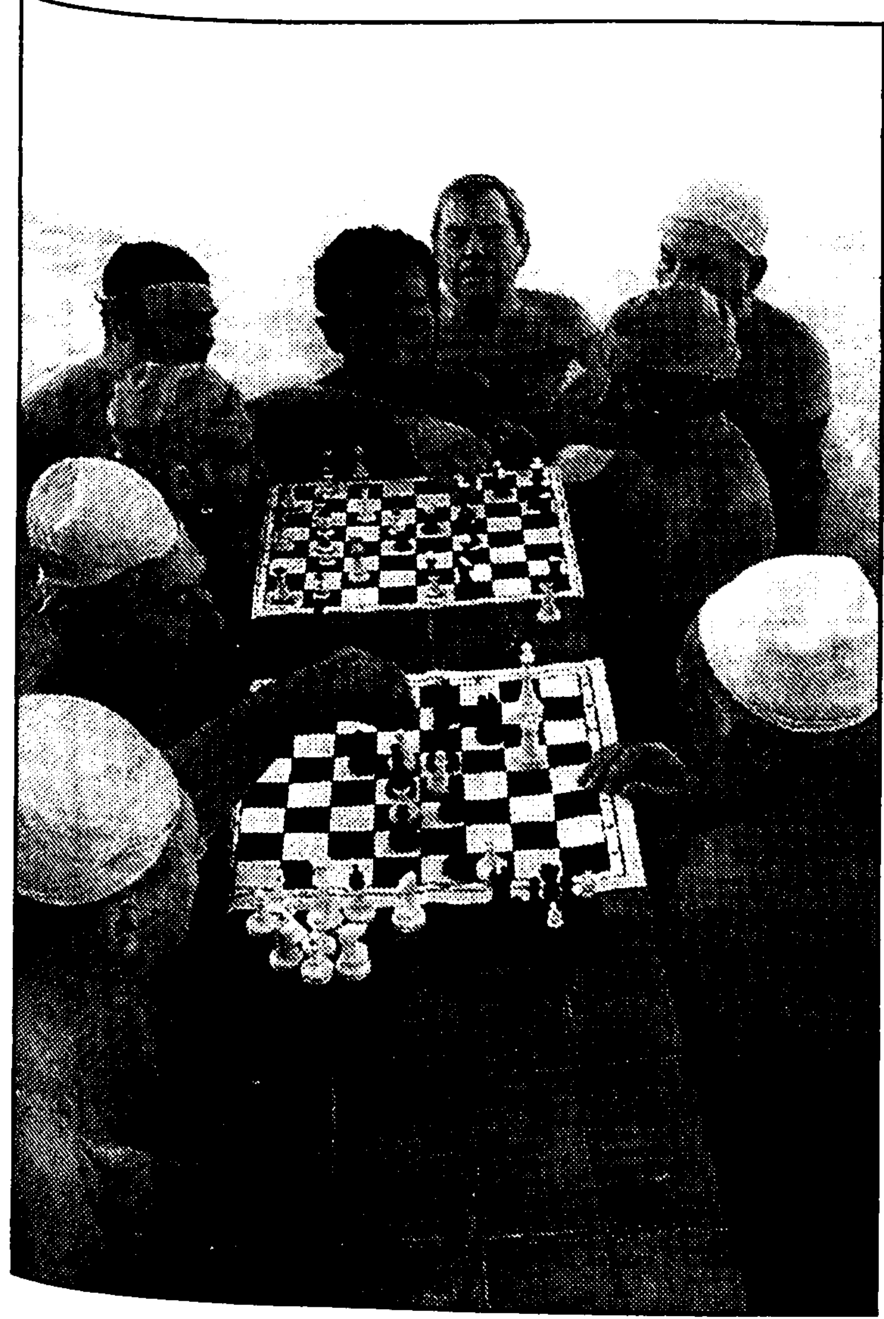
WILLEMSTAD — De tweede ronde van de J.P.F. damcompetitie is ten einde. Afgevallen zijn de heren Kort en Tjen-A-Kwoei. De heren Wezer, Bernadina, Samson en Meriën gaan door naar de volgende ronde. Van de oorspronkelijke bedoeling, namelijk dat A tegen B en C tegen D zouden spelen, waarvan de winnaars vervolgens tegen elkaar in de finale uit zouden komen, wordt afgeweken. De voorkeur wordt nu gegeven aan een volledige competitieronde.

De spelers komen in deze volgende ronde allemaal tegen elkaar uit en degene met de hoogste score is winnaar. Bij een gelijkspel wordt er overgespeeld. De laatse wedstrijden worden op 2e kerstdag gespeeld en na de nieuwjaarsborrel op 1 januari 1995 zal de prijsuitreiking plaatshebben. Direkt na de afsluiting van de competitie krijgen de leden van de damclub *Justitia Pax Fideles* les van dammeester Raoul Alias, die onlangs deelnam aan de wereldkampioenschappen in Den Haag.

■ *WILLEMSTAD — De voltallige jeugdselectie en begeleiders van V.V. Willemstad die gisteren afreisden naar Venezuela om in Barquisimeto aan een voetbaltoernooi deel te nemen. Zij zullen daar tot en met 20 december blijven.*

VOETBAL — **Frank Ordenewitz** gaat weg bij de Japanse voetbalclub Jef United Furukawa hoewel hij nog een contract voor een jaar heeft. De 29-jarige aanvaller gaf als reden heimwee van zijn familie op. Ordenewitz, die al contact heeft gehad met Weder Bremen toen die club onderhandelde over de transfer van Wynton Rufer, was afgelopen seizoen topscorer van de J-league met 30 doelpunten. *****

■ *BOEDAPEST — Hongaarse badgasten spelen een potje schaak in het warmwater buitenbad van Szechenyi. Het grote voordeel van dit bad is de medicinale kracht die het water heeft. De watertemperatuur loopt tegen de veertig graden en is 's zomers en 's winters gelijk.*

Coach Clemente kijkt meer naar Real Madrid

MADRID — De Spaanse bondscoach Javier Clemente heeft zich enigszins geërgerd van Barcelona en voor de EK-kwalificatiewedstrijd tegen België de ogen (en hoop) gevestigd op Madrid. In vergelijking met het gewonnen duel tegen Denemarken liet hij Jose Bakero en Jose Caminero van FC Barceloan buiten de ploeg. Albert Ferrer is door een blessure niet beschikbaar. Ter vervanging riep Clemente de Madrileense aanvaller Jose Amavisca, op dreef bij Real, en de weer herstelde middenvelder Fernando Hierro op. Diens vervanger tegen Denemarken, de in Brazilië geboren Donato da Silva van La Coruña, behield zijn plaats.

De selectie voor 'Brussel' is:

Doel: Zubizarreta (Valencia), Canizares (Real Madrid), achter: Barjuan, Fernandez, Nadal (Barcelona), Alkorta (Real madrid), Voro (La coruna), Camarasa (Valencia), Belsue (Zaragoza),

Midden: Donato da Silva (La Coruña), Hierro, Luis Enrique (Real Madrid), Guerrero (Athletic Bilbao), Caminero (Atletico madrid), voor: Goikoetxea (Athletic bilbao), Salinas (La Coruña), Amavisca (Real Madrid), Pizzi (Tenerife).

Mohammed Ali in Ecuador

■ *QUITO — Voormalig kampioen zwaargewicht Mohammed Ali en bokspromotor Don King zijn momenteel in Ecuador in verband met de titelgevechten in het WBF middengewicht en supermiddengewicht van het WBA. Op de foto applaudiseert Don King (rechts) voor Mohammed Ali tijdens een persconferentie.*

Jeugd 'Willemstad' naar Barquisimeto

WILLEMSTAD — Een jeugdselectie van de voetbalclub Willemstad vertrok vandaag naar Barquisimeto (Venezuela) om daar deel te nemen aan een internationaal toernooi. Deze selectie van 12 t/m 14 jarigen, onder leiding van Rignald Mamber, zal van 16 tot 20 december deelnemen aan een internationale ontmoeting. Overige deelnemers aan dit toernooi zijn zeven voetbalscholen uit Venezuela, een Colombiaans en een Arubaans team.

Voor het eerst sinds acht jaar neemt een jeugdselectie van V.V. Willemstad deel aan een toernooi in het buitenland. Het bestuur van de vereniging acht de tijd rijp om, na jaren achtereen bij de eerste zes te zijn geëindigd in de ORFIK-competitie, een jeugdgroep in een buitenlands toernooi te laten meespelen. De organisatie van het toernooi is in handen van *akademia de futbol* 'Miguel Pla' uit Barquisimeto.

Tino Chance en Sam Brockman hebben de technische leiding en Eithel Vink reist mee als fysiotherapeut. Door het bestuur maar ook door de jeugdleden zelf is keihard gewerkt om de trip financieel rond te krijgen.

Nederlandse bobsleeërs vliegen uit de bocht

ALTENBERG — Het Nederlandse team Rob Geurts/ Marcel Welten is het Europees Kampioenschap tweemans-bob in het Duitse Altenberg in de eerste run uit de bocht gevlogen. Met de slee op zijn kant zette het tweetal toch nog de 27e tijd (1.00,17)neer.

Voor de Nederlanders was het een domper op een goede week. "We hebben bij de trainingen prima tijden neergezet", vertelde Geurts. "Het EK kon voor ons eigenlijk al niet meer kapot. Maar een plaats bij de eerste tien behoorde zeker tot de mogelijkheden. Ik voel dat we tegen de top aanzitten. Daarom is de teleurstelling toch groot."

Drie weken geleden wonnen de Nederlanders nog de America Cup. Ook nu gingen ze voortvarend van start. "Ik zat me eigenlijk al blij te maken over een goede klassering. Maar in de op één na laatste bocht heb ik te veel risico genomen. Ik wilde zo **weinig mogelijk sturen** om de snelheid te bewaren, maar de bob vloog op zijn kant. Ik heb er zelf voor gekozen risico's te nemen en moet nu letterlijk en figuurlijk op de blaren zitten."

Geurts en Welten hebben de tweede run aan zich laten voorbij gaan. "De bob is niet beschadigd. Maar Marcel had last van zijn schouder en ik pijn in mijn nek. Het leek ons niet verstandig om te starten. We konden onze tijd toch niet echt meer verbeteren."

De Canadees Pierre Lueders won de voor de wereldbeker meetellende wedstrijd in Altenberg. De Duitser Christoph Langen prolongeerde, als tweede, zijn Europese titel.

Rectificatie schoolvolleybal

WILLEMSTAD — In de *Amigoe* stond gisteren ten onrechte een foutieve vermelding van de eindrangschikking bij de dames in de krant. De juiste weergave volgt hier. Schoolvolleybalkampioen bij de dames is geworden International School Curaçao, dat de finale speelde tegen Nildo Pinto en won met 15-2, 15-0. De Lauffer school werd derde na winst op het Maria College.

Maradona trainer van Racing Club

BUENOS AIRES — Diego Maradona gaat op 4 januari als trainer aan de slag bij de Argentijnse eerste-divisieclub Racing Club. Volgens voorzitter Juan de Stefano heeft de voormalige international, die op het WK in de Verenigde Staten op dopegebruik is betrapt, het voorstel aanvaard om trainer van de club te worden. "We moeten nog wel enkele financiële details regelen", aldus de voorzitter.

Maradona bevestigde dit in Mexico, waar hij deelneemt aan een zaalvoetbaltoernooi. Maradona legde op 7 december zijn werk neer als technisch manager bij Deportivo Mendiyu. Zijn assistent Carlos Fren vertrok met hem uit solidariteit. Racing Club bezet de negende plaats in de strijd om het Argentijns kampioenschap.

PAARDESPORT — **De Aga Khan**, één van de befaamdste eigenaren en fokkers van racepaarden, keert terug op de Engelse renbanen, nu de Britse Jockey Club heeft besloten een nieuwe procedure voor de dopingtest in te voeren. De Aga Khan, die komend seizoen weer wil meedoen aan Britse wedstrijden en in '96 weer een trainingsstal wil openen, haalde vier jaar geleden z'n 90 paarden weg uit Engeland uit protest tegen de diskwalificatie van één van zijn dieren op grond van een dubieuze urine-analyse.

Graham ontkent beschuldigingen

LONDEN — George Graham, manager van de Engelse voetbalclub Arsenal, ontkent dat hij geld heeft verdiend aan de transfer van de Deense international John Jensen. De Britse krant The Mail on Sunday beschuldigt Graham ervan dat hij een geheime betaling van ruim 785.000 gulden heeft ontvangen nadat Arsenal Jensen twee jaar geleden van de Deense club Bröndby overnam. De transferkosten bedroegen ruim vier miljoen gulden.

De manager, die vorig seizoen met Arsenal de Europa Cup voor bekerwinnaars veroverde, bereidt zich met zijn team in een trainingskamp voor op de wedstrijd van maandag tegen Manchester City. "Het enige wat ik kan zeggen over deze verhalen is dat ik van geen enkele transfer heb geprofiteerd. Ik hoop dat dat duidelijk is", zei hij.

De directeur van de Londense club, Ken Friar, liet in een verklaring weten dat de transfer van Jensen op een 'normale' manier met Bröndby is afgewikkeld. "Kopieën van alle documenten zijn naar de autoriteiten gestuurd", aldus Friar. Volgens The Mail on Sunday kan Graham rekenen op een lange en zware schorsing als de beschuldigingen waar zijn.

SPORT AGENDA

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(Bonamweg 49, Brievengat)
(Tel. 376620/376626)
zwembad:
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; di.-en do.-morgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Gouverneur Van Slobbeweg z/n, Rif)
open voor publiek-zwemmen (toegang kinderen t/m 14 jaar één gulden en volwassenen twee gulden): vri. van 20.00-22.30 uur; za. van 14.00-17.00 uur en zo. van 12.00-17.00 uur.

SENTRO DI BARIO JANWÉ
dammen:
do. van 15.00-18.00 uur **les en training** voor de jeugd vanaf 8-18 jaar.
Schaakvereniging Janwé:
za. van 09.00-12.00 uur **les en training** voor de jeugd vanaf 7-23 jaar.

SKOL DI DAM STRATEGÍA
(Tel. 612573)
lessen:
do. van 19.30-23.00 uur - **Sentro di Bario Janwé**.
zaterdag van 09.00-12.00 uur - **IPK-gebouw** (naast Martinus mavo, Plasa Brion).

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
ma. om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

CURAÇAO BULLETS SKATERS
(Schaatsclub Curaçao).
elke do. van 17.00-20.00 uur training *in line skates* en *skeelers op de Koredor* (beginnende aan de kant van ITC). Voor meer informatie **tel.: 377289** (vragen naar Kees).

ZONDAG

ZEILEN
(Elfde Eindejaarsrees)
09.00-11.35 uur startprocedure Zeeverkenners;
11.30-13.30 uur doorvaart St. Annabaai;
13.30-15.30 uur finishprocedure Zeeverkenners;
15.30-20.00 uur *Aftersailparty* Zeeverkenners.

**Kununku wordt in Bandabou ook vertaald als leven.*

NOTITIES UIT PARAMARIBO

door Max Ooft

De scholierenacties hebben een nationaal karakter gekregen, door de aansluiting van enkele grote vakbonden en ontevreden ondernemers uit de zakenwereld bij de actievoerende scholieren. Donderdagmorgen werd een grote protestdemonstratie tegen het regeringsbeleid georganiseerd op het Onafhankelijkheidsplein, waaraan scholieren, arbeiders, de 'organisatie van alleenstaande moeders' en de Organisatie van Ondernemers (voorheen Stuurgroep van Ondernemers) deelnamen. De opkomst was redelijk, ongeveer 1000 personen. Er werden leuzen gescandeerd als 'Weg met Vene', 'De regering moet naar huis'. Het onderwijs op de Mulo en middelbare scholen lag vrijwel compleet stil en enkele handelszaken hielden hun deuren dicht bij wijze van protest.

Door de actieleiding werd aan de Surinaamse regering een ultimatum gesteld, dat maandagmorgen afloopt. Geëist wordt, dat vóór die tijd de regering beleidsombuigingen afkondigt en maatregelen neemt om verdere verzwakking van de economie te stuiten, in het bijzonder zorgt voor beschikbare en betaalbare eerste levensbehoeften, onderwijs, gezondheidszorg en openbaar vervoer. De actievoerenden, waaronder de vakbonden Moederbond, O.S.A.V., het Coördinatieteam van ambtenarenbonden en de Bond van Leraren, hebben gedreigd met een massale werkneerlegging als de maatregelen uitblijven. De Surinaamse regering heeft nog niet gereageerd op de acties. Eerder deze week moest de politie herhaaldelijk optreden tegen ordeverstorende scholieren die langs scholen trokken. Eenmaal werd een broodwagen leeggeplunderd.

* * *

Delen van het bedrijfsleven, waaronder de Organisatie van Ondernemers, hebben een gesprek gehad met de Surinaamse minister van Handel en Industrie, Richard Kalloe, naar aanleiding van afgekondigde maatregelen om de overheidscontrole op prijzen te verscherpen. Bij monde van president Venetiaan had de regering vorige week bekend gemaakt het structureel aanpassingsprogramma (S.A.P.) te zullen temporiseren wegens het uitblijven van buitenlandse deviezenondersteuning van het programma.

Onderdeel hiervan, dat grote ontevredenheid opriep onder het bedrijfsleven, was de bepaling dat goederen voortaan slechts in Surinaamse guldens mogen worden geprijsd en dat prijswijzigingen een maand van te voren aangevraagd moeten worden alvorens ze door te voeren. Onder de huidige inflatoire situatie is deze regel nauwelijks werkbaar voor het zakenleven dat vrijwel dagelijks de prijzen moet afstemmen op de wijzigende koers voor de dollar. Minister Kalloe heeft toegezegd de maatregel aan een evaluatie te onderwerpen.

* * *

Twee leden van de Nationale Assemblee van Suriname, Mungra (V.H.P./ Nieuw Front) en Ishwardath (N.D.P.), die wegens gezondheidsredenen hebben bedankt, zijn vervangen door respectievelijk Chander Tilakdharie en Mohamed Imandi.

* * *

Door een diefstal van onder andere computers bij het Centraal Bureau voor Burgerzaken, zijn de voorbereidingen voor de **verkiezingen** van 1996 in het gedrang gekomen. Onder andere is een groot deel van de gegevens ten behoeve van de kiezerslijsten verloren gegaan. Leden van de parlementaire coalitie hebben onderkend dat er een probleem is ontstaan, maar zijn er zeker van dat de verkiezingen normaal voortgang kunnen hebben als er maar hard genoeg gewerkt wordt aan het (opnieuw) verwerken van gegevens. Eerder had de oppositiepartij N.D.P. al bezorgdheid uitgesproken over de gebrekkige gegevensverwerking bij de burgerlijke stand.

* * *

Voorgenomen acties van de Surinaamse associatie van **Luchtverkeersleiders** zijn uitgesteld, na toezeggingen van de minister van Transport, John Defares. De luchtverkeersleiders dreigden het luchtverkeer lam te leggen als hun wensenpakket uit begin dit jaar niet gauw wordt uitgevoerd. Het gaat om toelagen voor onder andere kleding, achterstallige uitbetalingen en de aanschaf van beter navigatieapparatuur. Er is een nieuw ultimatum gesteld van 31 januari 1995.

* * *

De inflatie in Suriname heeft een recordhoogte bereikt volgens het Algemeen Bureau voor Statistiek, namelijk 39,3% over de maand november en 320% over het jaar 1994 (deze maand nog niet inberekend). Deze cijfers worden verontrustend genoemd, aangezien de inflatie wel hoog, maar toch vrij stabiel was in voorgaande maanden, in elk geval minder dan 20% per maand. Oorzaak van de enorme stijging wordt gezocht in het vrijlaten van de koers door de Centrale Bank en het bekend worden van het pessimistische rapport van het Warwick Instituut dat het structureel aanpassingsprogramma van Suriname begeleidt, waardoor de parallelmarktkoersen met wel 100 punten stegen.

* * *

Inmiddels heeft het **Internationale Monetaire Fonds** (I.M.F.) een officieel rapport uitgegeven over de Surinaamse economie. Veel nieuws levert dit niet op; vastgesteld wordt dat de economie verder verslechterd is en er wordt opnieuw gewezen op de noodzaak van structurele maatregelen, onder andere het loslaten van prijscontrole, afbouwen van overheidssubsidies en vermeerderen van staatsinkomsten door onder andere betere inning van belastingen en invoerrechten. Het rapport wijst op de behoefte aan buitenlandse donorsteun voor de betalingsbalans en doet in dit kader een voorstel voor het creëren van een stabilisatiefonds.

* * *

De uitgeschreven **openbare aanbestedingen** voor levensmiddelen, die in een pakket door de overheid verstrekt zullen worden tegen veel lagere prijzen dan in de winkels, heeft wat stof doen opwaaien. Het goederenpakket is één van de maatregelen die president Venetiaan aankondigde als onderdeel van het temporiseren van het S.A.P. en tegemoetkoming aan de noden van het volk. Eén van de voorwaarden om in aanmerking te komen voor de levering van de goederen is, dat de leverancier in staat moet nog deze of begin volgende maand de waren zoals suiker, zout, melkpoeder en maandverband, te leveren. Door bureaucratisch papierwerk is dit voor de meesten echter vrijwel onmogelijk, en het vermoeden wordt uitgesproken dat hierdoor weer de bekende grote importeurs met aanzienlijke voorraden in hun magazijnen en frequente bestellingen, en die tevens zitting hebben in politieke coalitiepartijen, de buit zullen binnenhalen.

* * *

Er is door de grote maatschappijen Alcoa en Gencor (Billiton) toestemming verleend aan de Surinaamse dochtermaatschappijen Suralco en Billiton Suriname, respectievelijk, om te beginnen met een **Nieuw Bauxiet-mijnbouwgebied** te Lelydorp Oost. De bauxietindustrie in Suriname zal hierdoor voor enkele tientallen jaren gecontinueerd kunnen worden. De bauxietmaatschappijen boeren nog steeds goed in Suriname. De winsten belopen in de tientallen miljoenen per jaar en met de gunstige regeling van het zogenaamde 'bauxietakkoord' met de Surinaamse regering, hebben de maatschappijen extra voordeel aan de parallelmarkt.

Initiatief van 'kunukeros' van NOMEKU

Een Kerstmarkt en de wetenschap van Banda Abou

= door Ieteke Witteveen =

WILLEMSTAD — De Curaçaose land- en tuinbouwbeoefening, de ecologische *kunuku*, is een vitale culturele erfenis die teruggaat tot de oorspronkelijk indiaanse bevolking. Door de eeuwen heen heeft deze kennis zich gehandhaafd en uitgebreid tot andere vormen van de lokale volkshuishouding zoals het eigen menu, dranken, geneesmiddelen, speelgoed, huizenbouw, muziek en -instrumenten. Helaas werd deze oorspronkelijke *oikos* of economie niet erkend door de koloniale mogendheden en evenmin in de veertig jaar van souverein bestuur. Dank zij de volharding en het geloof van de ouderen ging deze Curaçaose wetenschap nog niet verloren. De in 1990 opgerichte organisatie van tuinders en veeboeren *Nomeku* (Voedsel van Eigen Bodem) stelt zich tot doel deze draad met het verleden voort te zetten en te vernieuwen.

Dat gebeurt via cursussen, met onder andere de 86-jarige Shon Wachi Kirindongo als leraar, via een Jaarmarkt met een wedstrijdelement voor de beste tuinder en veehouder en dit jaar een Kerstmarkt. Het idee van de Kerstmarkt van aanstaande zondag werd uit nood geboren, want door de aanhoudende droogte was er dit jaar geen Jaarmarkt. De regen viel uiteindelijk toch en dat moet gevierd worden. Het accent ligt op deze boeren Kerst-markt niet zozeer op de verkoop van landbouw- en tuinbouwprodukten, want op wat *komkomber chiki* er suikerriet na is er nog geen oogst.

Dit keer krijgt vooral de verwerking van produkten de aandacht. Zo slaagden de georganiseerde *kunukeros*, onder wie Olga Torres-Koeiman, erin om ouderen van Bandabou er toe te bewegen aanstaande zondag hun kunnen te demonstreren. Bij voorbeeld over wat er gedaan kan worden met *kalbas*. Papachi Leshouder maakt er vernuftige speeltollen van en Bubuchi Doran van Savaneta kent nog het recept van de kalbas-siroop. Het cocos-olie maken is een kunst die Adèl van haar moeder Mayo van Lagun leerde. Shon Wachi — de professor van de *kunuku* —is aanwezig met zijn gereedschap in de *Nomeku*-stand om de jongeren wegwijs te maken in de geheimen van de kunuku-leer. Flora Doran en vele anderen zijn er met de lekkernijen van de Kersttijd en de eigen keuken zoals Kerstbrood, cocos-brood en dubbeldekskoekjes. Er wordt een heus traditioneel Kerstbuffet aangericht en er wordt getoond hoe je met dat wat de natuur oplevert prachtige Kerstcadeautjes kunt maken.

De dag begint zondag al vroeg, om vijf uur, met een speciale mis, *Misa di Aurora*, in de kerk van Barber, gevolgd door een ontvangst met warme chocolade en *lèter* in de pastorie. Het ontbijt met die lekkere platte broodjes uit de traditionele oven, ham, *pekele en salmou* e.a. vindt plaats in Hôfi Popo Royer, tegenover de kerk. De officiële opening om tien uur wordt begeleid door het geluid van een *kachu*-speler. Tipiko Tesoro, de groep Tamarein, een groep van bewoners van Brievengat en vele anderen zijn aanwezig om deze dag, opgedragen aan die generatie die deze oudste vorm van de Curaçaose economie trouw bleef, luister bij te zetten.

Volgende week Leu foi' kas via TeleCuraçao

WILLEMSTAD — De laatste uitzending van het programma 'Leu fo'i kas' dit jaar wordt op 20 december uitgezonden via TeleCuraçao en de 28ste via TDS.

In het programma zullen verschillende Antilliaanse en Arubaanse bodybuilders aan het woord komen. De opnamen zijn genomen tijdens de training in Den Haag. Zij zullen onder andere spreken over de gevaren van het gebruik van verkeerde produkten.

Twee acteurs, Remy Sambo en Clay Toppenberg zullen praten over hun reis naar Afrika in januari en de leider van Midi, Wenco Lodowika, zal praten over de successen van de muziekgroep en de plannnen voor het volgend jaar. Verder zal de groep één lied zingen.

Tevens is er een interview met Melvin Gonsalez, een jonge Antilliaan bij de Koninklijke Marine die dienst heeft gedaan in de wateren rondom Joegoslavië. Het programma wordt afgesloten met een duet tussen de Arubaanse operazangeres Tica Giel en Alwin Toppenberg.

Jurist Munnike in proefschrift over onafhankelijke controle:

Laat toezicht op bestuur maar aan rechter en rekenkamer over

= van onze correspondent =

LEIDEN/WILLEMSTAD — Hoe kunnen de Antillen en Aruba nu steunend op eigen kracht door het leven gaan? Niet met technische bijstand en bestuurlijk toezicht. Die komen immers uit Nederland en zijn bovendien als tijdelijke maatregelen bestemd. Maar anderzijds draagt de kleinschaligheid van de Antillen nu eenmaal het risico van partijdige ambtsuitoefening in zich. Dus pleit de vorige maand gepromoveerde jurist Harold Munneke voor onafhankelijke controle-instanties als de rechter en de Rekenkamer naast het parlement als orgaan van politieke controle.

Munneke: "In Nederland bestaat te zeer de neiging het probleem van de deugdelijkheid van het bestuur en van het beheer van de overheidsfinanciën op de lossen door deskundigen in technische bijstand uit te zenden. Het probleem zit hem echter niet zo zeer in een achterstand van kennis. Er is veeleer sprake van dat de ambtenaren onder druk staan van lokale lobbyisten."

Om nu te voorkomen dat al die lobbyende burgers al te gemakkelijk hun zin krijgen is objectieve controle op het bestuur van groot belang, stelt Munneke in zijn dissertatie 'Ambtsuitoefening en onafhankelijke controle in de Nederlandse Antillen en Aruba'.

Rechters zijn de onafhankelijke controleurs bij uitstek. Zij kunnen bij voorbeeld beslissingen nemen in rechtszaken tegen het bestuur. Maar een rechter kan ook weer niet alles controleren. Want een burger die een extraatje krijgt toegestopt of een bevordering die niet geheel terecht is, zal daarvoor niet naar de rechter stappen. Hij kijkt wel beter uit.

In dergelijke gevallen komt in Munneke's ogen een hoger-toezichtsfunctionaris om de hoek kijken. Een ambtsdrager die namens het Koninkrijk de bevoegdheid krijgt om een rechtszaak te beginnen tegen naar zijn oordeel onrechtmatige bevoordeling.

Munneke: "Zo'n bevoegdheid haalt de druk van de toezichtsketel. De rechtszaak vindt plaats op initiatief van de hoger-toezichtsfunctionaris, maar daarna neemt de onafhankelijke rechter de beslissing. Het is dus geen politieke beslissing als bevoordeling wordt teruggedraaid."

Om te grote betrokkenheid van deze functionaris te voorkomen denkt Munneke aan een wisselende functie, die bij voorbeeld telkens drie jaar door een persoon wordt uitgevoerd. Uiteraard zal de aanstelling van een dergelijke functionaris op den duur vooral een preventieve werking moeten hebben.

Soms ook zit de rechter vast aan gebrekkige Antilliaanse dan wel Arubaanse regels. "De Antilliaanse wetgeving is net een gatenkaas", zegt Munneke. "Dat was de Nederlandse ook, maar die is inmiddels aardig gerepareerd." Als de rechter niet wil toegeven aan vriendjespolitiek (of vijandenpolitiek), dan zou hij volgens de zojuist gepromoveerde jurist de regels moeten interpreteren naar analogie aan de inmiddels heel wat minder ruime Nederlandse regels. "Tenzij dat in de lokale situatie onredelijk is, natuurlijk."

De Rekenkamer heeft volgens Munneke in de huidige constellatie te weinig invloed. Zij kan alleen achteraf controleren. De discussie daarover in het parlement blijft echter achterwege, zodat het werk van de Rekenkamer zinloos is.

Het parlementaire debat kan echter wel degelijk achterwege blijven, als de Rekenkamer de bevoegdheid krijgt om uitgaven vooraf te controleren op hun begrotingsdekking. Weliswaar realiseert Munneke zich dat een fiat vooraf van een onafhankelijk boekhoudkundige niet iedere partijdige financiële beslissing kan voorkomen, maar partijdigheid kan in elk geval niet leiden tot een onbeperkt putten uit de schatkist.

En als er volgens de Rekenkamer een luchtje zit aan een betalingsopdracht, dan zou zij die onder de aandacht van de rechter moeten kunnen brengen. Op die manier wordt politici en ambtenaren duidelijk gemaakt dat vriendjespolitiek geen onderdeel is van een spel waarin niets te verliezen valt. Voorwaarde is dan wel, aldus Munneke dat diezelfde politici en ambtsdragers persoonlijk aansprakelijk kunnen worden gesteld voor de financiële gevolgen van vriendjespolitiek of partijdigheid.

Met al deze middelen zet je volgens Munneke het parlement niet buiten spel. Hij meent dat de statenleden op dit moment te weinig controleren. Aangezien de Koninkrijksregering geacht wordt zich zo weinig mogelijk met het bestuur te bemoeien, dient er toch een ter plaatse werkzaam systeem van *checks and balances* te komen. "Gaan de parlementen zich in de toekomst beter van hun controlerende taak kwijten, dan is er gewoon minder werk voor de hoger-toezichtsfunctionaris. Dus dat lost zich vanzelf wel op."

Harold Munneke was van 1982 tot 1985 in Aruba werkzaam als wetgevingsjurist. Hij was daar onder andere betrokken bij het ontwerpen van de Staatsregeling die vanaf 1986 voor Aruba zou gaan gelden. Hij werkt sinds 1985 bij het Van Vollenhoven Instituut voor recht en bestuur in niet-westerse landen van de Rijksuniversiteit Leiden.

'Sportieve' bewindsvrouwen

■ *WILLEMSTAD — Deze week verbleef minister Lily Beke-Martinez (Sport) van Aruba op Curaçao waar zij besprekingen voerde met collega bewindsvrouw Marta Dijkhoff (rechts). Beke sprak eveneens met ministers Jeffrey Corion en Edith Strauss-Marsera.*

WILLEMSTAD — De internationale organisatie Project Reefkeeper zal maandag een lezing verzorgen over de bescherming van koraalriffen. Dit gebeurt in samenwerking met Reef Care Curaçao. Voorafgaand aan de lezing wordt een video vertoond van het koraalrif bij Oostpunt. In de lezing wordt vervolgens ingegaan op de gevaren die de koraalriffen bedreigen, met voorbeelden van gevallen elders in de wereld waar vervuiling en kustontwikkeling de riffen hebben vernietigd. De lezing wordt gepresenteerd door Alexander Stone, hoofd van de organisatie Project Reefkeeper en is in het Engels. Aanvang 20.00 uur in de Openbare Bibliotheek.

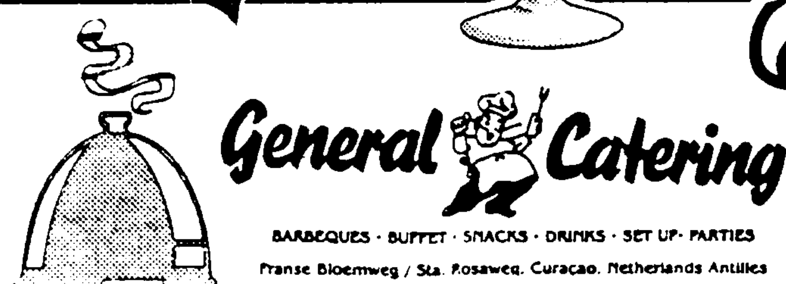
Regionale conferentie op Sint Maarten

WILLEMSTAD — Vertegenwoordigers van zo'n twaalf landen uit de regio waren afgelopen maandag bijeen op Sint Maarten voor de Regional Education Conference. De conferentie was georganiseerd door de Sint-maartense ambtenarenvakbond WICSU, de International Confederation of Free Trade Unions en de Caribbean Congress of Labor.

Deelnemende landen waren Antigua/Barbuda, Barbados, Bahamas, Belize, Bermuda, Jamaica, Monserrat, Grenada, Dominica, St. Lucia, Suriname, Trinidad, St. Vincent en de Nederlandse Antillen. Tijdens de conferentie werd ook het woord gevoerd door staatssecretaris Daniel Hassell.

DINE - WINE FOR CHRISTMAS

Phone 377499 (4 lines) - Fax 377618

MINI BUFFET FOR 4 PERSONS:
Naf. 100,00
Bread * Special Christmas Salad * Sliced X-mas Ham (8 slices) * Sliced Roast Turkey with Cranberry Sauce * Sliced Smoked Salmon (4 slices) Stuffed Eggs (4)

Christmas Ham	
± 6 lbs	Nafl. 55,00
± 18 lbs	Nafl. 220,00
Roast Turkey	
± 20 lbs	Nafl. 200,00
± 13 lbs	Nafl. 125,00
Roast Fresh E&E Chicken	
± 3 lbs	Nafl. 30,00
Roast Smoked Chicken	
± 3 lbs	Nafl. 42,50
Stuffing 1/2 lbs	Nafl. 17,50
Sauce 8 oz.	Nafl. 5,50
Ayaca	Nafl. 5,50
Salmou Tempera	Nafl. 15,00
Suit 8 oz.	Nafl. 3,50
Pan de Jamon	Nafl. 35,00
Quesillo	Nafl. 3,50

CITY STAR RESTAURANT
Tel. 625740

Plaats tijdig uw bestelling

* *Gestoomd Varkensvlees met Cassave*
* *Gestoofd Varken met Oortjes*
* *Toenkoe Kip (Chinese Paddestoelen)*
* *Geroosterde Peking Eend*
* *Zoet Zure Peking Eend*
* *Geroosterde Kip*
* *Tjap Tjoi met Amerikaanse Groenten en Garnalen*
* *Kip en Strow Mushroom*
* *Tjauw Min Special*
* *Tjauw Fan Special*
* *Witte Kip met Chinese saus*

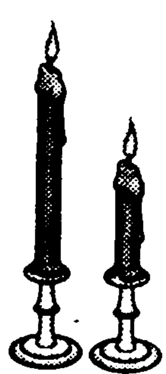

PEKING BAR RESTAURANT

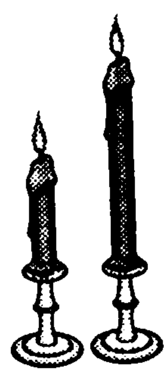
Een nieuw restaurant met uw favoriete Chinese eten en snacks. Goede service, airco en aantrekkelijke prijzen.
Voor bestelllingen: 696237
Of kom even langs naar

ROOSEVELTWEG #9, Palu Blancu
(Maandag gesloten)

Apollinaris
The Queen of Table Waters

Past bij alle goede menu's

RUM RUNNERS
COCKTAIL BAR & RESTAURANT
Curaçao
the place to be...

KERSTMENU 1994

MENU A

VOORGERECHT

Wildzwijn paté met rode uien compote. Geserveerd op diverse soorten sla.

HOOFDGERECHT

Zalmforel met een saus van diverse soorten kruiden.

NAGERECHT

Aardbeien dessert bestaande uit bavarois, verse aardbeien en vanille ijs.

Naf. 60,50

****

MENU B

VOORGERECHT

Salade met gerookte heilbot en een witte wijn dressing.

HOOFDGERECHT

Lamsrug filet met rozemarijn honingsaus.

NAGERECHT

Gegratineerd geitenkaasje met walnoten en roggebrood.

Naf. 62.50

****

Met live muziek van
Roy Louis and Friends

Om teleurstelling te voorkomen is reserveren gewenst.

Rum Runners Rouvilleweg 9 F
Tel. 623038

Dr. Martin Luther King Blvd. 91/93
Tel: 657558

Kerstmenu 1994
25 en 26 december

Drie soorten Terrine

Romige Kreeftesoep met Armagnac

Ribeye met escargotsaus
of
Vispallet met div. sauzen

Grand Dessert

Koffie met Bonbon

Menu Nafl. 57,50
reserveren aanbevolen
Ook à la carte bestellen mogelijk.

Green Mill
RESTAURANT & BAR
Saliña Galleries
telf. 658821

Christmas Menu

Menu 1 fls. 65,00	Menu 2 fls. 55,00
Smoked eel, trout and salmon served with a herb sauce, toast and butter	Ardennerham with melon served with toast and butter
Clear vegetable soup	Broccoli Cream Soup
Lemon spoom	Lemon spoom
Lamb cutlets with a mint sauce served with gratinated potato and vegetables or Smoked half chicken with orange sauce served with gratinated potato and vegetables.	Poached or grilled salmon gratinated with hollandaise sauce, served with duchesse potato and vegetables or Panfried Dover sole with buttersauce served with duchesse potato and vegetables
Passion fruit	Passion fruit
Coffee with pralines	Coffee with pralines

10% service charge not included

X-MAS MENU

n op zestig olombianen voor eld gevlucht

BOGOTA - Meer dan een miljoen mensen in mbia is van huis en rd verdreven als lg van de geweldple- door semi-militairen, guerrilla, de drugs- fia en de 'gewone mis- d'. blijkt uit gegevens in het senrechtenrapport van Colombiaanse bisschop- conferentie. Het wongen achterlaten van huis treft één op de ig Colombianen. Zo heeft studie van kerkelijke de uitgewezen. Een ere oorzaak van het grote tal 'migranten' in eigen heeft te maken met het ken naar smaragd en alles geweld en zo wat mee samenhangt.

Hartelijk welkom in voor Mandela in arme wijk

■ *VRIJHEIDSPLEIN - Aanhangers van president Nelson Mandela boden hem een allerhartelijkst welkom toen hij de armoewijk Vrijheidsplein bezocht bij Bloemfontien in Oranje Vrijstaat. In deze staat houdt het African National Congress zijn eerste nationale congres sinds de verkiezingen van april welke het ANC won.*

Economische problemen en corruptie schuld 'democraten'

Communisme is 'in mode' in Bulgarije

SOFIA - Gulbiye Redjep een van de kandi- en die op zoek is naar ntiële kiezers voor de rgen (zondag) te den parlementsverkie- in Bulgarije. De garse van Turkse omst moet een groot bied bestrijken om alle pjes aan te doen waar eeuw geleden dui- den etnische Turken oor leger en politie rden gedwongen Bul- arse namen aan te men. De dorpjes liggen ver van elkaar en zijn enwoordig nog maar deeltelijk bewoond.

Het doel van de assimilatie- mpagne in 1984 was de eer dan een half miljoen tellende Turkse min- rheid te onderdrukken. Het mmunistische bewind werde daarna dat er geen rken in Bulgarije waren. e positie van de Turken in ulgarije lijkt in de verste erte niet meer op die van ken. Sinds het verdwijnen an het communistische regime hielp de partij van de etnische Turken, de Beweging voor Rechten en vrijheid, de ex-communisten (BSP) aan een meerderheid ten opzichte van hun rivalen in het parlement. Lijstaanvoerder van de Beweging voor rechten en vrijheid, Ahmed Dogan, voert niet alleen campagne voor de negenhonderdduizend Turken, maar gebruikt de slogan "Bulgarije voor iedereen". De partij beschouwt zichzelf als "garantie voor stabiliteit en etnische vrede".

NIEUWE PARTIJEN

De partij van Dogan zal met een verwachte 5,3 procent van de stemmen overige kleinere partijen achter zich laten. Iwan Slawkow, schoonzoon van de vroegere communistische staatsman en partijleider Todor Schiwkow, wil met zijn partij Voorwaarts Bulgarije naar voorbeeld van *Forza Italia*, de partij van de Italiaanse premier Silvio Berlusconi, het Balkanland uit het slop trekken. Verder dingt een aantal nieuwe partijen naar de macht.

Een aantal ontstond uit afsplitsingen van de socialisten en de anti-communisten. De Nieuwe keuze strijdt voor een pragmatisch economisch beleid en voor particuliere investeringen. Van het scala aan partijen komt slechts een half dozijn in het parlement. Weinig verrassend en geheel in lijn met omliggende landen als Hongarije en Polen stevent de Bulgaarse Socialistische partij (PSB) van ex-communisten af op de overwinning. Maar niet alleen de ouderen scharen zich achter de socialisten. "We zijn in de mode", staat er op de affiches waarop een jong stel staat afgebeeld. De jonge socialist Ivan Yankov, zijn haardracht en kleren volgens de laatste mode, legt uit dat zijn medestudenten zijn visie over het algemeen niet delen. Maar daar ligt hij niet wakker van. De meesten van hen zullen niet gaan stemmen.

Zware straffen opgelegd negen dissidenten China

PEKING - Negen dissidenten hebben in China gevangenisstraf opgelegd gekregen tot twintig jaar toe.

Dit gebeurde in een der grootste processen sinds het de kop indrukken van de democratische beweging op het Plein van de Hemelse vrede in 1989. Lector Hu Shigen kreeg de zwaarste straf van twintig jaar. De 38-jarige academicus had namelijk 'contra-revolutionaire misdrijven' begaan. De nu opgelegde straffen waren zwaarder dan tot heden toe het geval is geweest sinds 1989 met dissidenten die vreedzame acties hadden gevoerd.

Inmiddels is fel geprotesteerd door de internationale mensenrechten-organisaties tegen deze veroordelingen. In het bijzonder ook tegen de hoge straffen welke opgelegd zijn.

Nieuwe tijdpassering met vele mogelijkheden in Italië:

54e Kabinet mét of zónder Bossi, Berlusconi of christendemocraten

ROME - De Italianen hebben een nieuw spel: Hoe zal de 54e regering na de Tweede Wereldoorlog eruit zien? Premier Silvio Berlusconi, wiens regering een einde had moeten maken aan de schandalen en de corruptie van de eerste republiek, heeft aangekondigd woensdag na de afhandeling van de begroting in de Senaat de Kamer van afgevaardigden toe te spreken. Coalitiepartner Lega Nord van de wispelturige Umberto Bossi zal dan duidelijk moeten maken of hij de regering blijft steunen.

Bossi zei eerder dat Berlusconi weinig meer te zeggen heeft over zijn toekomst als premier. "Hij vergeet dat hij niet zelf kan beslissen of hij aanblijft of niet. De beslissing ligt bij het parlement. Hij heeft geen keus", aldus de leider van Lega-Nord.

In de Italiaanse politiek doen allerlei scenario's de ronde over de ontwikkelingen na de val van de 53e naoorlogse regering. Zij lopen uiteen van een nieuwe regering onder leiding van de huidige premier tot een kabinet waarin plaats is voor de ex-communisten van de Democratische partij van links (PDS). Ook een zakenkabinet, dat een beperkt mandaat krijgt en het zojuist vernieuwde kiesstelsel opnieuw moet herzien, behoort tot de mogelijkheden.

ALLEEN GEK

Ook het gissen naar de nieuwe premier is begonnen. Sommigen zien voor mensen als oud-president Francesco Cossiga, Kamervoorzitter Irene Pivetti en de minister van Binnenlandse zaken, Roberto Maroni, de leiding van de regering in het verschiet. De voorzitter van de Senaat, Carlo Scognamiglio, die ook als nieuwe premier wordt genoemd, zei woensdag: "Alleen een gek zou nog premier willen worden".

De vijf regeringspartijen zouden kunnen besluiten hun samenwerking onder een nieuwe premier voort te zetten. Berlusconi kan teruggkeren naar zijn mediaonderneming Fininvest, waarvan hij zoals is gebleken moeilijk afstand kan doen, of moet misschien de gevangenis in op beschuldiging van corruptie. De premier, wiens regering mede door zijn optreden van crisis naar crisis struikelt, had deze week immers de weinig benijdenswaardige primeur dat hij als eerste zittende premier in Italië door de justitie werd verhoord. Hij zou als hoofd van Fininvest betrokken zijn bij omkoping van inspecteurs van de fiscale recherche.

OMSTREDEN BOSSI

De vraag is echter of Berlusconi's Forza Italia en de neofascistische Alliantie nog willen samenwerken met de Lega Nord, zolang deze partij wordt geleid door Bossi. Ook hem hangt gevangenisstraf boven het hoofd, omdat hij illegaal geld zou hebben aangenomen voor zijn verkiezingscampagnes.

Een andere variant is dat de Volkspartij (PPI) zich bij de coalitie aansluit. Deze mogelijkheid is geopperd door de kleine regeringspartij Christen-democratisch centrum (CCD) - een groep oudleden van de vroeger machtige christen-democratische DC. In de PPI is het grootste deel van de DC opgegaan. Daarmee hoopt de CCD de Nationale alliantie, die steeds meer garen spint bij de problemen tussen de regeringspartners, wind uit de zeilen te nemen. Bovendien zou zo'n coalitie in tegenstelling tot de huidige regering op een meerderheid in de Senaat kunnen rekenen.

CENTRUM LINKS

Het is echter de vraag, of de Volkspartij er veel voor voelt de huidige coalitie uit de nesten te helpen. Weliswaar heeft de partij na de vervanging van partijleider Mino Martinazzoli door de filosoof Rocco Buttiglione een conservatievere leiding gekregen, maar bij de gemeenteraadsverkiezingen heeft zij onlangs vruchtbaar samengewerkt met de PDS.

Daarom gaan sommigen ervan uit dat er na het aftreden van Berlusconi een centrum-linkse coalitie tot stand komt. De Lega Nord zou dan gaan samenwerken met de PPI, de PDS en leden van de liberale vleugel van Berlusconi's partij Forza Italia.

LEGA VERDEELD

Zo'n vijftig afgevaardigden van de *lega* hebben Bossi duidelijk gemaakt niets voor samenwerking met de PDS te voelen. Bossi voerde woensdag verkennende besprekingen met Buttiglione en PDS-leider Massimo d'Alema. Maroni, tweede man van de *lega*, heeft donderdag laten weten dat hij "om redenen van persoonlijke coherentie" niet in een andere regering zitting zal nemen, als de huidige coalitie in elkaar klapt. Het gaat hem niet om loyaliteit aan Berlusconi, maar om "het vasthouden aan mijn persoonlijke principes".

Zowel Bossi als de PPI en de PDS hebben al openlijk op de vorming van een zakenkabinet gezinspeeld. Aanhangers van zo'n kabinet betogen dat een brede overgangsregering, geleid door een niet-politieke figuur, als enige Italië kan redden. Het kabinet zou de taak moeten krijgen de grondwet te herschrijven en een nieuwe herziening van het kiesstelsel door te voeren. Alle partijen, behalve de neofascistische Nationale alliantie en de orthodoxe communisten, zouden erin vertegenwoordigd moeten zijn.

De discussie over een nieuwe coalitie kan echter voorlopig worden gestaakt, als Berlusconi en de leider van de Nationale alliantie, Giancarlo Fini, hun zin krijgen. Zij willen nieuwe verkiezingen, zodat de kiezers zich kunnen uitspreken en een "stille staatsgreep" wordt voorkomen. Het probleem is dat niet de regering, maar president Scalfaro nieuwe verkiezingen moet uitschrijven. Het staatshoofd heeft nog niet te kennen gegeven, dat hij daartoe bereid is.

■ *OURO PRETO - Na aankomst in de Braziliaanse stad Ouro Preto werd de president van Paraguay Juan Carlos Wasmosy (links) begroet door een der inwoners waarna de president spontaan de hand uitstak. Samen met zijn ambtgenoten van Argentinië, Uruguay en Brazilië woont hWasmosy er de Mercosur-top bij welke werd voorbereid door hun ministers van Buitenlandse zaken. Mercosur is het handelssamenwerkingsuberband van genoemde vier landen.*
(AFP-satellietfoto)

januari groot onderhoud vangenis te Koraal Specht

LEMSTAD — Bouwchappij Curaçao zal januari aanvangen grote onderhoudsaamheden in de gevangenis te Koraal Specht. Met het project is bedrag van ruim 0 gulden gemoeid.

e vergaderzaal van de ran Ministers werd de nkomst tussen Bouwchappij Curaçao en Fun- Kas Popular ondertee ondertekenaars van vereenkomst waren er van Justitie, Pedro en BMC-directeur Vreekamp.

werkzaamheden n uit het plegen van onderhoud aan het eidingnet en aan de aan- en afvoerleidingen. Daarnaast wordt de afdeling Medische Voorzieningen gerenoveerd en wordt de dokters-en tandartsenpraktijk verbouwd. Verder zal de dakbedekking geheel vervangen worden en worden de sanitaire voorzieningen vervangen. Zo zullen alle oude hurkclosetten vervangen worden door modernere hurkclosetten en worden alle douches en kranen gerepareerd.

Alle cellen zullen naar de huidige hygiënische normen afgewerkt worden met dubbel hard gebakken tegels voor zowel de wand als de vloeren.

Van de totale kosten van 704.075 gulden is maar liefst 522.100 gulden bestemd voor stelposten. Het bestek is opgesteld door Associated Architects Curaçao.

Het werk is verdeeld in percelen. Binnen één perceel zal het werk onderhands aanbesteed worden. De aannemer waaraan het werk wordt gegund zal mogelijkerwijs met open begroting de resterende percelen afmaken.

Gezien de strenge veiligheids- en voorzorgsmaatregelen zijn er strikte voorwaarden gesteld aan de aannemer. Daarom is er voor gekozen om het werk gefaseerd uit te voeren. Interessant is verder dat in de overeenkomst opgenomen is dat kleine onderdelen, die niet vallen onder de overeenkomst, maar die kennelijk wel tot een degelijke en volledige afwerking van het geheel behoren, door de aannemer zullen worden verricht zonder enige verreke-

WILLEMSTAD — *Het koor Laus Deo et Mariae trad onder begeleiding van blazersgroep Adjadjo donderdagavond op in de kerk van Groot Kwartier. Het gemengde koor bracht een Kerstconcert ten gehore. Op de foto: koorleden tijdens het optreden.*

MS verdedigt introductie realistisch rekenen

LEMSTAD — De stich- MS (Fundashon Matee Skol) vindt dat de uctie van 'realistisch en' goed verloopt. Dat conclusie na een spebijeenkomst naar aanvan berichten in de ver toepassing van de rekenmethode.

maanden na de invoehet nog 'veel te vroeg' effectiviteit van de e te beoordelen, aldus hting, 'maar de profesbegeleiding biedt een perspectief voor een ende introductie'. leiding van de scholen leerkrachten van de en tweede klassen vier keer per jaar che begeleiding. Trai- van de leerkrachten rt een keer per maand. uatie van de voortgang keer per maand. ezien hiervan overe schooldirecties en stichting elke drie ndelt over de ontwikkein inzake de introductie. basis van de eerste ingen is de training van eerkrachten aangepast. begeleiding van de leerchten krijgt alle aandacht een professioneel team weer samen werkt met instituut in Nederland. positieve ontwikkeis volgens de stichting, door het project samenng is ontstaan tussen erwijsexperts op de llen en zelfs Aruba. De methode is dit jaar op cao, St. Maarten en St. tatius geïntroduceerd, jaar op Aruba en zes eleden al op Bonaire. rekenmethode enen en wiskunde' is ozen omdat deze minder beheersing vergt dan e methoden, omdat hij stappen neemt, goed sluit bij de wereld van deren, veel aandacht eedt aan rekenen en een ebreide handleiding voor de leerkrachten biedt.

De methode is dit jaar ingevoerd op 24 basisscholen, waarvan 22 rooms-katholiek, een adventschool en een humanistische. Er zijn aanwijzingen, aldus de stichting, dat veel scholen volgend jaar willen meedoen aan het project.

Internationale kunstwedstrijd

WILLEMSTAD — **Lokale beeldende kunstenaars kunnen deelnemen aan de internationale kunstwedstrijd *Art '95* in New York. Er zullen prijzen ter waarde van in totaal 55 duizend dollar worden uitgeloofd en de 70 beste kunstwerken zullen tentoongesteld worden in Art 54 Gallery in New York.**

Alle technieken (van tekenen tot beeldhouwen, van houtbewerking tot glastechnieken, van druktechnieken tot sieraden) mogen worden gebruikt. De 11 man sterke jury bestaat onder meer uit Christopher Mount, curator van het Museum of Modern Art (N.Y.), en Daniel Kletke, curator van het Metropolitan Museum of Art (N.Y.). Ook de overige juryleden zijn werkzaam bij musea in de VS.

De jurering zal plaatsvinden in mei '95. Opbrengsten van de tentoonstelling komen ten goede aan het VN-kinderfonds UNICEF. Schriftelijke aanvragen voor deelname moeten voor 24 februari zijn ingestuurd naar Art '95, Art. Dept., 275 Route 304, Bardonia, NY 10954, USA. Aanvragen die telefonisch (914-623-0599) of per fax (914-623-0611) worden ingestuurd moeten voor 3 maart binnen zijn.

Symposium wijst uit

Grote behoefte aan einddoelen in onderwijs

WILLEMSTAD — Er is bij de ouders een groot verlangen naar vernieuwing in het onderwijs. Dat is de uiteindelijke conclusie van de workshop die vorige maand in het ITC werd gehouden. Dit verlangen werd uiteraard onderbouwd met een lange lijst aandachtspunten. De grote wens om innovatie kan volgens onderwijs-gedeputeerde Behilia gezien worden als een van de sterkste punten op het symposium.

De bevindingen werden onlangs samengebundeld. Ruim 36 personen uit verschillende lagen van de bevolking namen deel aan de workshop. Als de meest positieve punten werden in het rapport genoemd, de vrijheid van onderwijs en de toewijding van enkele leerkrachten die wel bereid zijn hun schouders eronder te zetten.

Als grote tekortkoming in het onderwijs werd gesignaleerd het gebrek aan visie en planning in een sterk veranderende (onderwijs)- wereld. De lijst van onvolkomenheden is haast uitputtend lang. Ze geeft aan dat het vrijwel aan alles ontbreekt in het onderwijs, van de meest elementaire middelen tot de moderne snufjes.

De groepen stelden ook de vraag hoe het profiel van het kind in het onderwijs er moet uitzien. Teneinde goed te kunnen functioneren in de 21ste eeuw zal aandacht moeten worden besteed aan enkele vaardigheden. Daarbij is het aanwenden van moderne technologieën onontbeerlijk. Ook moeten er belangrijke wijzigingen plaatsvinden, zoals het vaststellen van einddoelen in het onderwijs.

De behoefte aan structurele godsdienstige vorming werd nadrukkelijk uitgesproken. In het verlengde hiervan benadrukten de participanten het belang van verbetering van de waarden en normen in de samenleving.

Naast de lijst van tekortkomingen produceerden de deelnemers een aantal punten van prioriteit. De bedoeling is om deze zaken voorrang te geven.

Ook voor wat betreft de prioriteiten was het aantal naar voren gebrachte aandachtspunten behoorlijk groot. Als de meest belangrijke kunnen worden genoemd, meer veiligheidsvoorkoming van geweldpleging en criminaliteit, het zorgdragen voor een betere (her-) introductie van de nieuwe methode, het realistisch rekenen.

Voorts moeten er beslissingen genomen worden rondom het BVO (Beroeps Voorbereidend Onderwijs). De uitbreiding van dit voor Curaçao betrekkelijk nieuwe onderwijstype met LTS, het zogeheten BVO-breed, moet realiteit worden.

Kerstconcerten met lokale topartiesten

WILLEMSTAD — **Stuntman Foundation presenteert op 25 en 26 december twee gala-avonden met een keur aan lokale artiesten. Op beide avonden zullen Ced Ride, Boy Thodé, Bibi Provence, Fabiana, Genesis, Sidney Isidora, Maruga Boogard en een koor optreden. De gala-avonden vinden plaats in het International Trade Center en vangen om acht uur 's avonds aan.**

Reeds drie jaren loopt promotor Steve Hudson met het idee om een concert te organiseren met lokale topartiesten. Om uiteenlopende redenen is het plan echter nooit van de grond gekomen. Op eerste en twee Kerstdag is het dan eindelijk een feit. De Exhibition Hall van het ITC zal geheel versierd worden en iedereen neemt plaats aan een tafel. Gedurende twee uren zullen de diverse zangers Kerstliederen ten gehore brengen zowel in het Papiaments, Engels als Spaans.

Het muzikale gedeelte is in handen van Lito Scarso die de leiding zal hebben over een orkest van twintig beroepsmuzikanten. Scarso en zijn orkest zijn reeds geruime tijd bezig met het instuderen van de verschillende arrangementen.

Zowel de geluidsapparatuur als de lichtinstallatie zijn dezelfde als die gebruikt zijn tijdens het concert van de Mexicaanse mariachizanger Juan Gabriel. Dezelfde equipment is tevens gebruikt tijdens de shows van Ana Gabriel en Rocio Durcal zodat een hoog niveau gegarandeerd is.

De toegangsprijs bedraagt 125 gulden per persoon inclusief alle drank en zes snacks per tafel.

Onderwijs op krukken

Het onderwijs is goed ziek. Het is krakkemikkig. Er mankeert van alles aan, van top tot teen. Het ontbreekt haar aan: vorming van ouders en leerkrachten, kader, begeleiding, beheersing van de talen, expressie-vaardigheden, onderhoud scholen, motivatie, culturele en sociale vorming, sfeer, disciplinaire maatregelen en besluitvorming, bevoegdheden voor schoolhoofden, solidariteit tussen schoolhoofden, kwaliteit inspectie, capaciteit voor onderwijsbeleid, einddoelen, lesniveau, goede relatie tussen leerkracht en leerling, geestelijke vorming, aandacht voor waarden en normen, creativiteit en coördinatie bij onderwijzers, positief gedrag bij leerlingen, afstemming tussen diverse onderwijstypes, sociaal welzijn en ......

de Antia ondertekent

KabNA-gelden voor huizenverbetering

LEMSTAD — De Stich- Drecha Kas zal de ende drie jaar 165 ingen bouwen of verbe- n. Het huizenproject medegefinancierd met NA-gelden via Sede voor een bedrag van n 200.000 gulden.

1995 staan in dit kader 15 wbouwwoningen gepd, 45 huizen staan op de inatie te worden verbedanwel afgebouwd. ondertekening van het tract vond gisteren ats in aanwezigheid van uursleden van Sede a en de Stichting Drecha

Drecha Kas werd in 1971 richt met het doel de situatie van noodlijde gezinnen te verbe- Sedert 1967, toen men ctief was, zijn 185 we woningen gebouwd 565 huizen verbeterd. mee was in totaal een ag gemoeid van 2,3 milgulden. In de periode 27 jaar hebben 27 jongeren naar schatting 80.000 manuren vrijwilligerswerk verricht voor de stichting.

De kosten van materialen worden gedekt uit middelen van de hulpbehoevenden, vaste donateurs, bijdragen van de lokale handel, een jaarlijkse bijdrage van de Landsloterij en KabNA.

KEUKEN

Ook de Stichting Thuislozenzorg heeft via Sede Antia middelen ontvangen voor een project. Voor de renovatie van de keuken van Kas Broeder Pius heeft Sede Antia 23.000 gulden beschikbaar gesteld uit de KabNA-middelen.

Het opvangtehuis voor meisjes in de puberleeftijd kreeg in 1987, toen het tehuis opening, een keuken van triplex die inmiddels in zeer slechte staat verkeert.

De keuken maakt een belangrijk deel uit van de opvang omdat de bewoonsters onder meer zelfstandig moeten leren koken en afwassen.

Discussie in Staten:

'Hebben we wel of geen landsregering?'

WILLEMSTAD — **Het Publicatieblad, waarin de portefeuilles van de verschillende ministers en staatssecretarissen officieel bekrachtigd worden, is nog niet uitgegeven. De PNP, die hier gisteren bij aanvang van de behandeling van de begroting om vroeg, wilde schorsing van de vergadering. Zolang het Publicatieblad niet beschikbaar was, kon de PNP formeel geen enkele minister of staatssecretaris aanspreken op het beleid, aldus statenlid Römer.**

Enkele uren na het protest van de PNP kwam het Landsbesluit bij de Staten. Het Publicatieblad, dat in de Curaçaosche Courant moet verschijnen, is echter nog niet gedrukt, zo bleek. Volgens statenlid Römer treedt het Landsbesluit echter pas in werking na aankondiging in het Publicatieblad. Formeel is dus niet vastgelegd welke portefeuilles de ministers en staatssecretarissen beheren. Statenvoorzitter George-Wout reageerde in eerste instantie lichtelijk geërgerd op het verzoek van Römer om schorsing ('u krijgt uw stukken, maar ik ga de vergadering daar niet voor schorsen'). Statenlid Duncan bekritiseerde Römer: volgens hem was er staatsrechtelijk weinig aan de hand: het kabinet is beëdigd door de gouverneur en steunt op een meerderheid in de Staten. Römer voelde zich beticht van het 'spelen van een politiek spelletje' en wees erop dat de wet er niet voor niets is.

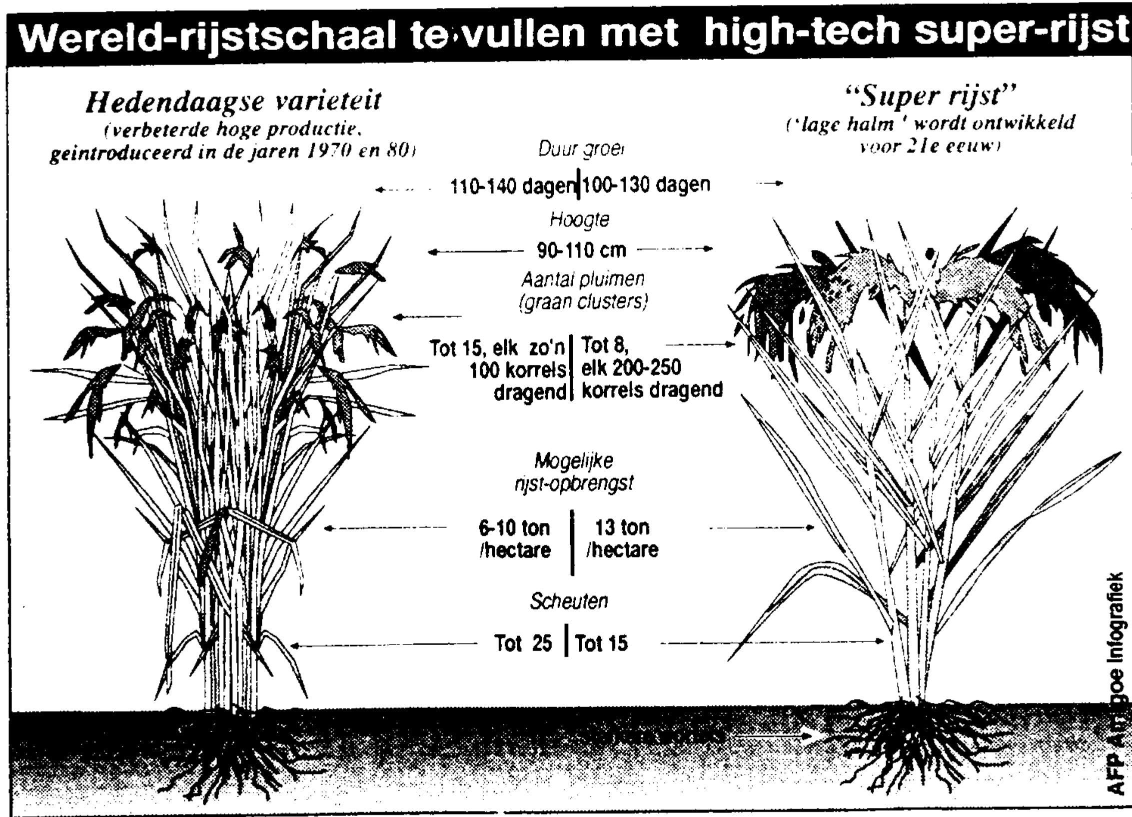
Statenlid McWilliam, die partijgenoot Römer bijviel, wilde er geen breekpunt van maken. Zijn voorstel om aanstaande maandag een speciale uitgave van de Curaçaosche Courant te laten drukken met het Publicatieblad, kon rekenen op bijval van MAN-leider Don Martina. "We komen hier om ons werk te doen. Ik geloof niet dat er opzet in het spel is. Laten we een praktische uitweg zoeken zonder de vergadering te schorsen."

Dee Dee Myers weg als Witte-Huis-woordvoerder

WASHINGTON - Dee Dee Myers gaat binnenkort met ontslag als woordvoerder van het Witte Huis in Washington. Eind december is zijn laatste werkdag.

De 34-Dee Dee Myers zegt erg blij te zijn dat zij deze taak heeft mogen vervullen. Zij was de eerste vrouwelijke woordvoerder van een Amerikaanse president. Een aantal weken geleden heeft zij president Bill Clinton al meegedeeld dat zij er mee op zou houden. Over de opvolging is nog niets bekend.

Wereld-rijstschaal te vullen met high-tech super-rijst

Angst waart rond in economisch hart van Pakistan

Escalerend etnisch geweld in Karachi bedreigt investeringen

KARACHI - In de Pakistaanse miljoenenstad Karachi waart het spook de angst. Geweerschoten op elk uur en op elke plaats ...arsten, waarna ...en dood of zwaar ...wond neervallen. Niemand is meer veilig voor het politiek geweld en ordinaire bendes. Huurmoordenaars doden prominente politici, terwijl ook vanuit auto's op willekeurige voorbijgangers wordt geschoten. Ook de rijken zijn niet langer veilig achter hun ommuurde, bewaakte huizen in de lommerrijke wijk Clifton, waar premier Benazir Bhutto woont.

Veel ouders laten hun kinderen niet langer naar school gaan uit vrees dat ze worden ontvoerd en in ruil voor losgeld worden vrijgelaten. Verscheidene scholen hebben hun deuren moeten sluiten. Thuis worden voorraden levensmiddelen aangelegd om zo min mogelijk de straat op te hoeven. Doordat de elektriciteit ... de haverklap uitvalt, hebben misdadigers alle ruimte hun slag te slaan.

Jarenlang doen zich al Wildwest-taferelen voor in het belangrijkste economische handelscentrum van het land. Sinds de burgeroorlog in Afghanistan zijn wapens voor een appel en een ei te koop. Een Kalasjnikov-geweer is al voor vijfhonderd gulden te koop. Onder drugsbendes en zelfs scholieren zijn deze automatische wapens populair om - al schietend vanaf hun scooters - geschillen op te lossen.

WOEDE

Bij geweld van de laatste maanden loopt het dodental de spuigaten uit. In september vielen 71 doden, in oktober 81 en in november 104. Deze maand zijn in twee weken tijd al 109 doden gevallen. Zelf burgers mengen zich in de strijd uit woede over het geweld en steken auto's in brand.

Als het geweld lang aanhoudt, dreigt Pakistan belangrijke buitenlandse investeringen mis te lopen. Leden van een zware Amerikaanse handelsdelegatie waarschuwden hun Pakistaanse gesprekspartners dat investeringen uitblijven als er geen einde komt aan de schietpartijen. De regeringen in Islamabad en in Washington zijn onlangs overeengekomen dat de Verenigde Staten voor vier miljard dollar investeren.

MOHAJIRS

De laatste jaren laten ook religieuze groeperingen en leden van de Mohajir Qaumi movement (MQM) zich niet onbetuigd. De beweging wordt verantwoordelijk gesteld voor veel etnische en politieke aanslagen. De MQM is in tien jaar uitgegroeid tot een machtige partij in de provincie Sindh. De beweging heeft vooral in Karachi veel aanhang onder de Mohajirs, moslims uit India die na de splitsing van de Britse kolonie in 1947 naar Pakistan trokken. Bij verkiezingen in de jaren '80 groeide deze partij vanuit het niets snel uit tot een van de belangrijkste partijen.

De MQM komt op voor de Mohajirs, die zich voelen achtergesteld ten opzichte van de overige Pakistani. Zo voelen de Mohajirs, die in Karachi de meerderheid vormen, zich gediscrimineerd bij sollicities en toegang tot onderwijs. De MQM is bovendien verbolgen over het feit dat ze niet in de provinciale regering is vertegenwoordigd, terwijl ze toch bij de jongste verkiezingen de meeste zetels kreeg. In 1993 escaleerde het geweld toen de MQM uiteenviel in twee rivaliserende facties die elkaar te lijf gingen.

MACHTSVACUUM

De toename van het geweld deze maand is vooral te wijten aan het feit dat het leger zich eind november terugtrok uit de stad en de provinciale regering sindsdien haar eigen boontjes moet doppen. Ruim twintigduizend militairen werden tweeëneenhalf jaar geleden ingezet om het geweld te smoren, maar ze slaagden hier nooit volledig in. Waarnemers menen dat de MQM-facties het machtsvacuum dat als gevolg van de troepenterugtrekking ontstond, gebruiken om hun posities te consolideren. Bhutto zei dat ze de militairen wil terugsturen.

Boze tongen beweren dat het leger de onlusten aanmoedigt om de regering van premier Benazir Bhutto ten val te brengen. Ook in diplomatieke kringen doet deze theorie opgang. Het leger steunt veelal oppositieleider Nawaz Sharif en niet de Pakistaanse Volkspartij (PPP) van Bhutto, die het op nationaal en provinciaal niveau voor het zeggen heeft.

BHUTTO:INDIA

Bhutto zelf ziet vooral "de buitenlandse hand" in de geweldsorgie die de stad teistert. Ze beschuldigde donderdag in een interview buurland India er openlijk van de onlusten aan te wakkeren. Volgens haar worden Pakistani in India opgeleid en infiltreren Indiase geheime agenten de MQM-gelederen om hen de fijne kneepjes van de stadsguerrilla bij te brengen.

Hoewel Bhutto eerder het geweld bagatelliseerde, erkende ze vrijdag dat er een kleine oorlog gaande is. "Er is een mini-opstand in Karachi, een guerrilla-oorlog. Wij kennen de plannen van de terroristen die Karachi afschuimen. Ze zijn tegen de eenheid van Pakistan en we zullen ze koste wat kost bestrijden."

Waarnemers menen dat alleen aan de onderhandelingstafel een oplossing kan worden gevonden. "De uiteindelijke oplossing moet een politieke zijn. Een verstandige premier zou al lang serieuze onderhandelingen zijn begonnen met de MQM", aldus een diplomaat. Maar ook de MQM is weerspannig. De eerste-minister van Sindh bood de MQM dezer dagen onderhandelingen aan, maar de organisatie reageerde nog niet.

Dominicaanse begroting rond

SANTO DOMINGO - De Dominicaanse regering heeft zijn goedkeuring gehecht aan een begroting welke sluit op 1,745 miljard dollar voor 1995.

Onder leiding van president Joaquin Balaguer heeft de Nationale raad voor de ontwikkeling zich over de begroting gebogen. Nu is het woord aan het congres van de Dominicaanse Republiek. Iets meer dan een vierde deel, 386,3 miljoen dollar, is uitgetrokken voor het nakomen van de verplichtingen in verband met de buitenlandse schuld. Deze bedraagt in totaal vier miljard dollar.

Nieuwe premier Bruton:Dubieuze regeringservaring

Katholiek met sympathie voor Unionisten in Noord Ierland

DUBLIN - John Bruton, de 47-jarige leider van de conservatieve Ierse partij Fine Gael, had een portie geluk nodig om van oppositieleider premier te worden van de nieuwe regering van Ierland. Terwijl ontevreden partijgenoten overlegden hoe ze hem konden wippen en opvolgen, mislukte het coalitie-overleg van de concurrentie. Bruton greep de kans en leidde Fine Gael voor het eerst in meer dan zeven jaar weer de regering in Dublin binnen.

De jurist met de "vierkante grijns", die in zijn spaarzame vrije tijd graag zijn boerderij bestiert, heeft dubieuze ervaringen met het regeerwerk. In 1981 en 1986 was hij minister van Financien, en beide malen viel de regering over de door hem voorgestelde begrotingsplannen. Eenmaal ging het met name om zijn voornemen BTW in te voeren op kinderschoenen - een netelige kwestie in de traditioneel katholieke en kinderrijke republiek.

Sinds 1968 is de bij de Jezuieten opgevoede Bruton lid van het parlement in Dublin, de *Dail*. Al spoedig werd de volksvertegenwoordiger, eigenaar van enkele tientallen hectares best weiland in zijn graafschap Meath, benoemd tot landbouw-woordvoerder van zijn partij. Hij maakte als voorvechter van de vrije-marktеconomie in Ierland naam als tamelijk liberaal politicus. Bruton, vader van vier kinderen en fervent katholiek, zet zich in voor toelating van echtscheiding. Die is nu in Ierland nog steeds verboden.

Dat onder zijn leiding het vredesproces in het nabur... Noord-Ierland zo sn... vooruit zal gaan als ond... zijn voorganger Albert Re...nolds, wordt in Dublin a... weinig waarschijnlijk be...chouwd. Ondanks zijn kath...lieke achtergrond ligt Br...tons politieke sympathie e...der bij de Noordierse prot...tantse Unionisten dan bij ... IRA-aanhangers van Si... Fein.

TEGEN STEMBUS

Twijfel bestaat er ook ov... de vraag hoe lang de ... gevormde regering met ... centrumlinkse Labour-par... en het radicale Democratis... Links het zal volhoude... Democratisch links ... geheel op de lijn van de IR... en zal bij omstreden maa...schappelijke kwesties, zoa... echtscheiding en abortu... nieuw beleid eisen. Brut... zag meer in samenwerki... met de conservatievere Pr...gressieve democraten, ma... dit stuitte bij Labour ... bezwaren.

Het compromis over ... nieuwe regering is er vo...gens waarnemers vooral ge...omen omdat alle partije... nieuwe verkiezingen wild... voorkomen. Die beloofde... voor de meeste partijen ve...lies op te leveren. Met na... Brutons partij likt nog ... wonden na van grote ve...liezen bij de stembusslag v... twee jaar geleden.

VERNIEUWING

Fine Gael heeft acht mini...ters in het vijftien zete...tellende kabinet. Labo... houdt zes departementen ... haar leider Dick Spring, di... samen met oud-premier Re...nolds het vredesproces voor Noo... Ierland, wordt opnie... minister van Buitenlan... zaken en vice-premier. ... coalitie presenteert zich ... "regering van vernieuwin... Zij zal het fiscale beleid vo... zetten dat hielp van Ierla... een groeiende economie ... Europa te maken. De ...jarige Bruton noemt zich... een christendemocraat ... de opdracht de overheidsu...gaven strak in de hand ... houden. Hij is dan ... eerder minister van Fina...cien geweest.

De Britse premier Maj... feliciteerde de nieuwe Ier... premier met zijn benoemin... en zei vol vertrouwen te z... dat Londen en Dublin ge...menlijk zullen blijve... optrekken in het Noordier... vredesproces. Bruton hee... beloofd aan de Noordiers... vrede zijn hoogste priorite... te geven.

Londen koopt in VS vliegtuigen

LONDEN - Groot Brittannie heeft bij het Amerikaanse Lockheed-bedrijf 25 Hercules en elf transportvliegtuigen gekocht.

Daarmee heeft Engeland de voorkeur aan het Amerikaanse bedrijf gegeven boven het wachten tot het Europese multinationale luchtvaartconsortium was klaar gekomen met zijn nieuw vliegtuig.

BONAIRE AGENDA

POLITIE: 8000/
BRANDWEER: 8222/
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900/
fax 7446/
alarmnr. 14
BEJAARDENTEHUIS: 8350

* * * * * * * * * *

AIDSLIJN
Bel 7055 op ma. en di. van 19.00-20.00 uur.

* * * * * * * * * *

OPENBARE BIBLIOTHEEK
Openingstijden voor het publiek:
Kralendijk:
ma. van 14.00-18.00 uur; di. t/m do. van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; vri. van 08.00-12.00/14.00-17.30 uur.
Rincon:
wo. van 14.00-18.00 uur en vri. van 14.00-17.30 uur.

* * * * * * * * * *

BRIDGECLUB UPS & DOWNS
Voor inlichtingen kan men terecht bij wedstrijdleider **F. de Wit (tel. 5398)**.

* * * * * * * * * *

SLACHTHUIS LVV
(tel. 4393)
open van ma. t/m vri. van 06.00-14.30 uur. In verband met planning van te voren aantal slachtdieren bij keurmeester melden.

* * * * * * * * * *

DIERENARTS
(Kaya Lagoen 24-A, Antriol)
spreekuren ma., wo. en vri. van 13.30-14.30 uur; spreekuur te Rincon elke do. van 17.00-17.30 uur bij Hulpbestuurskantoor.
Voor **spoedgevallen** gelieve tel. 4255 te bellen.

STICHTING DIERENASIEL BONAIRE
Bonaire Animal Shelter Foundation
(Lagunweg 26. Tel. 4989)
openingstijden ma. t/m za. van 08.00-12.00/15.00-17.00 uur.

* * * * * * * * * *

NIEUW-APOSTOLISCHE KERK
(Caya Melmei 36(
Aanvangstijd van de dienst: zo. om 11.30 uur.

* * * * * * * * * *

KLACHTEN/BEZORGING:
Shon Ma Carolina, Blvd. J. Abraham 15, tel. 8204; na 18.00 uur: 8342).

* * * * * * * * * *

Interbank wordt nu 'Antilliaans'

KRALENDIJK — In verband met de sterke toename van het zakenvolume in de Nederlandse Antillen, voldoet de naam Interbank Bonaire niet meer. De bank heeft derhalve besloten in de naam de gevestigde financiële instellingen in de Nederlandse Antillen ook die naam te gebruiken en niet meer die van het betreffende eiland. Als eerste stap wordt daarom de naam van Interbank Bonaire n.v. gewijzigd in de Interbank Antilles n.v.

MCB zorgt voor parkeerfaciliteit

KRALENDIJK — Het nijpende parkeerprobleem doet zich meer en meer gelden in de binnenstad maar ook in de periferie van Kralendijk. Na 10.00 uur 's morgens en voor 5.00 uur 's middags is een parkeerplaatsje voor de auto nauwelijks te vinden. De Maduro & Curielsbank voelt dat met hun cliëntele aan den lijve, aangezien de bank midden in het centrum is gelegen. Naast het parkeerterrein van het Chinese restaurant China Garden en de winkel van Benneton heeft de MCB nu het braakliggende terrein gebruikt voor een parkeerterrein speciaal voor hun klanten. De MCB verzoekt de andere automobilisten die geen gebruik maken van de MCB, hun auto niet op het genoemde terrein te parkeren.

Met Selibon nieuwe jaar in

KRALENDIJK — Vanaf augustus duurt de Selibonactie in de wijken al. Elke week is er een wijk die een speciale schoonmaakbeurt krijgt. De Selibon komt dan met vuilniswagen, loader en veegmachine en verzamelt al het vuil dat er ligt. Alle wijken zijn aan de beurt geweest met uitzondering van Antriol en Tras di Montagne. Wie voor het nieuwe jaar verlost wil zijn van oude wasmachines, koelkasten en televisietoestellen behoeft de Selibon maar op te bellen en krijgt te horen wat het kost.

Kerstdienst

KRALENDIJK — In de protestantse kerk van Kralendijk zal zondag 18 december een bezinningsdienst op Kerstmis worden gehouden. Iedereen is welkom om te komen luisteren naar lied en voordracht over Kerstmis en een optreden van het koor Famia Uni. Woensdagavond 18 december wordt dezelfde dienst herhaald in de protestantse kerk van Rincon om half acht.

Ex-gedeputeerde levert kritiek op BC

De Jongh: "Belangen bevolking liggen UPB na aan het hart"

KRALENDIJK — In het radioprogramma van de Union Patriotico Boneriano (UPB) dat woensdag werd uitgezonden, betreurt ex-gedeputeerde Robbie de Jongh het, dat de UPB niet tot 1995 de kans heeft gekregen bestuursverantwoordelijkheid te dragen. De verkiezingen van februari van dit jaar, hebben volgens De Jongh niets te maken met de eilandelijke realiteit waar de PDB en de Paboso het bestuur hebben overgenomen zonder daarvoor gekozen te zijn. Hij verwijt dat aan de 'verradersrol' die het vroegere UPB-raadslid Franklin Pickeur gespeeld zou hebben. Zoals bekend steunde in juli van dit jaar de UPB niet meer op de meerderheid van de negen leden tellende eilandsraad.

In het radioprogramma van de UPB concludeert ex-gedeputeerde Robbie de Jongh voorhands, dat de huidige samenwerkende partijen niet de belangen van de bevolking voor ogen hebben. Hij wijst daarbij op het onderlinge wantrouwen dat er binnen het Bestuurscollege heerst, met name tussen de gedeputeerden Domacassé en Beukenboom enerzijds en de Paboso-gedeputeerde Norwin Willem anderzijds.

De Jongh is echter ook weinig tevreden met de manier waarop PDB-gedeputeerde Robbie Beukenboom het door de UPB geëntameerde plan voor de verlichtingen van de sportterreinen afhandelt. Er heerst ontevredenheid onder de bevolking, zegt De Jongh en daarvan kan volgens hem niemand de schuld geven aan de UPB. "Beukenboom speelt politiek met de sport en hij doet er goed aan eens het oor te luisteren te leggen om te horen wat ze van hem zeggen", aldus het advies van ex-gedeputeerde De Jongh die niet gelooft dat de lege kas die de UPB bij vertrek heeft achtergelaten de huidige gedeputeerde en de sport parten speelt.

Als reden daarvoor haalt hij een uitspraak aan van gedeputeerde Norwin Willem die zei dat het huidige Bestuurscollege al ruim een miljoen gulden had uitgegeven in nauwelijks 5 maanden. "Maar de fondsen daarvoor is het resultaat van het werk dat de UPB heeft gedaan om het administratieve overheidsapparaat te herstructureren", schampert De Jongh.

Naar de mening van de ex-gedeputeerde heeft de UPB over een brede visie beschikt door een gediplomeerde jeugdwerkster aan te trekken voor de Task Force. Ook het aantrekken van de Dominicaanse kinderarts, die op Bonaire een privé praktijk mag uitoefenen beschouwt de UPB als een bijdrage tot de verbetering van de Gezondheidszorg. De laatste goede beslissing die ex-gedeputeerde De Jongh met name noemt is het aantrekken van een leider voor de watersportafdeling van de Indebon. "Het is te betreuren dat het huidige Bestuurscollege doet voorkomen als of dat een beslissing van hun was", zegt De Jongh in zijn overzicht van goede daden van de UPB.

KADASTER

Volgens de ex-gedeputeerde van onder andere Domeinbeheer, heeft de UPB een bevredigende oplossing gevonden voor het uitgeven en meten van de terreinen, waarop de bevolking al vele jaren (onder het UPB-bestuur) wachtte. Naar de mening van De Jongh heeft echter het huidige Bestuurscollege besloten te stoppen met het aanleggen van wegen in het verkavelingsplan.

In het radioprogramma van de UPB zegt woordvoerder Robbie de Jongh aan de wieg te hebben gestaan van het 'rampenplan'. Aan de groene partij is volgens hem dan ook te danken, dat er een samenwerking is tussen het Rode Kruis, de Brandweer en de bewakingsdienst SSV. "Omdat de UPB er zich van bewust is van een mogelijke ramp, is Nederland benaderd voor de financiering een rampenplan. Maar hoe staat het daar nu eigenlijk mee. Is dat de zelfde weg gegaan als de verlichting van de sportterreinen", vraagt ex-gedeputeerde Robbie de Jongh zich af. Hij weet nog een hele lijst van voorbeelden, waarom uit politieke motieven de ideeën van de UPB niet werden uitgevoerd. De Jongh kan ze niet allemaal op noemen zegt hij, want zijn tijd is om. Daarmee doelt de ex-gedeputeerde overigens in dit geval op de beschikbare radiotijd.

Wegens het aanvaarden van een andere betrekking door de vorige functionaris worden bij de dienst Onderwijs (SEF) van het eilandgebied Bonaire ten behoeve van zowel het openbaar als bijzonder basisonderwijs op korte termijn gevraagd:

een onderwijskundig medewerker voor de begeleiding van met name het rekenonderwijs

In het schooljaar 93/94 is in de 1e klassen van zowel het openbaar als bijzonder basisonderwijs van Bonaire gestart met de invoering van de realistische rekenmethode "Rekenen en Wiskunde". Inmiddels werken nu ook de 2e klassen volgens deze methode. De komende jaren zal invoering successievelijk plaats vinden in de hogere leerjaren.

een onderwijskundig medewerker voor de begeleiding van met name het taal-leesonderwijs

Op de basisscholen van Bonaire wordt vanaf de 2e klas gewerkt met de in combinatie te gebruiken taalmethoden "Allemaal Taal" en "Taalkabaal". Inmiddels zijn deze methoden ingevoerd t/m de 4e klas. Invoering in de 5e en 6e klassen zal respectievelijk in de schooljaren 95/96 en 96/97 plaats vinden.

Functie-eisen
Voor beide functies geldt dat u beschikt over:
- de akte van bekwaamheid voor het basisonderwijs bij voorkeur aangevuld met M.O. Pedagogiek-Onderwijskunde
- een heldere visie op onderwijs en onderwijsbegeleiding
- een zakelijke, resultaatgerichte instelling
- ruime ervaring als onderwijsgevende
- aantoonbare redactionele en contactuele eigenschappen

Beleidservaring en/of ervaring als leidinggevende strekken tot aanbeveling.

De bezoldigings- en arbeidsvoorwaardenregeling voor het overheidspersoneel te Bonaire zijn van toepassing.
Sollicitaties dienen binnen 14 dagen na het verschijnen van deze advertentie te worden gericht aan:

Het bestuurscollege van het eilandgebied Bonaire
t.a.v. personeelszaken
Plasa Reina Wilhelmina 1
Kralendijk, Bonaire - N.A.

Inlichtingen
Nadere informatie kunt u krijgen bij het wnd. hoofd van de dienst onderwijs (SEF) mw. R. Orman - Geerman (tel. 599-7-8154) en/of dhr. J. Livingstone P & O medewerker (tel. 599-7-5330).

Openbare Kennisgeving

De voorzitter van het Hoofdstembureau Bonaire maakt bekend dat bij besluit van 12 december 1994, de heer R.T. Booi gekozen is verklaard tot lid van de Staten van de Nederlandse Antillen voor het eilandgebied Bonaire.
Voormeld besluit ligt voor een ieder ter inzage ten burele van het bevolkingsregister, alhier.

De voorzitter van het Hoofdstembureau Bonaire,
mr. F.M.d.l.S. Goedgedrag

Anunsio Públiko

Presidente di Ofisina Elektoral Supremo ta partisipá ku segun desishon di 12 di desèmber 1994, sr. R.T. Booi a keda deklará eligi komo miembro di Staten di Antianan Hulandes pa teritorio insular di Boneiru.
Un i tur por tuma konosementu di e dekreto aki na Ofisina di Registro Sivil.

Presidente di Ofisina Elektoral Supremo
mr. F.M.d.l.S. Goedgedrag.

DE STAND VAN ZAKEN

Afgelopen maandag presenteerde Patrizia Design in een zeer geslaagde modeshow in het Princess Beach Hotel & Casino de 'Collezione Natale e Capodanno'. Een gedeelte van de opbrengst van deze avond werd gedoneerd aan 'Casa Manita'. Patrizia en Patrizia Design zijn respectievelijk te vinden in de Hanchi Snoa in Punda en aan de Ontarioweg. Op de foto een drietal modellen van Chicas 2001 de Venezuela, dat een oude bekende, het wederom populaire minirokje showt.

Modeshow Patrizia Design

De 'Chicas 2001' in actie

Cristal op Curaçao geïntroduceerd

CHM, de Centrale Handel Maatschappij aan de Roodeweg heeft een nieuwe primeur. Gisteren werd met een select aantal 'connoisseurs' in het Princess Beach Hotel & Casino het feit gevierd dat het dynamische bedrijf zich sinds kort de officiële distributeur mag noemen van Louis Roederer Champagnes. CHM, dat reeds zo'n dertig jaar op het eiland opereert, start voorlopig met de 'Cristal' en de 'Louis Roederer Brut Premier'.

Wijnhuis Louis Roederer werd in 1776 gesticht door monsieur Dubois in de Franse champagne-stad Reims. In 1833 erfde Louis Roederer het prestigieuze bedrijf van zijn oom. In die tijd werden er jaarlijks al zo'n tweeëneenhalf miljoen flessen van het nobele vocht verkocht, onder andere aan de Russissche tsaar Alexander II, die gewoonlijk 40 procent van de totale produktie afnam.

Het is in ieder geval een uitgemaakte zaak, dat het basisbestanddeel van de Roederer Champagnes, de druiven, uit de beste wijngaarden van het Champagne-district afkomstig is, namelijk uit Montagne de Reims, Vallée de la Marne en Côte des Blancs.

"De 'Brut Premier' die nu op Curaçao te verkrijgen valt", verklaart general manager Serge Mansur van CHM, "wordt gemaakt van een ideale mixture van 66 procent zwarte druiven (Pinôt Noir) en 34 procent witte vruchten (Chardonnay). De wijn rijpt daarna vier jaar in de fles en toont een perfecte balans en een rijk, fruitig bouquet."

Serge Mansur: 'Kristallen bokalen'

voorbeeld de laatste Cristal in 1988 gebotteld werd. Voor Louis Roederer geldt slechts zijn lijfspreuk: *Prestige, Dignité, Qualité*", aldus Serge Mansur, die op Curaçao onder andere ook Smirnoff Vodka, Romana Sambuca en Cutty Sark Whisky vertegenwoordigt.

"De 'Cristal' is een cuvée die heden ten dage gezien wordt als de culminatie, het meesterwerk van Louis Roederer. In 1876 verordonneerde tsaar Alexander II dan ook dat deze bijzondere champagne aan hem gepresenteerd diende te worden in kristallen bokalen."

"Cristal bereikt momenteel meestal de hoogste prijzen op internationale wijnveilingen en wordt niet ieder jaar geproduceerd. Alleen een regelrecht topjaar komt in aanmerking, vandaar dat bij

Er is op Curaçao overigens nog een andere wijndistributeur die deze Kerstmaand een nieuw, exquis merk champagne introduceert. **Rinus Kuipers** van *American Trading* aan de Oude Caracasbaaiweg importeert vanaf deze maand Champagne Laurent-Perrier.

Deze wereldberoemde champagne is verkrijgbaar in Brut, Demi-Sec, Cuvée Rosé Brut en Cuvée Grand Siècle en zal tijdens de komende feestdagen zeker hoge ogen gooien bij de lokale wijnliefhebber.

Redactie: Hans Vaders

De Louis Roederer 'Cristal' en 'Brut Premier'

Laatste show Saliña Galleries

Saliña Galleries staat dezer dagen in het teken van de internationale mode. Zo showden fotomodellen vorige week zaterdag prachtige 'trendy' designs van Europa Mode, Ken Roberts, Fancy Kids, Joyful Bundles, Satin & Silk, Benetton en sieraden van Tasha Jewelers.

De kleding en de sieraden waren onder andere geïnspireerd op de komende feestdagen en zeer zeker toonaangevend te noemen inzake het huidige mondiale modebeeld. Ook de kindermodelletjes vielen bijzonder in de smaak bij het publiek.

Saliña Galleries biedt momenteel, nu de tweede fase van de uitbreiding is voltooid, een variëteit aan gerenommeerde modezaken die een ruime collectie van merken als Hammer, Lady Arrow, Mac and Maggy en Sizzy Boy op de schappen hebben liggen.

Vandaag vindt om 16.30 uur de laatste modeshow van dit seizoen plaats op de trap van Saliña Galleries. Uiteraard is er ook bij deze gelegenheid aan de inwendige mens gedacht.

Een van de charmante modellen

Carib TeleConsult naar nieuw pand

Carib TeleConsult n.v., Consultants for Datacommunication and Telematics, opende afgelopen woensdag op feestelijke wijze haar nieuwe kantoor in het Zeelandia Office Park, waarbij tevens een donatie werd overhandigd aan de 'Federatie Antilliaanse Jeugdzorg' ter ondersteuning van hun activiteiten.

Carib TeleConsult, met als aandeelhouders Setel, Nepostel en Intercai, bestaat nu vijf jaar op Curaçao en levert onafhankelijke adviezen op het gebied van telecommunicatie, datacommunicatie en telematica.

Directeur ir Barend Houtsmuller legt uit dat zijn bedrijf de afgelopen jaren specifiek doende is geweest met bekabelingssystemen, computernetwerken en spraakwerken, maar ook met de koppeling van deze netwerken met bij voorbeeld kantoren op Aruba, St. Maarten, Bonaire en in de Verenigde Staten, Europa en Japan.

Houtsmuller: 'Puur maatwerk'

"Daarnaast", verklaart Houtsmuller, "geeft Carib TeleConsult adviezen over de Curaçao Information Highway en Internet en over het gebruik van audiotext-systemen zoals de 'voice mailbox'.

Op managementniveau adviseert het bedrijf de cliënt hoe telematica het beste toegesneden kan worden op zijn organisatie. Het is maar al te vaak een kwestie van puur maatwerk. Uiteraard draagt Carib Teleconsult daarbij zorg voor de implementatie van het gekozen systeem."

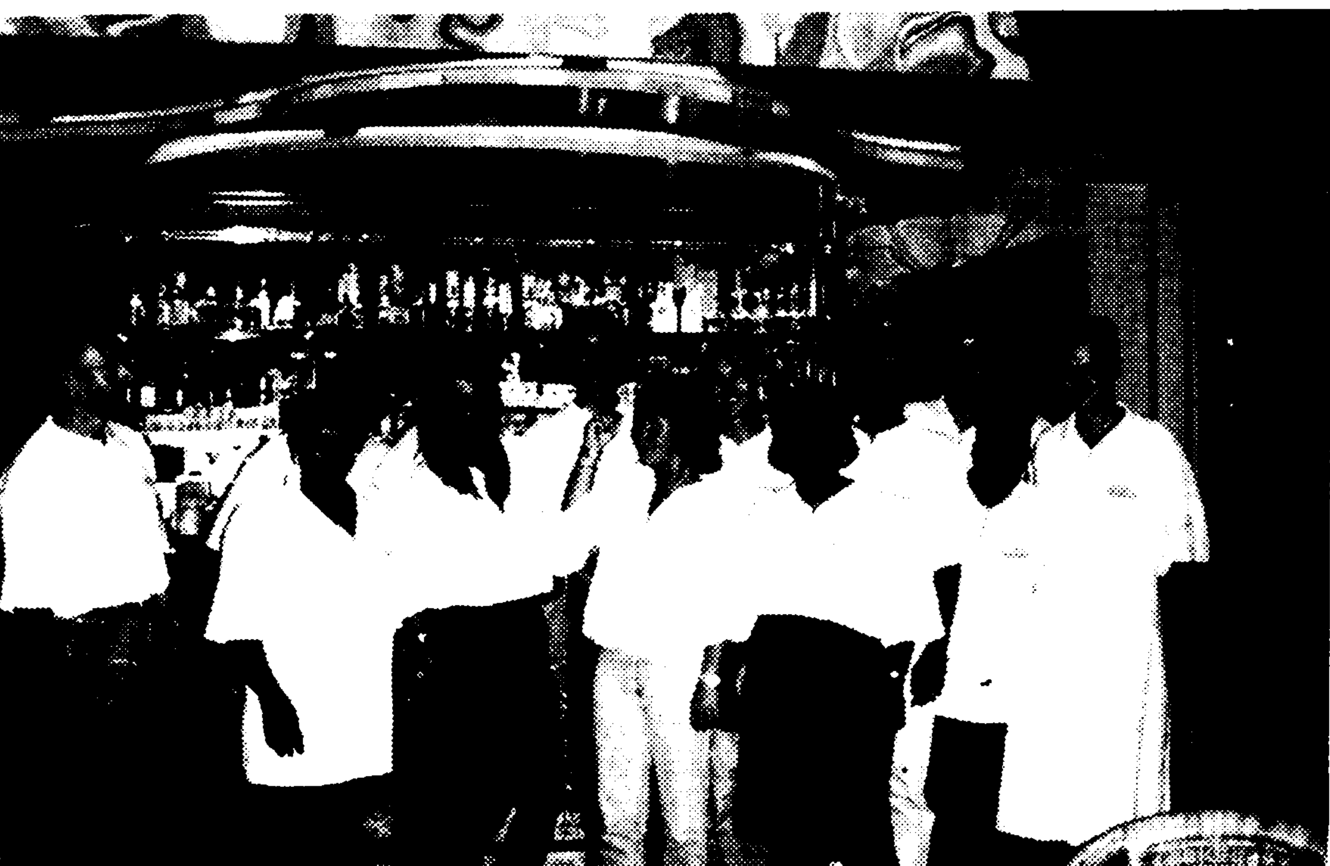
Rum Runners in het nieuw

Ter gelegenheid van het vijfjarig bestaan van Cocktail, Bar & Restaurant Rum Runners in Koral Agostini aan de De Rouvilleweg, is het volledige personeel van het populaire établissement in een nieuw mintgroen 'jasje' gestoken door dames/heren kledingzaak Bogart for Classic Basics van Saliña Galleries.

Voor haar eerste lustrum heeft Rum Runners volgens manager Henny van der Hek een scala van spectaculaire verrassingen voor de enthousiaste cliëntèle in petto!

Van der Hek: "Ik kan er momenteel nog niet zoveel over zeggen. We zijn nog in alle stadia van onderhandeling, maar laat ik dit onthullen, het worden in ieder geval muzikale verrassingen uit binnen- en buitenland."

Aan Rum Runners zelf zal het in ieder geval niet liggen, getuige coryfeeën zoals Herman Brood met zijn Wild Romance, Freek de Jonge en Rob de Nijs die in het nabije verleden in de zaak acte de présence gaven.

Martijn Trading brengt Libero

Met een donatie van een flinke hoeveelheid Libero-luiers aan Casa Cuna is de introductie-campagne van Martijn Trading Company van Libero 'ultra fit' op Aruba van start gegaan. Op de foto overhandigt Joost Lomans van Martijn Trading het eerste pak baby-luiers aan Rita Sutherland van Casa Cuna.

Zes maanden geleden beleefde Aruba een succesvolle introductie van Libresse damesverband, een kwaliteitsprodukt van Mölnlycke, dat erg populair is onder de vrouwelijke bevolking van Aruba. In vervolg op dit succes gaat de agent van de Zweedse papiergigant Mölnlycke nu Libero baby-luiers introduceren.

Libero is gevormd naar het lichaam van het kind, zit comfortabel, beschermt de beentjes, maar óók het buikje en het ruggetje en heeft een groot absorptievermogen, waardoor 'rash' wordt tegengegaan.

Mölnlycke is een van de grootste bosbouwers ter wereld. Voor iedere boom die gekapt wordt om papier te maken, worden door de milieu-bewuste fabrikant drie bomen teruggeplant.

Kort geding tegen Begemann door Belgische holdings ingetrokken

BREDA - Vier Belgische overheidsholdings hebben een dreigend kort geding tegen het Begemann-concern en zijn adviseur Joep van den Nieuwenhuyzen ingetrokken. De vier - GIMV, Nim, Sidinvest en Alinvest - nemen genoegen met een schriftelijke verklaring dat Begemann eerder afgesproken verplichtingen inzake dochterbedrijf Volvo Car Sint Truiden (VCST) nakomt. Dat heeft bestuursvoorzitter Deleye van Begemann bevestigd.

Met de intrekking van het kort geding lijken de stroeve verhoudingen tussen het Bredase conglomeraat en de Belgische overheid weer enigszins te zijn verbeterd. De Belgen kondigden de juridische stappen aan op het moment dat Begemann het flink aan de stok had met de Vlaamse premier Van den Brande over de redding van de noodlijdende Boelwerf. Van den Nieuwenhuyzen noemde de dreigende rechtszaak destijds een 'flauwe, politieke poging om Begemann te beschadigen'.

Begemann wil VCST graag verkopen, maar de Belgische investeringsmaatschappijen waren bang dat hun belang hierbij geschaad zou worden. Zij hadden al eerder met Van den Nieuwenhuyzen afgesproken dat hij hun belang van 15 procent in Begemann voor 75 miljoen gulden terugkoopt. De holdings hadden dat aandeel in Begemann gekregen in ruil voor hun belang van 45 procent in VCST. De vier vreesden dat bij een eventuele verkoop van VCST niets meer van deze afspraak terecht zou komen.

Begemann verklaarde direct dat het zijn afspraken over deze terugkoopoptie zou nakomen.

In de kwestie-Boelwerf heeft Begemann nog een juridische procedure in petto voor de Vlaamse regering. Het bedrijf meent recht te hebben op Nf 32 miljoen in verband met een afgesproken putoptie. Ook vindt Begemann zich in de goede naam aangetast. Welke schade hiermee gemoeid is, is echter nog niet duidelijk.

Philips verkoopt noodlijdende kabeldochter Pope aan Belden

VENLO - Philips wil zijn noodlijdende kabeldochter Pope Cable & Wire in Venlo verkopen aan de Amerikaanse draad- en kabelproducent Belden Incorporated. De overname zal volgens een woordvoerder van het Eindhovense concern geen gevolgen hebben voor de 650 werknemers van Pope. Philips doet geen mededelingen over de overnamekosten. Het concern verwacht de transactie in het eerste kwartaal van 1995 af te ronden.

Pope lijdt al enige jaren verliezen. Over de omvang daarvan treedt Philips niet naar buiten. De omzet bedroeg vorig jaar Nf 160 miljoen. Met de verkoop van het Venlose bedrijf stapt Philips definitief uit de kabel- en draadproduktie. Eerder verkocht de onderneming de optische vezelactiviteiten aan Draka. De kabelproduktie in Duitsland werd overgedaan aan NKF.

Pope Cable & Wire is in 1889 opgericht als producent van gloeilampen. Na overname door Philips ging het bedrijf zich toeleggen op kabel en draad. De Amerikaanse overnamekandidaat Belden, gevestigd in St. Louis (Missouri), is in Europa al actief in Duitsland. De onderneming behaalde vorig jaar een omzet van 384 miljoen dollar (Nf 675,8 miljoen) en heeft 2700 werknemers in dienst.

Groot aantal fusies in telecommunicatie

AMSTERDAM - Nederlandse bedrijven in de telecommunicatiebranche zijn dit jaar betrokken bij ruim veertig overnames en fusies. Dat aantal bedroeg in 1993 nog dertig. Dat heeft het accountants- en adviesbureau KPMG bekendgemaakt.

De groei van het aantal fusies en overnames gebeurt in een nogal onzekere periode. De voorheen sterk gereguleerde bedrijfstak krijgt van de overheid steeds meer handelsvrijheid. Desalniettemin bestaat onzekerheid over wat de Nederlandse overheid en de Europese Commissie gaan bepalen. Daarbij is het vooral de vraag welke maatschappijen al dan niet toegang krijgen op de markt.

REGELS

KPMG verwacht een zeer snelle groei van het aantal fusies als de toekomstige regels eenmaal duidelijk zijn. Het bureau voorziet in dat geval meer samenwerkingen tussen bedrijven uit verschillende branches.

"De bedrijfstak is zo veelomvattend geworden dat het niet meer mogelijk is voor een onderneming op eigen kracht de branche in zijn geheel te bestrijken.

Dat betekent dat ondernemingen in de media-, telecommunicatie-, elektronica- en computerbranche samensmelten", aldus Van Rooijen van KPMG.

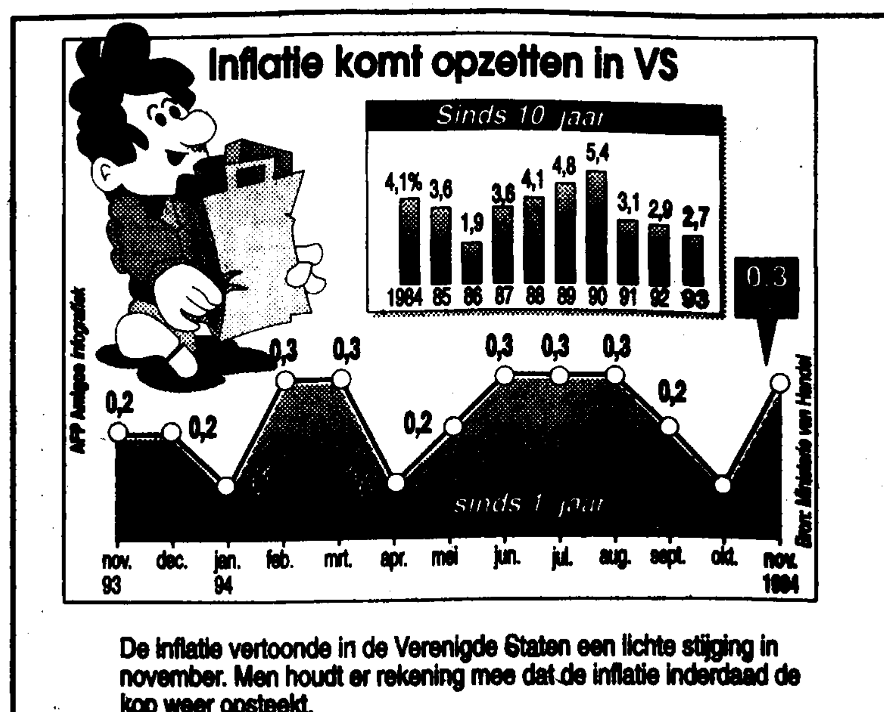
Wolters Kluwer neemt Hongaarse uitgeverij over

AMSTERDAM - Uitgever Wolters Kluwer heeft zijn marktpositie in Hongarije vergroot door de volledige overneming van de uitgeverij Novorg en de verwerving van een belang van 40 procent in de uitgeverś Muszaki en Invencio. Daardoor stijgt de omzet van Wolters Kluwer in Hongarije tot 20 miljoen gulden. Bij de transacties zijn 200 medewerkers betrokken, aldus het concern.

De transacties passen in het beleid van Wolters Kluwer om haar belangen in Midden- en Oost-Europa te vergroten. Het concern heeft naast de vestigingen in Hongarije uitgeverijen in Slowakije en Tsjechië. Ook via de Bohmann-groep in Oostenrijk heeft Wolters Kluwer participaties in deze landen alsmede in Bulgarije, Roemenië en Polen. Verder onderhandelt de uitgever over een aantal strategische deelnemingen in juridische uitgeverijen in Polen.

*****

Oud-minister van Economische Zaken Koos Andriessen is samen met oud-bestuursvoorzitter Hazelhoff van ABN AMRO benoemd tot lid van de bestuurscommissie beleggingen van het pensioenfonds PGGM. De benoemingen gaan op 1 januari in.

De inflatie vertoonde in de Verenigde Staten een lichte stijging in november. Men houdt er rekening mee dat de inflatie inderdaad de kop weer opsteekt.

FINANCIEEL NIEUWS

Anton Dreesman door neef voor de rechter gesleept

Dreesmann eist miljoenen guldens van de Vendex-top

AMSTERDAM - De kans dat het ooit weer goed komt tussen neef Rein en oom Anton Dreesmann is uiterst klein. Zeker nu Rein vijftien huidige en voormalige bestuurders van Vendex International, onder wie oom Anton, de voormalige godfather van het warenhuisconcern, voor de rechter heeft gesleept wegens nalatigheid.

Rein Dreesmann wil dat de directeuren en commissarissen hem uit eigen zak 8,4 miljoen gulden betalen. Inclusief rente wordt het 15 miljoen gulden. De ruim acht miljoen komt overeen met de schade die hij zegt te hebben geleden door het doorhalen van optierechten in 1978.

Volgens Rein hebben de bestuurders in 1978 op 'uiterst dubieuze juridische gronden' opties geroyeerd die Vendex International (VI) had op aandelen Vendex bv, een vennootschap waarin de familie een deel van haar belangen had ondergebracht. "Daardoor ben ik miljoenen guldens misgelopen", aldus de gedupeerde ex-aandeelhouder.

Het schrappen van de optierechten gebeurde gelijktijdig met het decertificeren van de aandelen Vendex bv. De gedupeerde aandeelhouders van VI, onder wie neef Rein, werden tot hun ontsteltenis voor een voldongen feit geplaatst.

INGEWIKKELD

Vendex bv, tot 1978 Vedefund geheten, vormde in de jaren 1978-1985 de spil in een ingewikkelde constructie. Die was bedoeld om de morrende familie-aandeelhouders jarenlang van een belastingvrije dividenduitkering te laten genieten. VI pompte in de jaren 1978-1985 liefst 360 miljoen gulden in Vendex bv. Gevolg: Het eigen vermogen van Vendex bv steeg van 20 miljoen tot ongeveer 380 miljoen gulden. Aandeelhouders VI hadden het nakijken. Tussen de besturen van beide vennootschappen bestond een personele unie.

Voor veel familie-aandeelhouders was er niets aan de hand. Zij participeerden zowel in VI als in Vendex bv. Wat VI in waarde daalde, werd direct gecompenseerd door de waardestijging van hun bv-belangen.

Slechts een minderheid van de VI-aandeelhouders, onder wie Rein Dreesmann en een groot deel van de aangetrouwde familie Vehmeijer, viel min of meer buiten de boot. Rein, die een klein belang in VI bezat, besloot daarop zijn aandelen in 1980 en 1983 te verkopen aan Vede bv en het Zwitserse Retail Holding, een door Anton opgeduikelde concernvennootschap.

Rein over het motief voor de verkoop: "Ik wist op dat moment niet wat ik daartegen kon doen en had er geen idee van hoeveel geld er uiteindelijk van Vendex International naar de Vendex bv zou worden overgeheveld. Het kon 300 miljoen gulden zijn, maar evengoed een veelvoud. Mijn VI-stukken werden steeds minder waard. Bovendien kreeg ik als 'gewone' aandeelhouder ook al nauwelijks dividend. Dat was weggelegd voor bezitters van 'leuke aandelen' en die zaten in Vendex bv."

GRETIG

Voor de gedupeerde VI-aandeelhouders werden de druiven nog zuurder. In 1985 kocht het detailhandelsconcern de Vendex bv-aandeelhouders uit. VI betaalde met preferente aandelen. De Vendex bv-aandeelhouders hapten gretig toe. Niet in de laatste plaats wegens de prijs (170 gulden per aandeel van één gulden nominaal) en het fiscaalvriendelijke karakter van deze prefs. Ook Anton Dreesmann profiteerde volop. De voormalige Vendex-topman incasseerde ruim 50 miljoen gulden.

Neef Rein wilde de uitgifte van prefs (343 miljoen stuks) eerst nog aanvechten, maar dat lag juridisch gezien nogal moeilijk. Wel heeft hij eind jaren zeventig, begin jaren tachtig tijdens de (besloten) aandeelhoudersvergaderingen tot twee keer toe geprotesteerd tegen het doorhalen van de optierechten. Zonder succes. Daarop daagde hij het detailhandelsconcern in 1985 tevergeefs voor de rechter, tot aan de Hoge Raad toe.

ALLEEN

Rein Dreesmann staat in zijn zaak alleen. Waarom de overige aandeelhouders VI uit de jaren 1978-1985 - onder wie tientallen nazaten van de familie Vehmeijer - niet protesteren, is hem een raadsel. Hij sluit niet uit dat het concern hen inmiddels voor de geleden schade heeft gecompenseerd.

De affaire is ook interessant met het oog op de nieuwe beursplannen van het warenhuisconcern. Aandeelhouders Vendex bv hebben in 1985 aanzienlijk meer voor hun aandelen gevangen dan volgens de gewraakte optierechten was afgesproken, namelijk 170 gulden per aandeel in plaats van 14,55 gulden. Dreesmann meent dat over dit verschil door de nieuwe eigenaren nog dividend- en inkomstenbelasting moet worden betaald als Vendex de prefs zou willen inkopen. "Het is de vraag of een beursnotering voor deze besmette certificaten wel mogelijk is", aldus de voormalige aandeelhouder.

Werkloosheid in Nederland toegenomen

DEN HAAG - Het aantal geregistreerde werklozen in Nederland in de periode september/november bedroeg gemiddeld 490.000. Dat zijn er 20.000 meer dan drie maanden eerder. De maandelijkse stijging ligt dus op bijna 7000. Dat blijkt uit becijferingen van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

In het begin van dit jaar steeg het aantal werklozen sterk, met 18.000 per maand. In april deed zich een omslag voor en begon de werkloosheid te dalen. In de periode juni/augustus telde het CBS 470.000 werklozen.

Het aantal werkloosheidsuitkeringen was in oktober 770.000. Het aantal uitkeringen ligt veel hoger dan de geregistreerde werkloosheid, omdat veel mensen met een uitkering niet aan de definitie voor werkloosheid voldoen. Te denken valt daarbij aan werklozen van 57,5 jaar en ouder die niet meer verplicht zijn zich bij het arbeidsbureau in te schrijven.

Ahold niet te[illegible] strate[illegible]

WASSENAAR - Grootgrutter Ahold is niet erg tevreden over zijn strategische allianties met onder meer de Franse supermarktketen Casino en de Britse Argyll Group. "Het is een pijnlijke beweging. Het is alsof je tanden worden getrokken", aldus Ahold-directeur Zwartendijk.

Ahold verkondigde eind 1989 dat het nauwer met Argyll en Casino ging samenwerken. Om de onderlinge banden te versterken, namen de drie een klein belang in elkaar. Een overkoepelend marketingorgaan moest de omzet bevorderen.

Zwartendijk, die de goed renderende Amerikaanse Ahold-activiteiten leidt, ziet weinig vooruitgang. "Het gaat allemaal langzaam, veel langzamer dan gehoopt", zegt hij. Aanvankelijk koesterde Ahold hoop: "We zouden kunnen samenwerken op het gebied van techniek. Ook konden we onze krachten bundelen bij de introducties van huismerken." Tussen de regels laat hij doorschemeren dat de andere deelnemers, in tegenstelling tot zijn concern, niet erg gemotiveerd zijn. "De top moet erachter staan", aldus Zwartendijk.

Toch wil Ahold zijn aandelen in Casino en Argyll niet verkopen. Ahold heeft immers geen winkels in Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. Beter iets dan niets, zo redeneert de topman.

Europa blijft voor Ahold prioriteit nummer één. Het winkelconcern is al enige tijd op zoek naar overnamekandidaten of samenwerkingspartners. Vooral Italië, Spanje en Portugal bieden ruimte door het ontbreken van dominante supermarktconcerns. "In Italië en Spanje praten we met alle belangrijke spelers. Als we niet kunnen kopen, dan gaan we voor een joint venture", verklaart hij.

Mocht het in Europa niet lukken, dan zoekt Ahold, naast de al bestaande Amerikaanse markt, andere gebieden op. Azië wordt bekeken, waarbij de schijnwerper is gericht op Indonesië, Thailand en de Filipijnen. Mexico, sinds enige tijd door een liberaal handelsverdrag met de Verenigde Staten en Canada verbonden, trekt Zwartendijk enorm aan: "Dat land heeft een enorm potentieel."

*****

De Amerikaanse bank Goldman Sachs is van plan 900 banen te schrappen, ongeveer 10 procent van het totale aantal werknemers.

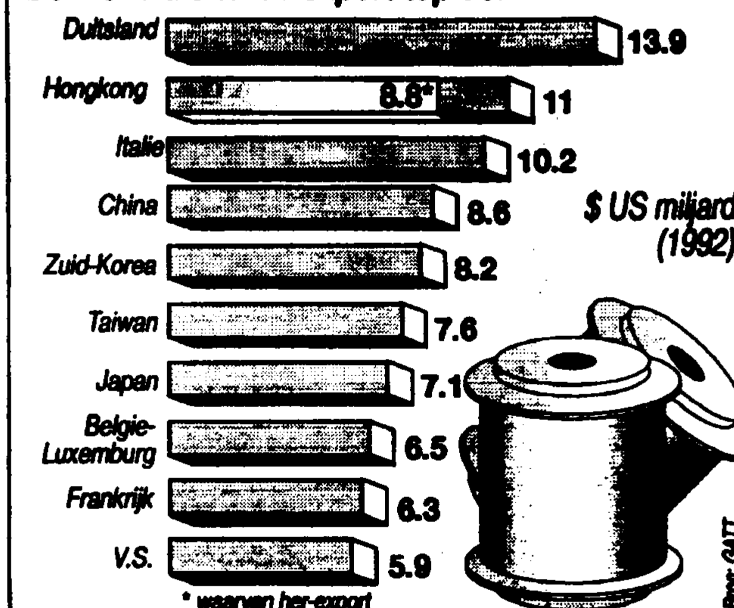
NEW YORK - Philipsdochter Polygram heeft de in Los Angeles gevestigde filmmaatschappij Island Pictures gekocht. In 1989 verwierf Polygram al de platenmaatschappij van Island. Het contract met de oprichter en directeur van Island, Chris Blackwell, is inmiddels verlengd tot 2000. Het is onbekend hoeveel Polygram voor beide zaken betaalde.

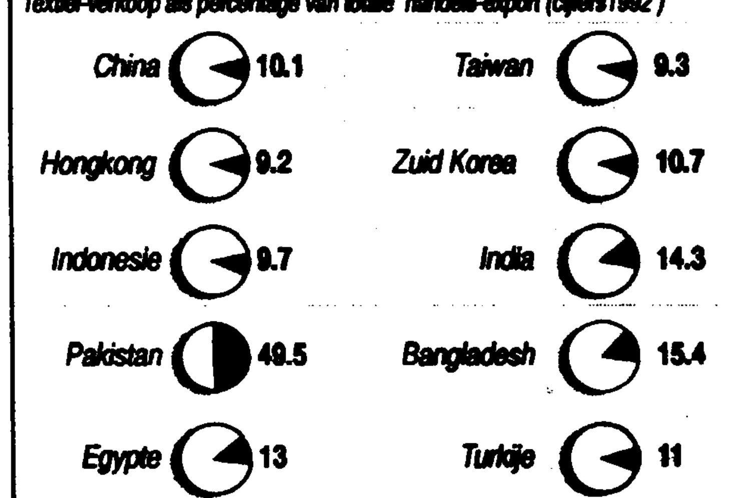
Bij Island Pictures zijn 120 films gemaakt, waaronder 'Kiss of the spider women', 'She's gotta have it', en 'Bagdad cafe'. Er werken twintig mensen.

De platenmaatschappij van Island startte in 1969 en gaf platen van onder meer Bob Marley, Steve Winwood en Grace Jones uit.

Polygram valt de laatste jaren sterk op door haar aankoopbeleid. Inmiddels zijn diverse labels bij dit bedrijf ondergebracht. Dit najaar werd bij voorbeeld Def Jam opgekocht, het platenlabel dat zich de afgelopen tien jaar op de rap-muziek stortte.

Het weefsel van de handel

Textiel is voor een aantal landen een uiterst vitale zaak. Hun economie hangt voor een groot of flink deel ervan af. Bij het GATT-overleg is dan ook over deze economische sector uitvoerig overleg gepleegd. Textiel werd namelijk in een aantal landen als importartikel extra belast om de eigen textielsector te beschermen. Deze grafieken geven een beeld van het belang van de textiel.

Nederlandse werkgevers discrimineren erg vaak

UTRECHT - De mogelijkheid dat een Marokkaanse sollicitant in Nederland een baan krijgt is nagenoeg nul. Eén op de vier Marokkanen maakt al op voorhand geen enkele kans uitgenodigd te worden voor een sollicitatiegesprek. Komt het wel tot een gesprek, dan lukt het Marokkaanse sollicitanten vrijwel nooit een baan te bemachtigen. Dat blijkt uit een onderzoek van de internationale arbeidsorganisatie ILO.

Gelijkwaardig gekwalificeerde sollicitanten van allochtone en Nederlandse komaf werd gevraagd op dezelfde personeelsadvertenties te reageren. De onderzoekers onder leiding van de Utrechtse hoogleraar Bovenkerk lieten daarvoor laaggeschoolde Nederlanders en Marokkanen die vloeiend nederlands spraken, opbellen naar de werkgevers, die de advertentie geplaatst hadden.

De resultaten wijzen op een duidelijke verschil in behandeling. Nederlanders krijgen veel vaker de mogelijkheid zich telefonisch aan te prijzen. Zij worden ook dubbel zo vaak gevraagd voor een sollicitatiegesprek. Komt het tot een gesprek, dan krijgt de Nederlander in 40 procent van de gevallen de baan aangeboden en de Marokkanen lukte het in de onderzoeken nooit.

Naarmate het opleidingsniveau hoger is, neemt de discriminatie van sollicitanten naar etnische afkomst af. De onderzoekers lieten Nederlanders en mensen van Surinaamse afkomst een sollicitatiebrief schrijven naar werkgevers, die personeel zochten op HBO-niveau. Volgens de onderzoekers blijkt dat ook voor banen op HBO-niveau in 20 procent van de gevallen sprake is van discriminatie.

Volgens de ILO is de achtergestelde positie van etnische minderheden op de arbeidsmarkt dan ook voor een substantieel deel te wijten aan discriminatie door werkgevers. Soortgelijk onderzoek heeft de ILO ook laten uitvoeren in twaalf andere landen. Hieruit blijkt dat in Duitsland half zo veel wordt gediscrimineerd als in Nederland.

Philips verkoopt het eerste digitale tv-systeem aan MTV

EINDHOVEN - Philips heeft in de Europese tak van de muziekzender MTV, onderdeel van het Amerikaanse concern Viacom, de eerste grote afnemer gevonden voor zijn digitale video-compressiesysteem. Met dit systeem kunnen televisiestations digitale frequenties beter benutten en meer programma's aanbieden aan kabelexploitanten. Ook opent het de weg voor het aanbod van betaaltelevisie op grote schaal.

Het Philips-systeem is ontwikkeld in het kader van het MPEG-programma. MPEG staat voor *Moving Pictures Expert Group*, en is een samenwerkingsverband van diverse producenten om te komen tot wereldstandaarden op het gebied van nieuwe, kwalitatief betere video-systemen.

Philips maakt geen financiële details bekend over de transactie. De leverantie aan MTV, komend voorjaar, is de eerste grote order van de Digitale Video Communicatiegroep van Philips. "Als we details over de MTV-transactie geven, maken we eigenlijk de cijfers van de hele groep bekend", aldus een woordvoerster.

Philips' concurrent Sony maakte vorige maand bekend een langjarig contract te hebben afgesloten met MTV over internationale muziekrechten. Sindsdien is weinig meer vernomen van de plannen van de Japanse fabrikant om samen met Philips-deelneming Polygram in de VS een concurrent op te zetten voor MTV. Daar lijkt met de deal tussen Philips en MTV nu helemaal geen sprake meer van te zijn.

MENSEN

Censuur in de lucht

Om de lucratieve **luchtvaartmarkt** te bedienen, is Hollywood niets te dol. In het Amerikaanse filmcentrum aarzelt men niet pikante scènes uit films te snijden alvorens ze in het vliegtuig worden vertoond. Gewelddadige scènes, erotische vertoningen en vliegtuigongelukken zijn *taboe* in de lucht.

"Wij programmeren een avondvullende film om de passagiers te amuseren, niet om hen angst aan te jagen", zegt Joe Hopkins van de luchtvaartmaatschappij United Airlines. Hopkins probeert de beslissing te verantwaardigen dat in de film *Speed* van de Nederlandse regisseur Jan de Bont is ingekapt. De explosie door de botsing van een autobus met een vrachtvliegtuig op de landingsbaan van een vliegveld wilt de reizigers onthouden. Delta Airlines heeft afgezien van vertoning van *Love Affair*, met Warren Beatty in de hoofdrol. De maatschappij wilde de eigen gasten niet confronteren met een filmscène, waarin een vliegtuig een noodlanding maakt. "Dat fragment was een beetje te heftig voor onze passagiers", zegt woordvoerder Bob Brinkman van de luchtvaartonderneming.

Bloed en geweld worden verbannen uit videoversies van films die in vliegtuigen worden vertoond. Een scène uit de film *Troubles* (1991) van de regisseur Wolfgang Petersen, waarin een bloederig lijk voorkomt, is op elektronische wijze opgekalefaterd. Het bloed is weggeretoucheerd als de reizigers de scène te zien krijgen. De passagiers zouden zich wel eens in hun drankje kunnen verslikken als de originele beelden worden vertoond.

Erotische scènes in de lucht bevorderen ook niet de gemoedsrust van de vliegtuigpassagier, menen de maatschappijen. Wie in het vliegtuig van de film *When Harry met Sally* (1989) van Rob Reiner geniet, zal het pikantste fragment moeten missen. Het gesimuleerde orgasme van de actrice Meg Ryan in een restaurant is alleen in de bioscoop te zien.

Kerst-streakers voor de Heer

Als een **Haarlems gezin** het evangelie blijft verkondigen door in deze Kersttijd spiernaakt op straat bijbelteksten te blijven declameren, zit er volgens de politie niets anders op dan tot aanhouding over te gaan.

"Voorlopig houden we het erop, dat het een tijdelijke bevlieging is", zegt een woordvoerder van de Haarlemse politie. Het is dan ook tot nu toe bij diverse waarschuwingen gebleven.

Leden van het bizarre gezin besloten deze week de warmte van de huiselijke haard in te ruilen voor de gure decemberwind en op de openbare weg ongekleed de blijde boodschap van het *kindeke Jezus* te verkondigen. De politie werd voor het eerst gewaarschuwd door inwoners uit het centrum van de stad. Daar kwamen ze oog in oog te staan met een 45-jarige vrouw en haar 47-jarige echtgenoot. Beiden hadden zelfs de vijgebladeren waarmee Adam en Eva hun schaamte bedekten, vrijmoedig van zich afgeworpen.

Toen de verbaasde agenten informeerden wat de bedoeling was, zei het tweetal te handelen '*in opdracht van God*'. Volgens een woordvoerder van de Haarlemse politie hebben de agenten hierop 'met veel tact' geprobeerd het echtpaar ervan te overtuigen dat de Algemene Politie Verordening er andere normen op na houdt.

De agenten vroegen het paar naar huis te gaan en voortaan op straat kleren te dragen. "Maar ze zeiden alleen maar: jullie hebben er niets van begrepen, anders hadden jullie zelf je uniform wel uitgetrokken."

Het kwam dan ook niet als een complete verrassing, toen het in de meldkamer van de Haarlemse politie diezelfde avond opnieuw telefoontjes regende. Nu had de gelovige vrouw haar man thuisgelaten, en liep met haar dochter van zestien bloot over straat.

"Ons geduld was deze keer al veel minder", geeft de zegsman van de politie toe. Het tactvolle gesprek van 's middags werd vervangen door een brute sommering om direct naar huis te gaan."

Voor alle zekerheid gingen agenten met moeder en dochter mee. In de huiskamer troffen ze de vader aan -die nog altijd geen kleding droeg- en een zeventienjarige zoon, eveneens poedelnaakt. ♦

Volgens de politie kwamen ze net terug van een bezoek aan de buren, die niet alleen geschokt, maar ook verbaasd hadden gereageerd. Zo hadden ze de familie zich nog niet eerder zien gedragen.

"Dat klopt, we zijn pas sinds kort bekeerd", legde het echtpaar uit, dat maar één wens had: zo snel mogelijk opnieuw bloot de straat op. Met veel tegenzin werd voldaan aan het bevel van de agenten om kleren aan te trekken.

Definitief 'beterschap beloven' was er echter nog altijd niet bij. De Haarlemse politie houdt de '*streakers voor de Heer*' nu scherp in de gaten. Groepjes zingende mensen die in winkelstraten hun geloof belijden, zijn in Nederland een bekend verschijnsel. De naakte variant is echter nieuw. Als het gezin de openbare orde in de Noordhollandse stad blijft verstoren, zal de politie procesverbaal opmaken.

Bedreigd Nederlands

De Nederlandse Europarlementariër **Jessica Larive** (VVD) heeft schriftelijke vragen gesteld aan de Europese Ministerraad over uitspraken van de Franse minister van Europese Zaken, Lamassoure.

Die zei deze week het taalgebruik in de instellingen van de Europese Unie om praktische redenen tot de *vijf grootste talen* te willen beperken: Frans, Engels, Duits, Spaans en Italiaans.

Het Nederlands is de moedertaal van 20 miljoen Europeanen en daarmee de zesde taal binnen de Unie. Lamassoure wees erop dat binnen de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (voorheen de CVSE) ook maar vijf talen in gebruik zijn. Dat geldt ook voor het Europees *Merkenbureau*, gevestigd in de Spaanse stad Alicante.

De Europese Unie telt nu negen officiële talen, waaronder het Nederlands, Deens, Portugees en Grieks. Door toetreding van Zweden en Finland komen er per 1 januari twee bij. Daardoor moet de EU tientallen tolken en vertalers extra aantrekken.

Volgens Larive is het volstrekt onaanvaardbaar om te bezuinigen op tolken en vertalers. "Afschaffing van het Nederlands werkt onvermijdelijk een nog grotere kloof tussen de Europese Unie en haar burgers in de hand", zegt zij.

De Europarlementariër kan zich nog boos maken op oud-premier *Lubbers*, die het Nederlands *verkwanselde* toen hij akkoord ging met het talenregime bij het Europees Merkenbureau. Larive waarschuwde toen al voor een 'gevaarlijk precedent'.

■ *ORANJESTAD - Onlangs vierde Faustino Tromp het heugelijke feit dat hij 25 jaar geleden in dienst trad van de lokale overheid. Momenteel bekleedt de heer Tromp de rang van Senior Hoofdtechnisch Opzichter bij de DLV, de Dienst Landmeetkunde en Vastgoedregistratie. Op de foto overhandigt minister van Publieke Werken en Justitie Watty Vos de jubilaris de gebruikelijke enveloppe met inhoud in gezelschap van ing. Leo de Cuba, directeur van de DLV, mevr. Tromp en een tweetal collega's.*

■ *WILLEMSTAD - Onlangs vond de officiële overhandiging plaats van een Subaru aan de winnaars van de loterij van de Curaçao Lions Club. Op de foto de gelukkige Reenzie de Windt (met uiterst links mevr. De Windt) en Gilbert Goilo, voorzitter van de Lions, Norman Henriquez, penningmeester, Anthony C. Henriquez, voorzitter Loterij Commissie en Ivan Moreno jr, directeur van E. Moreno Brandao & Sons.*

Man Ray onder de hamer

Bij het veilinghuis Sotheby's in Londen worden in maart volgend jaar **vijfhonderd werken** van de Amerikaanse kunstenaar Man Ray (1890-1976) geveild. Onder de hamer komen schilderijen, tekeningen, objecten, foto's en lithografieën. Deze zijn afkomstig uit de nalatenschap van Man Ray's in 1991 overleden weduwe *Juliet*, uit haar familie en uit de Man Ray Trust.

De kunstenaar bracht de eerste dertig jaar van zijn leven in New York door, waar hij een van de oprichters van de plaatselijke *Dada-beweging* was. In 1921 ging hij in Parijs wonen, waar hij deel ging uitmaken van de surréalistische beweging.

Op de veiling op 22 en 23 maart worden dertig schilderijen aangeboden, waaronder *Le beau temps* uit 1939, dat Man Ray zelf heeft aangeduid als het hoogtepunt van zijn surréalistische periode. Sotheby's verwacht voor het doek een opbrengst tussen 1,6 en ruim 2 miljoen gulden. Een van de objecten die wordt aangeboden, is het blauw geschilderde stokbrood dat op een weegschaal ligt, *Pain peint-blue bread*, favoriet voedsel voor de blauwe vogels.

Zijn grootste bekendheid dankt Man Ray aan zijn fotografisch werk, waarin hij zijn typische humor goed kwijt kon. Geveild worden onder meer verschillende portretten van kunstenaars zoals Picasso, Gris, Balthus, Satie en Stravinsky.

AB AB

Met grote vreugde geven wij kennis van de geboorte van

Casper Cornelis

Wij noemen hem Cas.

Henny en Jan Willem van Bree-Hafkamp
Janine en Anne

13 december 1994
Marteriaan 50, 1216 EZ Hilversum
Telefoon: 035 - 283954

door Marten Toonder

Heer Bommel en de wezelkennis

4417 - Toen heer Bommel even later in een ernstig ochtendhumeur uit zijn slaapvertrekje trad, kwam hij de overste Van Mallenkletter tegen.

De hooggeplaatste officier bewoog zich geruisloos op zijn sloffen door de gang en hoewel hij wegens watergebrek een ongewassen indruk maakt, zag hij er toch glunder uit.

"Dag opvolger!" sprak hij schalks. "De troep staat al aangetreden. Kom, dan mag je het commando overnemen."

Heer Ollie volgde zwijgend en met klimmende tegenzin en Edelhart van Wezel, die de heren om een hoek nakeek, schudde het hoofd.

"Ik benijd heer Ollie niet", zo prevelde hij tot zichzelf.

"Als commandant van deze vesting kan hij er niet meer uit. Op die manier kan hij onder mijn leiding niet langer gevaren tegemoet gaan - en dat is misschien wel prettig voor hem. Maar wanneer dit de opzet van Tom Poes is geweest, lijkt het me toch niet zo'n mooie vriendendienst, want neef Ollie is nu eigenlijk een gevangene......"

Zo mompelend begaf het ventje zich naar een venster, dat op de binnenplaats uitkeek en sloeg een blik naar buiten. Daar stond de gehele bezetting lusteloos aangetreden en ook voor een niet-vakman was het duidelijk dat de uitrusting en kleding aanvulling behoefde.

"Een vergeten troep", hernam Edelhart, "met een laag moreel, zonder twijfel. Maar hoe kan ik daar gebruik van maken? Hier sta ik nu, met al mijn wezelkennis, in het duister te tasten. Ach, als ik maar wist wat dat witte ventje van plan is....

Op dat moment werd zijn opmerkzaamheid getrokken door het naar buiten treden van de overste en zijn opvolger. En op hetzelfde ogenblik ontstond er een beweging bij de poort.

De heer Van Wezel verbleekte.

"Daar is die oude duitendief Zwederkoorn", fluisterde hij. "Mèt Tom Poes! Mijn spel is verloren, dat voel ik; ik moet weg zien te raken....."

HENRY ® By Dick Hodgins

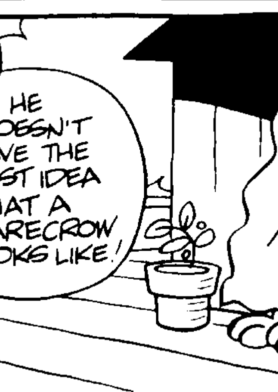

BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

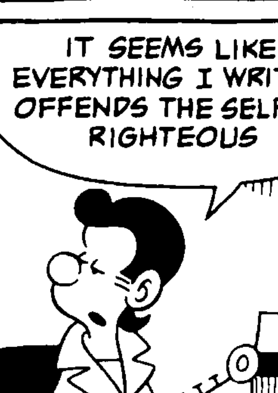

BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

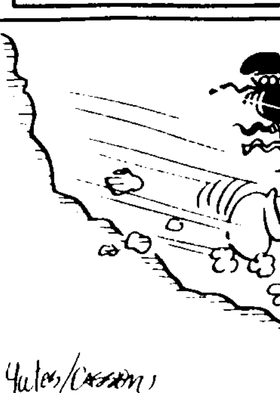

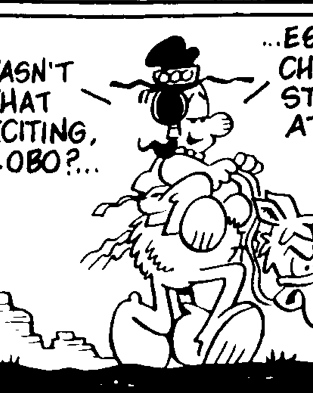

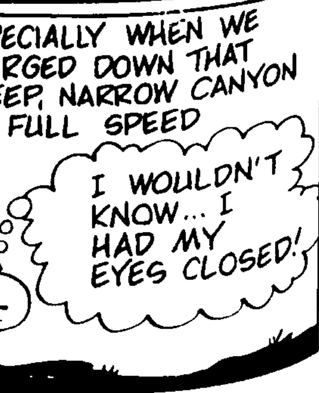

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

CURAÇAO
AGENDA

ARTSEN

DOKTER E.A. WINKLAAR
(particuliere patiënen)
Cas Coraweg 130. Tel.: 371418; spreekuren zaterdag en zondag van 11.00-12.00/17.00-18.00 uur.

VERENIGING VAN TANDARTSEN
dienstdoende arts za. en zo. van 12.00-13.00 uur: **R. Rojer, Mon Reposweg 6. Tel.: 378519** Voor spoedgevallen **378519**.

GENEESKUNDIGE DIENST

STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
17 december 1994 vanaf 07.00 uur tot 19 december 1994 om 07.00 uur:
Dokter Der Meer, Sentro Mediko Sta. Rosa. Tel.: 676666; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; **spoedgevallen tel.: 601950 b.g.g. 689266/689337.**
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Ten Holt-Suiters, Braakman, Doran, Guerrero-Bakmeyer, Ayubi en Braam)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
16 december 1994 vanaf 17.00 uur tot 17 december 1994 om 12.00 uur:
Dokter Yeung, Spreekkamer: Van Leeuwenhoekstraat. Tel.: 624113/614443; Spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; **spoedgevallen tel.: 606453 b.g.g. 689266/689337.**
18 december1994 vanaf 00.00 uur tot 19 december 1994 om 07.00 uur:
Dokter Swart, Spreekkamer: Van Leeuwenhoekstraat. Tel.: 624113/624443; Spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; **spoedgevallen tel.: 682367 b.g.g. 689266/689337.**
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Goilo, Roose, Braakman-Bonder, De Rouw-Picus, Davelaar, Elhage, Pablo, Nivillac, Rosales-Concession en De Vos)

DERDE DISTRICT BANDABAO
16 december 1994 vanaf 17.00 uur tot 19 december 1994 om 07.00 uur:
Dokter Tweed, Gezondheidscentrum Barber. Tel.: 641658/641605; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; **spoedgevallen tel.: b.g.g. 689266/689337.**
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucasius en Tweed).

■ Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in *spoedgevallen* de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!

WIJKVERPLEGING

WIT GELE KRUIS WIJKVERPLEGING 'PRINSES MARGRIET'
Santa Maria 17. tel. 682344/682947, 682412/682574. Kantooruren: 07.00-16.30 uur.
Wachtzuster na 17.00 uur tel. 603661.
Telefonisch spreekuur in ieder wijkgebouw dagelijks van **08.00-08.30/14.30-15.00 uur**
* Huize Halman Otrobanda: tel. 628288; spreekuur: wo. van 09.00-11.00 uur.

AMIGOE
Colofon
UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
telefoon (10 lijnen): 672000
Scherpenheuvel z/n of postbus 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
ABN-Amrobank rek. nr.: 11-07-313
Maduro & Curiel's Bank rek. nr.: 874.825.10
Directie:
fax: 674084
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding
Sheila Rhodes (secretaresse)
Redactie:
fax: 674744
hoofdredacteur N. Hendrikse
chef lokale redactie Hennie Harinck
overige leden redactie:
Theo Dol
Toon van Dongen,
Marjo Nederlof,
Marius Noort
Bart Pasman,
Ronnie Rens jr.,
Sonia Tjin-Kon-Fat
Lulu Jimenez (secretariaat),
Solange Isselt (opmaak)
Ronny Smiet (fotograaf)
Advertentie -afdeling
fax: 674524
acquisitie: Viola Bernardus en Jolène Hollander
aanname advertenties: maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur
Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 15.30 uur binnen zijn.
Correspondenten:
Bonaire: Hubert Linkels - tel. 07-8627
Nederland: Jeannette van Ditzhuijzen
Persagentschappen: ANP en AFP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabant Pers. Foto's: AFP
Drukkerij: Rotaprint nv.
Distributie/abonnementen:
Districo nv. tel: 370503, 370504, fax: 370304
Losse nummers 60 cent
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen NAf 16,= p/m.
Aruba: NAf 17,= p/m.
Nederland: NAf. 81,15 p/m (luchtpost) of NAf. 28,– p/m (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen.

* Sta. Maria 17: tel. 682344; spreekuur: do. van 09.00-11.00 uur.
* Wijkgebouw Bonam: tel. 371865; spreekuur: di. van 09.00-11.00 uur. **Sokudi: tel. 367824.**
* Sentro Mediko Montagne Abao: tel. 673711; spreekuur: wo. van 09.00-11.00 uur.
* Kaya Fensu 9 (Koraal Specht): tel. 618577; spreekuur: do. van 09.00-11.00 uur.
* Wijkgebouw Suffisant: tel. 687707; spreekuur: do. van 09.00-11.00 uur.
* Wijkgebouw Sta. Rosa: tel. 671628; spreekuur: di. van 09.00-11.00 uur.
* **Inloopspreekuur** voor zuigelingen en kleuterzorg: vr. van 08.00-10.00 uur. Hoek Vondel-/Nilda Pintostraat; tel. 373582.

STICHTING NEUTRALE WIJKVERPLEGING
Kantoor Gosieweg 15. Tel. 692231/692232. open van 07.00-17.00 uur.
Kantoor Bandabou: Silberie Kavel 16; open van 08.00-16.00 uur. Tel. 649422.
Wachtzuster vanaf 16 december 17.00 uur t/m 23 december 07.00 uur tel. 681847 of page 310-1179.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABOU
Fontein 35, tel. 648077/648387; open van ma. t/m vr. van 07.00-17.00 uur.
Wachtzuster tel. 649258 of 601760.

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO
Schottegatweg Noord 43. Tel. 691838/ 692510. Fax: 691683; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling.
Consultatiebureau zuigelingen: elke do. van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: elke di. van 12.30-14.45 uur.

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST
ZATERDAG 17
Otrobanda: Sta. Maria, Winston Churchillweg 155. Tel.: 680800.
Punda: Vredenberg, Socratesstraat 3. Tel.: 613300/654492.
ZONDAG 18
Otrobanda: Goede Hoop, Jan Noorduynweg 15. Tel.: 682857.
Punda: Sta. Rosa, Sta. Rosaweg 56. Tel: 377679/377650.

DIVERSEN

BELANGRIJKE NUMMERS (voor noodgevallen)

Ambulance:	**112**
Politie:	**114**
Brandweer:	**114**
Hospitaal:	**624900**
Aidslijn:	**128**
Kodela:	**135**
Artsendienst Bandabou:	**641658**
SOS-lijn (psych. hulp):	**127**
RCC (nood op zee):	**637911**
Dierenasiel:	**654300**
Dierenartsdienst:	**614000**
Thorax Centrum:	**685917**
Med. Centrum Blaauw: (24 uur bereikbaar)	**695505/ 695547**

VERLOF BEGRAFENIS
(afgifte van 10.00-14.00 uur)
zaterdag 17 december:
H. Andrade, Schelpwijk Kaya B-9.
zondag 18 december:
R. de Windt, Uteweg 53.

STICHTING VERANTWOORD OUDERSCHAP
(Fundashon Famia Planea)
Assistentie geboorteregeling:
Kliniek Bitterstraat 1-A (tel. 611323): dagelijks open van 08.00-12.00/14.00-17.00 uur; dokter aanwezig op ma. en vr. van 14.00-16.00; di. t/m do. van 08.00-11.00 uur.
Kliniek Kas Chikitu (zuigelingenconsultatiebureau): open op wo. van 13.00-15.00 uur.

KERKDIENSTEN
KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zo.: 10.00 uur hoogmis (Ned).
BARBER (H. Joseph): za.: 19.00 uur; zo.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: za.: 18.30 uur; zo.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): za.: 18.30 uur; zo.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): za.: 19.00 uur; zo.: 08.00, 11.00 (Spaans), 17.00 en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): za.: 19.30 uur; zo.: 09.00 en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zo.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: za.: 18.00 uur; zo.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes); zo.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): za.: 19.00 uur; zo.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): za.: 19.00 uur; zo.: 11.00 en 18.00 uur.
MONASTERIO 'MAMA DI DIOS' (Scherpenheuvel 3): maan. t/m za.: 08.00 uur; zo.: 10.30 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zo.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zo.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zo.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): za.: 19.00 uur; zo.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: za.: 18.30 uur; zo.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: za.: 18.30 uur; zo.: 07.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: za.: 19.00 uur; zo.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zo.: 17.00 uur.
SOTO; za.: 19.00 uur; zo.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): za.: 07.00 en 19.00 uur; zo.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): za.: 18.00 uur; zo.: 09.00 en 18.00 uur.
SERU FORTUNA: za.: 18.30 uur; zo.: 10.00 uur.
TERA CORA: zo.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): za.: 19.00 uur; zo.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): za.: 18.30 uur; zo.: 08.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): za.: 18.30 uur; zo.: 08.30 en 17.30 uur.

WEGA DI NUMBER
3688
8897
3018

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE
MORAVIAN CHURCH
Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo: za. 19.00 uur zangdienst; zo. 09.30 uur preekdienst.
Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant: zo. 18.00 uur Papiamentse dienst.

GEREFORMEERDE KERK
Groot Kwartier (Arowakenweg 28): 09.30 uur kerkdienst (Ned.); 10.15 uur kerkdienst (Pap.); 16.30 uur kerkdienst (Ned.); 19.00 uur samenkomst (zang, gebed, bijbelstudie, Pap.).
16.30 uur dienst.
Muizenberg/Stenenkoraal (Skol Basiko Muizenberg/St. Jacob): 10.00 uur kerkdienst (Pap.).
Santa Rosa (Marakaweg 1): 10.00 uur kerkdienst (Pap.); 19.00 uur samenkomst (zang, gebed, bijbelstudie, Pap.).

VERENIGDE PROTESTANTSE GEMEENTE VAN CURAÇAO
Ebenezer Church (Oranjestraat 111): 09.30 uur Rev. O.G. Haasnoot.
Fortkerk (Fort Amsterdam): 09.30 uur ds. N. de Reus.
Emmakerk (Rio Canario) 09.30 uur ds. P. v/d Waal.

VOLLE EVANGELIE GEMEENTE YUBIA BENDITA
zo. om 10.00 uur dienst (tevens crèche en zondagsschool) - Weg naar Bullenbaai z/n. (tel.: 681922).

NIEUW-APOSTOLISCHE KERK
Aanvangstijd van de dienst: **zo.** om 16.00 uur - Kaya G Mahuma 439.

BAKHUIS MINISTRIES
zo. om 10.00 uur dienst - Landhuis Mount Pleasant.
****

TELECURAÇAO (kanaal 8/6)
ZATERDAG: 17.00 Telefiesta met tante Irma; 18.00 Tempo pa Dios; 18.03 Christmas Special; 19.00 Return of the Pink Panther; 20.00 Telenotisia; 20.30 TeleCuraçao Special; 21.00 Wega di Number Kòrsou; 21.10 Cocktail Turístiko (presentator Captain Sterling); 22.00 Estreno: A Lawman Without a Gun; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 09.00 Sala di Konsierto; 10.00 Sena di Señor; 10.45 48 Hours; 11.30 Zorro; 12.00 Djadumingu Deportivo: Guia di Deporte (Rein Persaud); 15.00 After School Special; 16.45 Man drechi di Dios; 17.00 TeleCuraçao Christmas Special; 17.55 Wega di Number Kòrsou; 18.00 Di Bishita Ku.....; 18.30 Moda ku Mylène; 19.00 Tele-Suerte; 20.00 Telenotisia; 20.30 Shete Dia; 21.00 Rikesa Universal (presentator Mavis Albertina); 22.00 Touched By an Angel; 24.00 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden!)

TV-11 (kanaal 11)
ZATERDAG: 16.00 Cartoons; 18.00 On Pits Road; 18.30 Motorweek; 19.00 Europa Semanal; 19.30 Patcho Chittick den Farandula; 20.00 Lo Mejor de Lo Mejor; 21.00 The Extraordinary; 22.00 Sine den bo Kas; 23.30 Prime News.

ZONDAG: 16.00 Cartoons; 18.00 Wrestling; 19.30 Revista di Djadumingu; 21.30 Ku Bista Riba (presentator Reyna Joe); 22.00 Caché (presentator Minerva Hieroms); 22.30 Super Sport Follies; 22.00 Sine den bo Kas; 23.30 Prime News.

TELEARUBA (kanaal 13)
ZATERDAG: 14.46 Movie: Abra Cadabra; 16.16 Square One' 16.44 Ghostwriter; 17.12 Movie: Nut Cracker; 18.37 Special: Andy Williams; 19.25 Bionic Woman; 20.13 The Beauty and the Beast; 21.00 CNN News; 21.20 Movie: Dinner; 23.20 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 12.00 Cartoons; 13.00 Ripiti y Gana; 13.30 Religious Program: The Green Hell; 14.00 Religious Program: The God With; 15.00 X-mas Special in Germany; 15.15 X-mas Special: There is a Santa Claus; 16.04 Studio Sport; 17.24 An Old Fashion Christmas; 18.20 Peter, Paul & Mary Holiday Concert; 19.50 CNN News; 20.10 X-Mas Calender; 20.38 Promé Festival Navideño 1994; 22.00 Show-Time; 23.00 The Newsz; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

CINE (kanaal 83)
ZATERDAG: 18.00 Movie; 20.00 Fatal Beauty; 21.45 Shadow of a Doubt; 23.30 Frankie and Johnny.

ZONDAG: 18.00 Hot Shot! Part Deau; 20.00 Shout; 21.30 Murderous Vision; 23.15 Young Billy Young.

TBS (kanaal 89)
ZATERDAG: 18.05 WCW Saturday Night; 21.05 Movie: King of Kings.

ZONDAG: 19.05 WCW Main Event Wrestling; 20.00 Figure Skating; 22.00 National Geographic Explorer.

CBS (kanaal 75)
ZATERDAG: 19.00 News; 19.30 CBS News; 20.00 Extra; 21.00 Dr. Quinn, Medicine Woman; 22.00 5 Buchanas; 22.30 Hearts Afire; 23.00 Walker, Texas Ranger.

ZONDAG: 19.00 News; 19.30 CBS News; 20.00 60 Minutes; 21.00 Murder, She Wrote; 22.00 Movie.

NBC (kanaal 85)
ZATERDAG: 17.00 NFL Football; 20.00 Football; 21.00 GHSA State Championship Football Game.

ZONDAG: 17.00 NFL Football; 20.00 Earth 2; 21.00 Seaquest DSV; 22.00 Movie.

AE (kanaal 73)
ZATERDAG: 18.00 Movie: Midnight Lace; 20.00 Home Again; 20.30 Home Again; 21.00 Movie: Lady Jane.

ZONDAG: 19.00 In Search Of; 19.30 In Search Of; 20.00 Ancient Mysteries; 21.00 Holiday at Pops!; 23.00 Civil War Journal.

ABC (kanaal 77)
ZATERDAG: 19.00 To Be Announced; 20.00 ABC News; 20.30 NY Views; 21.00 To Be Announced; 22.00 Artistry ofd Torvill and Dean; 23.00 Commish.

ZONDAG: 19.00 News; 19.30 ABC News; 20.00 Home Videos; 20.30 On Our Own; 21.00 Louis & Clark; 22.00 Movie.

LIFE (kanaal 91)
ZATERDAG: 18.00 Movie: Spenser: A Judas Goat; 20.00 Movie: Last to Go; 22.00 To Be Announced.

ZONDAG: 17.30 Movie: Empire of the Sun; 21.00 Movie: Compromising Positions; 23.00 Commish.

Kruiswoordpuzzel

HORIZONTAAL: 1. vuilnisbelt; 5. spelonk; 8. uitspatting; 12. bijl; 13. zoogdier; 16. gelei; 17. Frans lidwoord; 18. bouwval; 19. sluiting; 21. het Romeinse Rijk; 22. Peruaans volk; 24. optocht; 26. voorteken; 28. deelgenoot; 30. roem; 31. slang; 32. muziekinstrument; 35. wetenschap; 37. radon; 38. bedenking; 39. cum notis; 40. plaatselijk; 42. lijst; 45. loot; 46. getal; 48. ontkenning; 49. werppijltje; 51. communicatiemiddelen; 53. foedraal; 55. titel; 56. gast; 58. bevoorrechte stand; 60. nanofarad; 61. griezelig; 63. ontvangst; 65. vragend voornaamwoord; 66. garde; 67. vreemde munt; 68. zoutwater.

VERTIKAAL: 1. koffer; 2. stad in Duitsland; 3. spil; 4. insekt; 5. warmte; 6. voegwwoord; 7. bier; 8. kunstwerk; 9. inhoudsmaat; 10. Ierland; 11. achterbaks; 14. afzonderlijk; 15. precies; 18. bijbels figuur; 20. vis; 23. hardgebakken steen; 25. jungle; 27. boord aan een mouw; 29. gedachtenwisseling; 31. vrouwelijk dier; 33. voor; 34. moment; 35. voertuig; 36. meisjesnaam; 40. trap; 41. vierkante zuil; 43. lastgeving; 44. afdak; 46. bontsoort; 47. slingerplant; 50. rivier in Italië; 51. onbepaald voornaamwoord; 52. meisjesnaam; 54. verbond; 57. dicht; 59. ivoor; 62. persoonlijk voornaamwoord; 64. uitroep; 65. wereldkampioenschappen.

Winnaar vorige week

UIT HET GROTE aantal inzendingen van de Amigoe Puzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

V. Martis
W. Gezaag 20
Aruba

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe: Curaçao - Scherpenheuvel z/n, tot drie uur n.m.; Aruba - Kaya G.F. Betico Croes 110 tijdens kantooruren.
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdag middag vijf uur.
Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden:
AMIGOE PUZZEL
Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Gobernador Debrot 152 t.n.v. Hubert Linkels.

Oplossing vorige week

HORIZONTAAL: 1 basis; 5. gek; 8. appel; 12. ore; 13. onereus; 16. Ido; 17. r.i.; 18. omen; 19. tien; 21. ik; 22. dank; 24. gevel; 26. orka; 28. een; 30. tel; 31. roe; 32. smerig; 35. eervol; 37. ut; 38. eenling; 39. om; 40. agoeti; 42. teller; 45. ons; 46. tor; 48. let; 49. INRI; 51. tapir; 53. eest; 55. na; 56. geer; 58. beer; 60. li; 61. ego; 63. nerveus; 65. pon; 66. aarde; 67. aas; 68. pasta.

VERTIKAAL: 1. bordes; 2. aria; 3. se.; 4. som; 5. genet; 6. er; 7. ketel; 8. ase; 9. pi; 10. edik; 11. lokaal; 14. neg; 15. uil; 18. oker; 20. noor; 23. neetoor; 25. verloop; 27. revolte; 29. niets; 31. regel; 33. mug; 34. gei; 35. ent; 36. ome; 40. alinea; 41. enig; 43. leer; 44. retina; 46. tarra; 47. ribes; 50. naga; 51. tee; 52. reu; 54. slot; 57. ene; 59. esp; 62. o.r.; [illegible]4. va; 65. p.s.

Kinderen en overige familieleden maken het overlijden bekend van:
Alwine Theodore Lo-A-Njoe
De teraardebestelling wordt nader bekend gemaakt.

Specialisten blijven zwijgen
Geen toelichting over ziekteproces Bernhard

DEN HAAG - Specialisten in academische ziekenhuizen in Nederland willen de media geen informatie verstrekken over aandoeningen die te maken kunnen hebben met het ziektebeeld van prins Bernhard. Ook niet als het gaat om nadere uitleg over een aandoening die artsen in het Academisch Ziekenhuis Utrecht bij de prins hebben vastgesteld, zoals ARDS (shocklong).
Woordvoerders van het Academisch Ziekenhuis Rotterdam en het Academisch Medisch Centrum in Amsterdam zeggen dat de artsen in hun ziekenhuizen intern hebben afgesproken de pers over dit onderwerp niet te woord te staan. De artsen willen hun collega's in het AZU niet in moeilijkheden brengen. De medewerkers van het Utrechtse ziekenhuis doen geen mededelingen omdat de voorlichting over de gezondheidssituatie van de prins in handen is van de Rijksvoorlichtingsdienst.

De artsen vrezen verder dat zelfs met neutrale uitleg over het ziektebeeld de privacy van prins Bernhard in gevaar komt. Dat lijkt wat ver gezocht, aldus het ANP, omdat artsen er doorgaans weinig problemen mee hebben informatie te geven over allerlei medische aandoeningen als die in de publiciteit komen.

Een *shocklong*, synoniem voor Adult respiratory distress syndrome (ARDS), kan volgens medische handwoordenboeken volgen op onder meer een ernstige longontsteking. De aandoening kent verschijnselen als benauwdheid, kortademigheid, blauwzien, verlaging van de zuurstofopname en vochtophoping in de longen. Behandeling ervan is lastig, het komt vooral aan op de eigen kracht van de patiënt.

Nederlandse bergers: respect voor besluit
Zweden willen 'Estonia' op zeebodem laten liggen

STOCKHOLM/ROTTERDAM - De Nederlandse bergers respecteren het besluit van de Zweedse regering om de veerboot Estonia op de zeebodem te laten liggen. Bij het vergaan van deze veerboot kwamen honderden mensen om het leven. Velen van hen zijn 'begraven' in het schip.
Een woordvoerder van Wijsmuller in IJmuiden zei het besluit van de Zweedse regering te respecteren. Een dag na het vergaan van de Estonia benaderde de Zweedse regering het bergingsbedrijf met de vraag of het hulp kon bieden bij de berging van de slachtoffers. Wijsmuller heeft toen enkele draaiboeken opgesteld terwijl twee mensen van het bedrijf naar de Finse kust in de buurt van het schip vertrokken. Het is echter nooit tot een opdracht gekomen.

Smit Internationale zegt het besluit van Zweden te appreciëren en te respecteren. "Als zeevarende onderneming vinden wij een zeemansgraf een eerbaar graf." Begin december hebben vijftien medewerkers van Smit Internationale op verzoek van de Zweedse overheid met een op afstand bestuurbare onderwatercamera nog een onderzoek ingesteld naar het wrak van de Estonia. Opdracht was de positie van de veerboot en de lichamen daarin na te gaan. De uitslag van het onderzoek is overhandigd aan de Zweedse regering. Smit Internationale wil daar verder niets over zeggen.
De gezonken veerboot Estonia blijft dus op de zeebodem liggen. "Degenen die stierven, zullen in zee blijven liggen", aldus de Zweedse premier Ingvar Carlson. De Estonia zonk op 28 september op ongeveer vijftig kilometer ten zuidwesten van Finland. Het schip was onderweg van de Estlandse hoofdstad Tallinn naar de Zweedse hoofdstad Stockholm. Bij de ramp kwamen meer dan negenhonderd mensen om. Veel nabestaanden van de slachtoffers wilden dat de stoffelijke resten van de omgekomenen uit het schip zouden worden gehaald.

Een werkgroep van de IMO, de Maritieme organisatie van de Verenigde Naties, gaat zich de komende maanden bezighouden met de veiligheid van veerboten. Deze commissie moet in mei rapporteren aan welke nieuwe veiligheidseisen rij-op-rij-af-schepen moeten voldoen om rampen als met de Estonia te kunnen voorkomen.

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12:00 uur:
Licht tot half bewolkt, af en toe iets meer bewolkt met kans op een plaatselijke bui.
Zwakke tot matige, overdag af en toe vrij krachtige oostelijke wind. (tussen vijf en 20 knopen).

WEEROVERZICHT:
Het weer op de Benedenwindse Eilanden zal ook in de komende 24 uur voornamelijk beïnvloed worden door de uitloper van een hoge-drukgebied boven de Atlantische Oceaan. Als gevolg hiervan zal ons weer overwegend droog zijn. Van tijd tot tijd zal de aangevoerde lucht in de onderste luchtlagen echter iets vochtiger worden waardoor enkele lichte buien tot ontwikkeling kunnen komen.

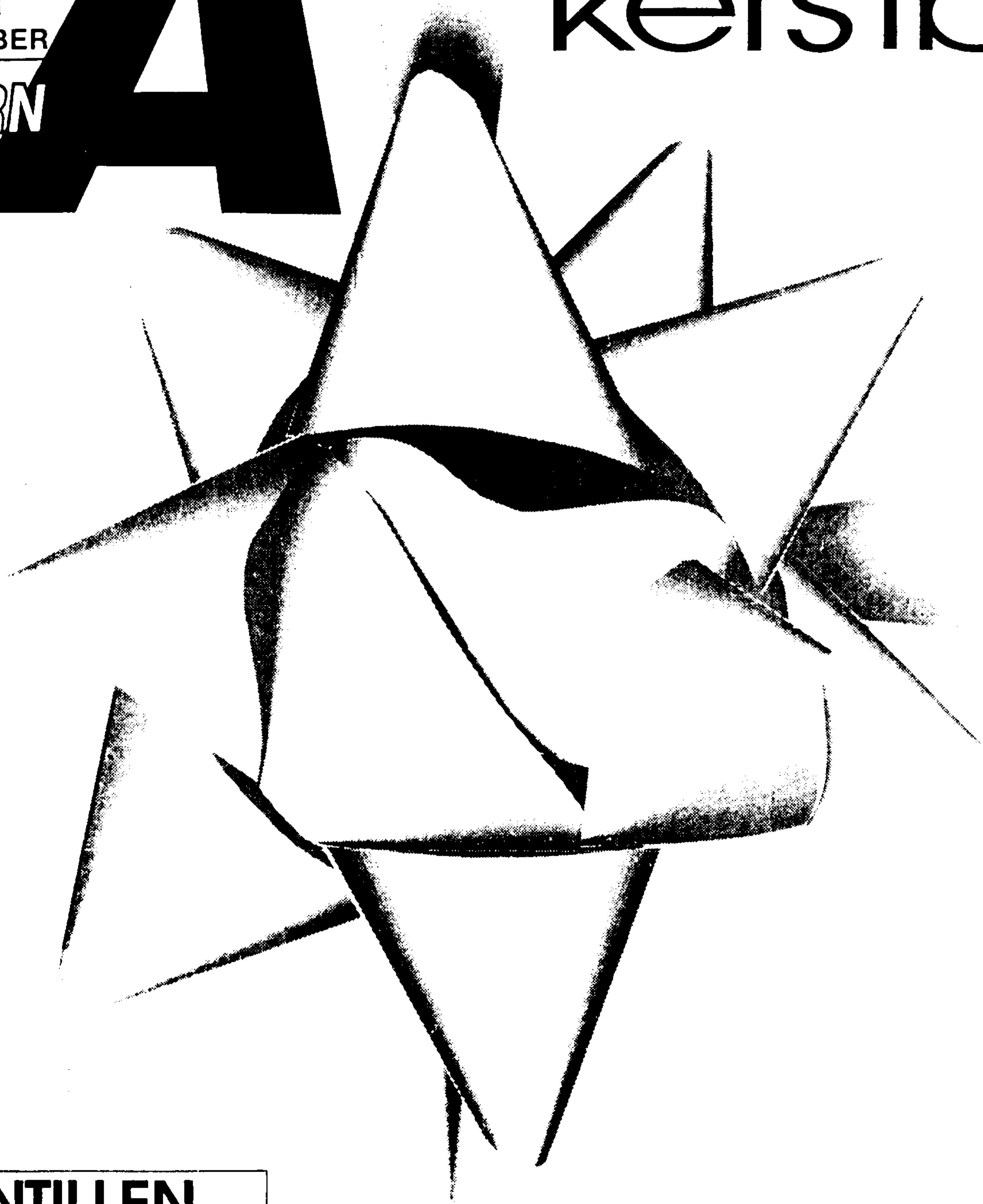
Vanmorgen 08.00 L.T.		Afgelopen 24 uur		
Station	Het weer	Max	Min	Neerslag mm
Aruba	licht bewolkt	30	25	0.0
Curaçao	licht bewolkt	33	26	0.0
Sint Eustatius	half bewolkt	29	23	2.2
Sint Maarten	licht bewolkt	29	25	sp
Amsterdam	geheel bewolkt	09	00	-.-
Atlanta	geheel bewolkt	11	07	0.5
Bogota	licht bewolkt	--	--	0.0
Caracas	licht bewolkt	27	19	-.-
Kingston	half bewolkt	32	23	-.-
Miami	licht bewolkt	28	20	0.3
New York	geheel bewolkt	04	04	0.0
Paramaribo	zwaar bewolkt	29	--	0.0
Port-of-Spain	half bewolkt	31	23	sp

ZATERDAG 17 DECEMBER

KATERN A

AMIGOE kerstbijlage '94

Licht en groen in de donkere dagen vóór Kers

= door Cor Swanenburg =

Als hier in Nederland de regenvlagen en stormwinden de kale bomen geselen, kruipt de mens bij de kachel en zoekt warmte en gezelligheid. Wanneer de dagen korter en donker worden en de nachten lengen, krijgt de mens kennelijk behoefte aan licht. Zo is de gangbare verklaring voor de drang om de Kerstboom te versieren met schitterende en lichtgevende versieringen.

In de doodse somberheid van het late najaar zoeken wij vrolijke zaken en gelukkig zijn er dan de hoogtijdagen van de wintermaand die gekerstende vormen zijn van het oerfeest van de winterzonnewende. Als de velden en gewassen moe zijn van het geven, heeft men juist behoefte aan groen in huis. Daarbij komen ons vanouds de 'evergreens' te stade: hulst, klimop, spar en den zijn in West-Europa kennelijk de bekendste. Aan die gewassen zijn vaak ook liederen gewijd. We laten hier de moderne Kerstroos en opgefokte bolbloemingen buiten beschouwing, omdat die er 'van nature' niet bij horen.

Bomen hebben altijd al een belangrijke rol gespeeld in ons volksgeloof. Volgens de oude Edda's stamt de mens af van de olm. Uit de bijbel kennen we de boom van kennis van goed en kwaad en onze Germaanse voorouders vereerden de heilige eik en kenden beschermbomen, waartoe onder meer de linde en de vlier behoorden. Waarschijnlijk komt de Kerstboom voort uit de Germaanse boomverering. Toch is die verering in onze omgeving nog geen halve eeuw oud. Vroeger zette men in Brabant een Kerststal. Een Kerstboom was protestants, zo zei men wel. Pas na 1950 doet bij ons de versierde Kerstboom opgang. Kerstballen worden gezien als levenvernieuwende symbolen, Kerstverlichting zou geestafwerend zijn; vuur was heilig!

In de ons omringende landen was de Kerstboom al langer bekend, getuige het wereldvermaarde lied 'Oh Tannenbaum' dat de Engelse variant 'Oh Christmas-tree' kent. Onze foutieve vertaling, O denneboom, — het had O sparreboom moeten zijn — stamt van veel jongere datum.

Voor kleinere groenversiering wordt bij ons naast dennegroen vaak de vruchtdragende hulst (Ilex aquifolium L.) gebruikt; de rode bessen en het stekelblad zouden symbolen van de doornenkroon zijn, maar belangrijk is natuurlijk dat het leerachtige blad de winter doorstaat. De Engelsen kennen de Christmas carol 'The holly and the ivy', de hulst en de klimop en met die laatste (de Hedera Helix L.) hebben we weer een belangrijke evergreen die het in de moderne Kerststukjes goed doet. Ook deze plant is bij ons in de Kerstfunctie van recente datum. En dan is er de mistletoe die in het Nederlands eigenlijk maretak of vogellijm heet.

Merkwaardig is het Engelse gebruik dat je onder deze opgehangen Kerstversiering een meisje mag kussen; de Nederlandse naam maretak duidt op onheil of betovering: een mare is immers een gerucht, een jobstijding of een nachtmerrie! Vogellijm is de benaming die ontstaan is uit de bijzondere wijze van voortplanting: de vogel eet de kleverige bes en veegt zijn plakkerige bek schoon aan de takken van een boom, daarbij de bast beschadigend zodat een zaadje uit het kleefsap zich kan ontwikkelen, want deze plant is een halfparasiet die woekert op allerlei bomen. Geen wonder dat deze plant met giftige witte bessen, die in het Latijn viscum album heet, een grote rol heeft gespeeld in de mythologie van Grieken, Romeinen en Germanen.

Zij was de toverroede van Persephone: zij leverde de pijl waarmee Baldur de Schone gedood werd, de oude Scandinaviërs noemden het gewas 'alheil' omdat het gebruikt werd voor de genezing van vele kwalen en vijandelijke vetes werden uitgepraat onder deze 'plant van de vrede'. De druïde sneed bij de Galliërs de heilige plant al uit de boom met een gouden sikkel (en in de Asterix-strips maakt hij er toverdrank mee). Maar, zoals gezegd, is mistletoe in veel Engelstalige landen 'the kissing bough'. Misschien gaat dat kussen wel terug op het Scandinavische verzoeningsgebruik dat ook onder de vredesplant plaatsvond. In elk geval is het gebruik in Engeland al eeuwenoud en al begint het sinds de Victoriaanse tijd wat te verwateren, het is er hier en nog wel. Een dubbele van groen, versierd met ren rozen, rode ap snoepjes en kaarsjes vanouds in het midd de hal. Uit het midd de gekruiste krans ha mistletoe en elk meis gekust worden ond krans, die dus ook 'k genoemd wordt.

Ook rozemarijn he speciale band met Ke Er bestaat een le waarin verteld wordt Heilige Familie op de naar Egypte, stilhield heuvelrug om te rusten was een stroompje Maria de luiers was spreidde de doeken een struikje om ze te drogen in de zon. Voo nederige dienst we plant later rozen genoemd en God g bloempjes de kleur v kleding van Maria: h blauw. Volgens deze deleeuwse legende rozemarijn die als vers voor het Kerstaltaar ge heeft zegen en besche tegen boze geesten.

Er bestaat bovendie legende omtrent de h doorn. De doornstrui gegroeid zijn uit de sta Jozef van Arimathea di geleden in Britt gepreekt zou hebben. In tonbury plantte hij doornhouten staf in de g en rustte er uit. Op die begon de staf de wortel te groeien en sind bloeit hij elk jaar januari. Maar de purit waren niet erg ingen met dit gegeven en zij nietigden de doornstru Glastonbury, maar gelu waren er tevoren st gered en op andere pla geplant. Enkele da zouden vandaag de da in leven zijn. Een erva men vinden tussen de r van de Abdij van Gla bury. Verscheidene ke er gemeld dat deze doorn precies om mi nacht op 5 januari geb zou hebben.

"Deck the halls boughs of holly, fa la la la la la la. 'Tis the seas be jolly..' zo zinge Engelsen, evenals 'He come a-caroling, amo leaves so green...' Dat lied besluit toepasselij "And God bless yo send you a happy Year". Daarbij sluite ons graag aan.

Kerstfeest op Haïti

Haïtiaanse bevolking heeft in 40 jaar weinig vreugde gekend

= door W.J.H. Baart =

Deze maand, veertig jaar geleden, bezocht ik samen met mijn vrouw het fraaie eiland Haïti. Het jaar 1954 was voor de Haïtiaanse bevolking een gedenkjaar. Zij waren 150 jaar vrije mensen. In 1804 waren de slaven in opstand gekomen tegen de Fransen, een opstand die buitengewoon succesvol werd. De overheersers werden volledig verslagen en weggevaagd.

Wij kwamen als bezoekers dus 1½ eeuw later en wij waren verrukt van de vriendelijke en gastvrije ontvangst. Wij bleven drie weken, bezochten de grote plaatsen in het zuiden en het noorden en daarna trokken wij dagen lang te paard met gidsen door het bergland. En overal voelden wij ons volkomen veilig. Nog nooit eerder was het ons overkomen dat wij op een plek kwamen waar wij de enige blanken waren. Dat was in het noorden, in Cap Haïtien. Wij liepen door de straten van het oude stadje, er was niemand te zien. Daar kwamen een paar kinderen, een jongen en een meisje ergens een huis uit. Toen zij ons zagen riepen zij geschrokken naar hun moeder: *Maman, maman, un blanc!* Toen begreep ik voor het eerst echt goed wat het is als iemand van niet-blanke huidkleur in een Hollands plaatsje komt en dan meteen door kinderen aangegaapt en nagewezen wordt.

Een groot deel van de Haïtiaanse bevolking leeft in bittere armoede. Hier een beeld van een krottenwijk in de nabijheid van de grens met de Dominicaanse republiek.

Van een Engelse methodisten-zendeling die al lang op Haïti woonde, had ik vernomen dat wij overal heen konden gaan en dat wij overal volkomen veilig waren. Het enige probleem dat een reiziger in het binnenland zou kunnen hebben was dat het ver weg van de grote stad niet mogelijk zou zijn om voedsel te kopen. Want het druiste tegen de gevoelens van de mensen in om zich voor eten te laten betalen. Dat kwetste het gevoel van hun gastvrijheid. Niet dat de mensen in het bergland zo rijk zouden zijn, integendeel, ze zijn doodarm. Maar hun traditie was dat je gasten vanzelfsprekend opneemt en ze geeft wat ze nodig hebben.

Zelden hebben wij van een reis zo genoten als toen in de vakantie op Haïtie met zijn boeiende stadjes en vooral, met de mysterieuze sfeer van het bergland. Komt het door de wolkensluiers die om de bergtoppen hangen en waar de zon zo af en toe even door heen prikt. Of komt het door de machtige slagschaduwen die het landschap in lichte en donkere partijen verdeelt als de zon laag aan de hemel staat? In elk geval is het alsof de bergen een magnetische kracht bezitten waaraan niet te ontkomen valt.

Haïti anno 1954 was een land van vriendelijke mensen, een land van orde en veiligheid. Er waren bevloeiingswerken in het gebied van de Artibonite die dienden om de landbouw te bevorderen. Er waren goede wegen en opvallend was de opgaande lijn in de gezondheidsdienst. Met het buitenland had Haïti goede betrekkingen.

MIS GEGAAN

En dan maken wij een sprong van veertig jaar en constateren dat er iets heel erg mis gegaan is. Vanaf 1957 is het volk zijn vrijheid weer kwijt geraakt. Een misdadige dictator kwam aan het bewind en in de jaren die daarop volgden heeft het wrede régime kans gezien om door middel van onderdrukking en bruut geweld bijna alle goede karaktereigenschappen van het volk er uit te meppen. De houding van voor anderen klaar staan om die te helpen maakte plaats voor het streven om ten koste van wat dan ook te overleven, te ontkomen aan marteling of moord. In de tijd van onderdrukking en vervolging is er nauwelijks nog ruimte voor mededogen met de medemens. Iedereen probeert zijn eigen huid te redden, desnoods ten koste van anderen.

Persoonlijk acht ik dit de grootste misdaad van de dictator: niet dat er op grote schaal gemarteld en gemoord is, maar dat door zijn wanbeleid al het goede en waardevolle dat in het karakter van de Haïtiaanse mens te vinden is, er uit geranseld is.

Hier valt een vergelijking te trekken met het Duitse volk tijdens het bewind van Hitler. Een volk dat op zichzelf niet slechter is dan andere kreeg een groep misdadigers aan de top. Dan duurt het nooit lang of het hele volk wordt tegen wil en dank tot misdadigers gemaakt.

Niet voor niets lezen wij in de Bijbel de oude wijsheid: *Gelukkig is het land waarvan de vorst van nobele afkomst is.* (Prediker 10:17).

Je zou kunnen vervolgen met: "Maar wee je gebeente wanneer de regeerders van je land misdadige trekken vertonen". Wij richten onze aandacht weer op Haïti. Niemand kan nu nog zeggen of de terugkeer van president Aristide zal gaan bewerken dat de toestand van vóór de dictatuur spoedig hersteld wordt. Het zal zeker lange tijd nodig hebben alvorens de smetstof van geweld, heid, leugen en onrecht volkomen zal zijn weggewist.

Als wij mensen aangetast worden door het kwaad, verspreidt dat zich razendsnel. Het krijgt ons helemaal in zijn macht. De strijd tegen het kwaad maakt slechts heel langzaam vorderingen. Alleen volharding in die strijd kan tot succes leiden, hoe langzaam dat ook lijkt te gaan. Wie in deze Kersttijd denkt aan mensen die ergens ter wereld in nood verkeren en die geholpen moeten worden, zal wellicht ook aan Haïti denken.

Laat ons bidden voor het volk van Haïti: dat het weer mag worden wat het altijd geweest is, een volk waar de liefde tot de medemens helemaal thuis is.

Hoe een reis leidt tot wording van een natie

DE EILANDEN, MIJN EILANDEN

Als op een dag een vliegtuig na ruim negen uur vliegen, van Amsterdam naar Willemstad, op Curaçao landt, lost spanning op in extase. Emoties van jonge en oudere Antillianen op terugreis naar hun geboortegrond en van andere reizigers vinden een weg naar de eindelijk geopende deuren van de cabine, het platform en de luchthaven Hato.

door Penni Peterson

Het warme weer staat toe, dat deuren en ramen de hele dag open kunnen zijn. De passaatwind waait. 's Morgens vroeg tjilpen vogels en 's nachts blaffen honden. Het geografisch reliëf en de afwisseling tussen water, aarde, flora en firmament, strekken zich uit; zijn een streling voor het oog.

Het eiland ligt bij de noordkust van Zuid-Amerika en de samenleving van ongeveer 144.000 mensen is nog verre van voldoende rechtvaardig ingericht. Van voedselproduktie is mondjesmaat sprake. Het land wordt bijna niet verbouwd en aan de zorg voor milieuhygiëne mankeert het een en ander. Toch is dit eiland charmant en in zeker opzicht zelfs betoverend mooi. Curaçao, 444 vierkante kilometer groot, is een deel van het Koninkrijk der Nederlanden. De inwoners zijn een volk op weg. Op weg waarheen?

LOTEN

Vrouwen van middelbare leeftijd en ouder, te trots om te bedelen of te stelen, verkopen loten van de staatsloterij. Ze staan bij uitgangen van banken, ingangen van hotels, supermarkten en vlakbij de Universiteit van de Nederlandse Antillen, maar ook bij verzekeringsmaatschappijen of anders langs snelwegen. Daar waar het geld rolt, wapperen de loten, briyèchi's, aan een wasknijper in hun handen, terwijl ze via oogcontact de koopkracht trachten te schatten van potentiële klanten. Strategischer nog, staan sommigen zelfs bij de in-/uitgang van het kantoor van de Landsloterij, alsof slechts het lot hun lot zou kunnen beïnvloeden. 's Lands lot.

Bij andere druk bezochte plaatsen, als parkeerterreinen van winkelcentra, zijn jongeren in de weer. Ze bieden automobilisten aan, om tegen betaling hun auto's te wassen. Een stel heeft een bord bij zich, een stuk karton bevestigd aan een stok, met als opschrift: 'Laat uw auto wassen en help ons'. Kleinere jongens, soms van nog geen tien jaar oud, staan bij drukke kruispunten kauwgum of kranten te verkopen aan bestuurders van auto's die op groen licht wachten. Het welvaartspeil is voor enkele mensen in enige opzichten relatief hoog. Een niet onaanzienlijk deel van de beroepsbevolking beschikt nog niet over voldoende betaalde arbeid.

Te veel bewoners leven onder een redelijk menswaardig bestaansminimum. Ze ontberen de dagelijkse bevrediging van diverse elementaire levensbehoeften. 'Zon, zee en zaligheid', is het toeristische motto van dit eiland. "Het is hier inderdaad één en al exotisch", zeggen bepaalde toeristen. "De mensen, het zonnige klimaat, de baaien, de temperatuur, de wind, de omgangsvormen en de sfeer zijn als liefkozingen voor lijf en ziel." Van de andere kant, zijn de verschillen tussen de *haves & have nots* schrijnend en ontsieren ze de dagelijkse gang van zaken. De biosfeer is behoorlijk vervuild door de olie-raffinaderij en de financieel-sociale verdeling is nog steeds precair.

ST. MAARTEN

Was het grillige landschap van Curaçao al als een genot voor het oog, des te meer voor iemand die uit een vlak land komt, op St.Maarten, circa 890 kilometer ten noordoosten van Curaçao, blijkt het een bekoring te zijn. Hier zijn grond, water en lucht minder door industrie vervuild. St. Maarten, 34 vierkante kilometer klein, is schaduwrijker dan Aruba, Bonaire en Curaçao. Het eiland lijkt vruchtbaarder.

Gele vlinders dwarrelen bij groene planten. Autowegen slingeren door het heuvelachtige landschap. Op het hele eiland was tot voor kort geen verkeerslicht te vinden. In landelijke contreien lopen koeien langs de weg te grazen. Af en toe veroorzaken ze een opstopping bij het oversteken. Tekenend voor St. Maarten is dat het uit twee delen bestaat, een Nederlands en een Frans gedeelte. Het is een eiland met twee hoofdsteden, Philipsburg en Marigot. Het wemelt van de toeristen, vooral uit de Verenigde Staten van Amerika. Op straat heerst een gezellige drukte.

Ansichtkaarten van St. Maarten en andere Antilliaanse eilanden behoeven geen kleur-correctie. De baaien zijn ook in werkelijkheid turkoois-kleurig en kristal-helder, de lucht is hemelsblauw en de zon zorgt elke dag voor een glinsterende lichtkrans op het wateroppervlak. Terwijl bladeren van palmbomen wuiven in een constante wind, beuken krachtige golven speels spattend schuim tegen de kust.

In Marigot, aan de Franse kant van het eiland, tiert het nachtleven welig. Vakantiegangers op terrassen praten, lachen, smullen kreeft en andere lekkernijen, drinken champagne of ander vocht. Op de promenades flaneren mensen langs etalages met kostbare kleding, juwelen, parfums, drank, horloges, camera's en allerlei luxe huisraad. Ze worden belastingvrij aan de mens gebracht. De prijzen van gouden sieraden, fototoestellen, geluidsapparatuur en andere elektronische artikelen zijn opvallend laag. De sfeer is sprankelend.

SOUL-VOEDSEL

Overdag is een luttel aantal meters verderop, vlakbij de kustlijn, een Caraïbische markt. De marktwaar bestaat veelal uit soul-voedsel en andere produkten. Reggaemuziek galmt op deze markt bij het strand. Aan voorbijgangers worden boottochten naar naburige eilanden tegen vrij lage tarieven aangeboden. De invloed van de rastacultuur is op St. Maarten intensiever waarneembaar dan op Bonaire en Curaçao. In Philipsburg heet de ene winkelstraat Frontstreet, een andere Backstreet. Ook hier zijn winkels met aantrekkelijke spullen. De laatste tijd zijn veel mensen van andere eilanden in de buurt naar St. Maarten gekomen. Het leefmilieu schijnt voor velen dynamisch te zijn. Dit eiland lijkt in een opwaartse ontwikkeling terecht te zijn gekomen. Het meest gangbare betaalmiddel is de Amerikaanse dollar. Nederlandse betrokkenheid blijkt, zo op het eerste gezicht, minder merkbaar. Zowat iedereen spreekt Engels.

Het wagenpark is in de afgelopen tijd snel gegroeid. Veertig jaar geleden reden er maar vijf automobielen, één van de rechter, één van de dokter en verder, van een paar andere qua kapitaalkracht prominente burgers van het eiland. Af en toe staat een lifter aan de kant van de weg. Openbaar vervoer is matig ontwikkeld. Net als op de andere Nederlands-Antilliaanse eilanden laten ook op St.Maarten gemeenschapsvoorzieningen wat te wensen over. Tot nu toe is steeds de nadruk gelegd op faciliteiten voor vakantiegangers en zakenlui uit Noord-Amerika en Europa. St. Maarten is bezaaid met luxe hotels, golfbanen, zwembaden en casino's om toeristen uit vooral de metropolen een behaaglijke vakantie te bezorgen. Grote delen van de plaatselijke bevolking zelf, zijn veelal aangewezen op een karig materieel bestaan. Vissers halen kreeften, 'red snappers' en ander voedsel uit het water en stellen ze ter beschikking voor het gesmul van bewoners en bezoekers uit alle delen van de wereld. Het uitzicht, vanaf zowat elke plek in de heuvelachtige wijk Oyster Pond, is als uit een natuurfilm, waarvoor paradijselijke opnamen gemaakt zijn bij lokaties in streken nabij de evenaar: adembenemend mooi. Aan de hemel zijn overdag wolken als gesponnen suiker. 's Avonds is diezelfde hemel bezaaid met fonkelende sterren. Als op een gegeven moment de wassende maan van achter een wolkendek verschijnt, vervoert ze schaduwen van donkere heuvelruggen naar glooiende hellingen, badend in maanlicht. Bij helder weer zijn vanaf St. Maarten ook de beide andere Bovenwindse Eilanden van de Nederlandse Antillen met tropische regenwoud begroeiing zichtbaar: St. Eustatius en Saba.

SABA

De landing van een vliegtuig van luchtvaartmaatschappij Windward Islands Airways op Saba, een nogal steile rots die als een onverwacht fenomeen uit de Caraïbische zee uitsteekt, is een spectaculaire ervaring. Nadat hotels, 'tax-' of 'duty-free shops' met een wereld aan bedrukte T-shirts en cadeau-artikelen, likeuren en sigaretten, kassabonnen, die 'guest-checks' heten, zo'n beetje alles waren wat de klok sloeg op St. Maarten, is een 'trip' naar Saba een verademing. Hier zijn geen winkeliers die goudmijntjes drijven. Diverse mensen zijn, zolang het licht is, bezig allerlei karweitjes, als schilder- en timmer- of metselwerk, op te knappen. Ze herstellen het een en ander aan een woning, winkel, school of kerk, verzorgen hun huis en verrichten onderhoudswerk aan de wegen en de muren erom heen, kortom, hun eiland. Ze staan te werken in het licht en de warmte van de zon, alsof ze tot doel hebben het leven te veraangenamen.

In geografisch opzicht is Saba, dat een oppervlakte van maar 13 vierkante kilometer beslaat, het kleinste eiland van de vijf Nederlandse Antillen, met tevens het hoogste punt in het Koninkrijk. De Mount Scenery is bijna duizend meter hoog. De top ervan is vaak gehuld in nevelen. Het kan in Saba voorkomen dat oma en opa in de voortuin begraven liggen of dat moeder en vader dezelfde achternaam hebben.

Het valt op, in tegenstelling tot St. Maarten of Curaçao, dat er op Saba zowat geen krotten zijn, maar ook, dat mensen met een donkere en mensen met een lichte huidskleur nog veelal in gescheiden dorpen wonen. De meeste woningen zijn niet extravagant luxueus, eerder van een middelmatig burgerlijk niveau, in sommige opzichten welhaast popperig, zo lief. Iel, zacht kantwerk dat er gemaakt wordt, straalt schone, stijlvolle traditie uit. Saba is een plaats in het universum, waar de rust met zo'n verhoogde graad aan geborgenheid neerdaalt over de natuur, dat een bezoeker zich deze nog lang daarna zal herinneren. Tegelijkertijd kan het gegeven dat het eiland in wezen als een berg is, over de hele omtrek omgeven door de Caraïbische zee, qua kleur variërend van azuur en blauwgroen tot donker- en lichtblauw, aanvallen van claustrofobie veroorzaken of verlangen naar uitgestrekt land, zover het oog reikt.

Wanneer de zon ondergaat, wordt het koel op Saba. Krekels en kikkers beginnen dan hun nachtelijk avontuur, een gratis concert van een natuurlijk orkest. Voertaal van de ruim duizend inwoners is Engels. De Sabanen komen behulpzaam en ontspannen over, alsof ze in harmonie leven met de zo ongeschonden natuur die hen omringt. Het zal in deze gemeenschap niet vaak voorkomen dat de één de ander tegenkomt zonder even te groeten, ook niet, dat een automobilist voorbij rijdt zonder de voetganger een lift aan te bieden. De hulpvaardigheid van de mensen doet nobel aan. In verschillende huizen en publieke gelegenheden hangen ingelijste foto's van de Nederlandse koninklijke familie.

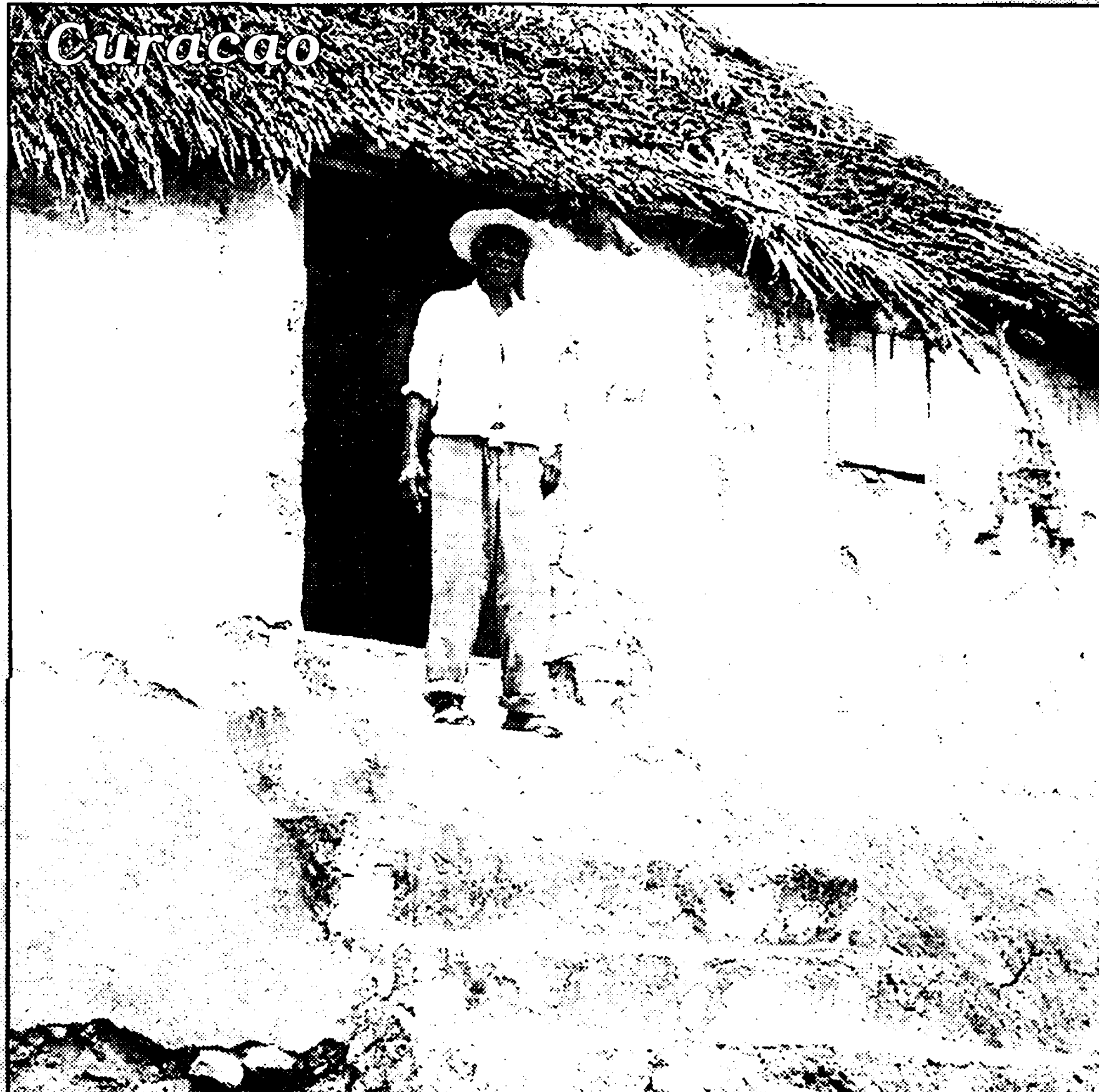
GEHEIMZINNIG

Het eiland lijkt fabelachtig, cultureel en lichtelijk geheimzinnig. In diverse tuinen zijn graftombes. Gemeten naar de jaartallen op de grafstenen, blijken op Saba veel mensen opvallend lang te hebben geleefd. Op Saba kan iets gebeuren, waarvan in een eerder stadium door buitenstaanders werd verklaard dat het niet mogelijk zou zijn. De tocht vanaf de luchthaven, Juancho Irausquin Airport, aan de ene kant van het eiland, naar de zeehaven, Fort Bay, aan de andere zijde, voorbij de hoofdstad The Bottom, is nogal spannend. In het zicht van deze haven is er een verraderlijke S-bocht. De hoofdweg is 'The road that could not be built', staat op een plakkaat, halverwege de route, ter hoogte van St. John's Hill. Daarop staan verder de naam en levensduur van de ingenieur van deze weg van negen mijl, Josephus Lambertus Hassell (1906-1983). Het landschap is bijzonder heuvelachtig en de weg is op de meeste plaatsen behoorlijk steil. Direct aan de rand van de smalle en kronkelende weg, gapen afwisselend, rotsachtige afgronden en diepe dalen. Allerlei orchideeën en groene, gele, oranje en rode mango's groeien er rijkelijk.

Van tijd tot tijd, doen groepen toeristen Saba aan. Veel van hen bedrijven de duiksport, de 'scuba-divers'. Een min of meer vaste club bejaarde Amerikanen en Nederlanders bezoekt Saba jaarlijks, waar het tweede huis staat om te overwinteren. Ze worden gastvrij onthaald en verzorgd door jonge en sterke Sabaanse vrouwen en mannen, die met een glimlach en tropische grootmoedigheid zorgen voor hun natje en hun droogje. Op Saba zijn minder vliegen en muggen dan op St. Maarten of Curaçao. Van een overlast van insekten is op dit winderige eiland niet veel te merken. De grond ziet er vruchtbaar uit. Diverse mensen verbouwen in hun tuin tijm, peterselie, sla en andere voedingsgewassen. Anderen houden scharrelkippen. Gele, oranje, roze, witte en paarse bloemen groeien in de valleien, tegen de hellingen en geven het eiland iets lieflijks.

Was de sfeer op Saba al mysterieus, op St. Eustatius voert deze stemming de boventoon; het eiland waar veel van het heden zo intens aan het verleden is verbonden. - De hoofdstad Oranjestad blijkt via historische monumenten aan elkaar te zijn geregen. Saba is gemoedelijk, maar op St. Eustatius lijkt zelfs lichtelijke onverschilligheid te overheersen. In het veld naast de startbaan van de F.D. Roosevelt luchthaven is ineens een kip te zien. De Quill, de krater van een gedoofde vulkaan, fascineert zelfs de fantasie. Natuurlijke verrassingen her en der. De meeste vooraanstaande burgers van dit 21 vierkante kilometers tellende eiland hebben een deel van hun leven op Curaçao doorgebracht. Zowel op Statia en Saba, als op St. Maarten, verstaan meerdere mensen het Papiaments, de taal van de bewoners van de Benedenwindse ABC-eilanden Aruba, Bonaire en Curaçao.

BONAIRE

Ten oosten van Curaçao ligt Bonaire, waar het eerst wilde ezels in de omgeving van de Flamingo luchthaven opvallen. Op dit eiland, waar zon, zee, zout en zand de overhand lijken te hebben, komen flamingo's in de vrije natuur voor. In de buurt van de zoutpannen van de Algemene Koninklijke Zoutindustrie-Organon (AKZO) zijn slavenhutten te zien, als getuigen van een nog niet vergeten, evenmin voldoende verbeterd verleden. De kleuren van de zoute wateren hier variëren van roze tot smaragd. De hoofdstad Kralendijk ligt aan een zee vol vis. Het welhaast onophoudelijk lijkend gekissebis tussen politieke opponenten, meestal via de massamedia gevoerd, schijnt zelfs dorpser te zijn dan op het grootste Antilliaanse eiland Curaçao. De talloze, breed uitgemeten conflicten tussen publieke persoonlijkheden, vakbondsleiders en werkgevers, vormen de rode draad van het lokale nieuws dat de pers nagenoeg dagelijks het brede publiek aan te bieden heeft.

Intussen, is voor de voor gezondheid en milieu schadelijke uitstoot van de nu door de buren van het vasteland, Venezolanen, geëxploiteerde raffinaderij op Curaçao nog geen oplossing gevonden en snakken veel mensen naar meer schaduw. Toch is er van een plan om te herbebossen nog geen sprake. Terwijl Nederland de greep op het hemelse St. Maarten tracht te verstevigen, wachten Sabanen op de verbetering van hun landingsbaan en schitteren in overvloed, zongerijpte sappige mango's in al hun pracht aan hun lot overgelaten, alsof ze, gezien tegen de natuurlijke achtergrond, te mooi zouden zijn om te plukken. Op St. Eustatius kabbelt het leven in het heden rustig en zij aan zij voort aan hetgeen er zich in het verleden heeft voltrokken. Ondanks dat met de komst van de olie-terminal een aantal tanks het landschap is gaan versieren, heeft een enkele landbouwer er zich ontwikkeld tot een ware denker. Lac, Sorobon en Pink Beach op Bonaire liggen er nog steeds bij als om eenvoudigweg van een bijna verblindende schoonheid te zijn voor een aangenaam heden en veelbelovende toekomst. Hoewel de ontwikkeling van de Nederlandse Antillen, samen 800 vierkante kilometer groot, een grote vlucht kan nemen, is het laatste woord over het welzijn van deze vijf eilanden, door de meeste bewonerszelf, nog niet gezegd.

Na iets meer dan negen uur vliegen, vanaf Curaçao, arriveert een gemêleerd gezelschap reizigers aan boord van de Koninklijke Luchtvaart Maatschappij in Nederland, waar dagen vaak in schaduw gehuld gaan. Na de landing op Schiphol blijkt dat het land weer vochtig is en vruchtbaar. Het regent pijpestelen. Er zijn vandaag geen koeien in de wei te bemerken. Het is te nat, ze zijn op stal. Een klein kind, dat pas terug is uit het geboorteland van een van de ouders, vraagt om een lied, alsof het na een lange en vermoeiende reis alsnog snel even in slaap gesust wil worden. Een Nederlandse vertaling van het Antilliaanse lied, van generatie op generatie overgeleverd, dat voor haar wordt gezongen, is zo: 'Mijn moeder heeft geen geld. Stop me in een doos. Stuur me naar Nederland. Toen ik in Nederland arriveerde, loeiden er koeien: boe-boe. Een klok luidde: tik-tak, tik tak. Een hond blafte: woef-waf. Een poes miauwde: miauw'. De moeder die een paar uur eerder de geboorteplaats heeft verlaten, merkt, terwijl het kind wakker wordt geschud, ontnuchterend op: "We zijn terug in Holland. Vaarwel offergezindheid, op naar assertiviteit." ●

Foto's: archief Regerings-voorlichtingsdienst (RVD)

vormgeving: Joël Labadie

De God van mijn moeder

= door R.H. Nooijen =

Zou het dan toch nog waar zijn dat de aantrekkelijkheid van het Kerstfeest voor de christenen op de eerste plaats gelegen is in een soort kennismaking of misschien zelfs in een ervaring van Gods liefde? Heel de enscenering van de Kerstkribbe of Kerststal is een toneel van liefde en aanbidding rond de moeder Maria met het 'goddelijk wicht'.

Incarnatie (vleeswording van het woord) zou men een menswording van God als Liefde kunnen noemen: Incarnatie van de Liefde. En dan is het niet zo vreemd meer dat de menselijke liefde een weg, of misschien zelfs dé weg is naar de liefde tot God en Christus. Aldus zag en beleefde het de pater jezuïet Teilhard de Chardin (1881-1955). In 1950 schreef hij nog: "Nu kan ik de wereld liefhebben en in en door de wereld heen God en Christus liefhebben.

UNESCO

In 1983 verscheen bij Miranda-Wassenaar een bundel Teilhard de Chardin-studies onder redactie van Robert Muller, assistent secretaris-generaal van de Verenigde Naties en Leo Zonneveld van de Engelse ambassade in Nederland. De bundel kwam uit onder de titel van 'The desire of to be human'. Vierendertig wetenschappers verleenden hun bijdrage, waaronder Robert Muller zelf en een Michael le Morvan, een wetenschapper in Londen.

Deze uitgave was een produkt van een Colloquium over Teilhard in de UNESCO in 1967 en in 1981. De organisator Robert Muller stond onder de inspiratie van de secretaris-generaal U Thant en ook van Dag Hammersköld.

GODDELIJKHEID

Robert Muller zelf schreef: "Vraag het welke moeder dan ook of een diep religieus mens en je zult bemerken dat ik niet alleen sta in mijn geloof in de superioriteit, heiligheid en goddelijkheid van het leven. En gaarne wil ik daarvan getuigen als het moet tot in de gevangenis toe of aan de top van de Verenigde Naties." Die 'goddelijkheid' is echt Teilhardiaans en raakt ook het hart van de meditatie en de mystiek.

LEERLINGSCHAP

Michael le Morvan noemde zijn bijdrage 'Teilhard de Chardin: Reflections on his discipleship'. En dat leerlingschap is hier een ander woord voor liefde. Teilhard was een mysticus, zegt Le Morvan, en had zijn persoonlijke godservaringen rond 1915 in het loopgravenleven van de Eerste Wereldoorlog. Teilhard zelf erkent dat hij zijn persoonlijke liefde en toewijding voor Christus te danken heeft aan zijn moeder toen hij nog een kind was. De devotie van het H. Hart was toen erg populair en was voor zijn moeder en ook voor hem zelf de eerste aanzet tot een Christusmystiek; ook al was die devotie erg eenzijdig gericht op eerherstel en op het anatomisch hart.

"De God van mijn moeder, de Christus van mijn moeder was voor alles het mensgeworden Woord. Via het menszijn van Jezus werd Christus voor mij de algemene liefdesenergie in de wording van de kosmos en in de eenwording van de mensheid." Aldus Teilhard in 1950.

VISIOEN

In 1917 vertelde Teilhard zijn verhaal van een visioen, toen hij eens in meditatie verzonken was vóór een H. Hartschilderij in een kerk van Frankrijk. Zijn vraag was: Hoe zou Christus er nu uitzien, hoe zouden wij hem ons nu kunnen voorstellen? Aangezien hij toch veel meer is dan een individueel mens. Zijn visioen leek veel op dat van het evangelieverhaal van de transfiguratie.

"Het gelaat van Christus op het schilderij veranderde in een grote lichtglans... Het was alsof het universum trilde... De ogen weerspiegelden alles wat bekoort, alles wat leeft en een mensenhart verwarmt... Eerst deden die ogen denken aan mijn moeder alsof die vóór mij stond... Daarna leken ze wel de dwingende liefdevolle reine blik van een vrouw... En toen pas werd het een verrukkende blik van een grote mannelijke majesteit... De kracht die uitging van Christus leek een wolk die alle kleine schoonheden wegvaagde en die mij in zich opnam... Ik bleef verbijsterd achter...!"

Hier beschrijft Teilhard de verbijstering van een godservaring en van een ervaring van de menselijke liefde als toegangspoort tot de liefde tot God en Christus.

In 1917 schreef hij in een ander essay "Er is slechts één fundamenteel gevoel dat de grondslag is van alle vormen van mystiek, namelijk de ingeschapen liefde tot de menselijke persoon, uitgebreid tot het hele universum." Dat komt op hetzelfde neer als toen hij schreef: "De ware liefde is uiteraard universeel, ingesteld op de totaliteit van het bestaan." Of zoals hij ook schreef: "De man bemint zijn vrouw als een wereld!" Dat lijkt iets op de populaire uitdrukking: Voor iemand die verliefd is, is alles zonneschijn!

Liefde voor en van de moeder, het kind, de echtgenote kan de weg wijzen naar mystiek. Misschien is iedere belangeloze zich gevende liefde al een beetje mystiek. Of zoals Le Morvan het formuleert: "Alle menselijke liefde is een gedeeltelijk uitdrukking van de volmaakte liefde van God." Liefde zelf is iets goddelijks, zoals ook het leven iets goddelijks is.

En zo komt Teilhard zelf tot dat heerlijke gezegde over de mysticus: "Alles is hem (de mysticus) God en God is hem alles en Jezus is hem God en alles." En daarmee heeft hij zichzelf duidelijk getekend als 'leerling van Christus'. Maar ook de voorstelling aangeduid van de immanente God in de schepping, de binnenkant dus van alles.

TROUW

Natuurlijk komt dat leerlingschap, die liefde, tot uiting op de eerste plaats in het gebedsleven, de meditatie. Maar de trouw bewijst zich in het dagelijkse leven met al zijn grote en kleine taken en plichten. Ook in die zin is de echte liefde universeel, omvat alles. Aldus Le Morvan.

EEUWIG VROUWELIJKE

In 1918 schreef Teilhard een dichterlijke beschouwing over de liefde onder de titel van 'Het Eeuwig Vrouwelijke', naar aanleiding van Goethe's 'Das Ewig Weibliche'. Weer een andere naam dus voor de liefde. Daarin zegt Teilhard nog eens: "Wie Jezus' roepstem hoort, behoeft de liefde niet uit zijn hart te bannen. Hij moet integendeel door en door menselijk blijven. Hij heeft dat nog nodig om zijn vermogen gevoelig te maken voor het goddelijke in zijn ziel."

Deze opvatting van Teilhard lijkt bevestigd onder andere ook door de dagboeken van Etty Hillesum en van Anne Frank. Twee jonge joodse vrouwen, Etty 28 jaar, Anne Frank 15 jaar, beide slachtoffers van de holocaust, Etty in 1943 en Anne Frank in 1945. Beiden wilden in de toekomst schrijfster worden en toonden zich als zodanig al in hun dagboeken. Beiden, Etty Hillesum vooral, maar ook enigszins Anne Frank, werden gevoelig voor God, natuur en heelal, mystiek dus, via hun ervaringen van de menselijke liefde met de beperktheden ervan. Etty vertoonde zich echt als een mysticus, vooral op de manier waarop zij haar lot van de holocaust aanvaardde.

EENZAAM

Le Morvan merkt op dat Teilhard met zijn leerlingschap en liefde voor Christus erg alleen en uitzonderlijk stond in de kerk. Uiterlijk bleef hij gehoorzaam aan zijn kerkelijke oversten; hij wilde in geen geval de eenheid binnen de kerk aantasten en had er zijn ballingschap in China en in New York waar hij in 1955 stierf voor over. Maar voor zijn innerlijk en persoonlijk leven bleef hij trouw aan zijn liefde voor Christus zoals hij Hem ervoer.

Eigenlijk is deze houding en liefde een wezenlijk element in het christen-zijn, zegt Le Morvan. Voor de allereerste christenen was Jezus Christus echt de enige Heer. Petrus volgt zijn persoonlijk geweten tegen medechristenen in om ook niet-joden als medebroeders in Christus te aanvaarden. Paulus beroept er zich op dat hij alleen door Christus tot apostel is geroepen en aangesteld, ook al heeft hij zelf Jezus als mens niet meegemaakt.

Bovendien, zegt Le Morvan, is dat leerling[...] al een oude traditie [...] Hindoeïsme en Boedd[...] Een oud idee van he[...] Oosten dus. Daar aan[...] de leerling het juk v[...] meester, de goeroe, [...] totale gehoorzaamhe[...] tot in de kleinste bij[...] heden. Aldus moet die g[...] zaamheid leiden to[...] breken van de trots [...] egoïsme om tot een [...] ting te komen.

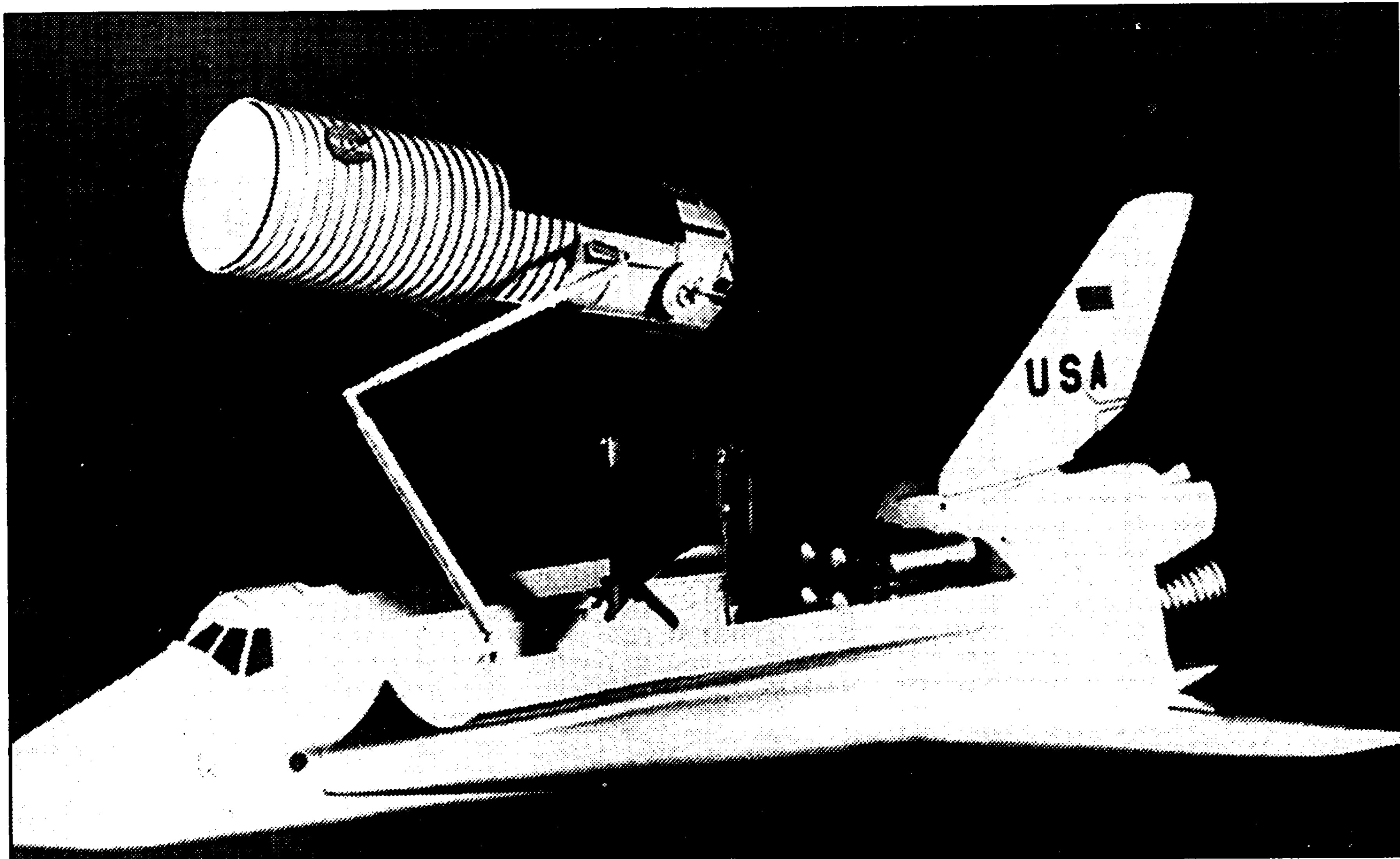
Toch moet men [...] opmerken dat een [...] authentieke goeroe [...] een leidsman, een gid[...] en geen sectevormi[...] macht nastreeft. Le M[...] ziet dit laatste duideli[...] de oosterse orthodox[...] gebeuren. Daar is de [...] inderdaad een geesteli[...] sman, een gids, en [...] leerling de leiding aan[...] in alle levensomst[...] heden, zal de leerling [...] diepe en open relat[...] Christus bereiken.

KERK EN BIJBEL

Michael le Morvan w[...] vooral aan historische o[...] digheden dat in het w[...] christendom de kerk als [...] nisatie het middelpu[...] geworden in plaats [...] Christus. Dit niet in [...] theorie, maar wel in de [...] tijk. Hetzelfde zien w[...] gebeuren in de protest[...] kerken, waar heel d[...] de bijbel de meester is [...] plaats van Christus. K[...] bijbel zijn zodoende [...] geworden in plaats [...] middel gebleven. En [...] geen leerlingschap [...] Christus. Dit leidde d[...] tot intolerantie. En [...] vaak het kenmerk ge[...] van het westers christen[...]

NIEUWE TIJDEN

Maar Michael le Mo[...] ziet nu dat leerlingscha[...] Christus toch weer [...] keren in de kerken, v[...] sinds het Vaticaans Co[...] II (1962-1965). In de [...] menten zijn sommige i[...] van Teilhard de Chardin [...] gids geweest naar een [...] open kerk. De roep na[...] persoonlijk leerlingscha[...] Jezus Christus, herha[...] Morvan nog eens, [...] steeds sterker in en [...] de kerken. En wat dat b[...] zal pater Teilhard een [...] de goede gidsen blijven [...] ons. Ook al blijken zij[...] geschriften geen gem[...] lijke lectuur.

■*Model van de NASA met de Hubble-ruimtetelescoop gemonteerd op de spaceshuttle.*

Nasa is op zoek naar leven in het heelal

= door Henk de Beijer =

Alleen zijn, tenminste als die toestand van lange duur is, is bijzonder onaangenaam. Dat realiseren we ons allemaal als het gaat om onszelf als individu. Blijkbaar echter is die psychische houding ook van toepassing op de mensheid in zijn geheel, want we kunnen het niet laten te veronderstellen dat wij niet de enige intelligente wezens zijn in het universum, ondanks het feit dat daarvoor geen enkel concreet bewijs bestaat. Voor de zoveelste maal zijn wetenschapsmensen sinds een paar jaar weer serieus op zoek naar leven buiten de aarde. Niet zomaar leven, maar intelligent leven, dat mogelijk, net als wij, gebruik maakt van gemoduleerde elektromagnetische golven om boodschappen over grote afstand door te geven.

Sinds 1992 is het de NASA, die, naar het schijnt, om weer wat nieuwe *goodwill* te kweken, na de vele geldverslindende mislukkingen van de laatste jaren, een ambitieus programma op touw heeft gezet om mogelijke gemoduleerde signalen uit het heelal op te vangen en te interpreteren. Dit keer is er, in tegenstelling tot voorgaande pogingen met de grootste radiotelescoop ter wereld bij Arecibo op Puerto Rico, gebruik gemaakt van frequentie scanners, die gedurende lange tijd meer dan tien miljoen mogelijke radiofrequenties automatisch hebben afgetast op gemoduleerde golven.

De huidige zoektocht wordt uitgevoerd met de radiotelescopen van Goldstone (Californië), Titbinbilla (Australië), Madrid (Spanje) en verscheidene andere telescopen waarmee gerichte zoekacties werden uitgevoerd met betrekking tot specifieke sterren. Na de oorspronkelijke aankondiging van het project in 1992 (nadat het al enige jaren in voorbereiding was) is er geen enkele publiciteit meer over geweest. We kunnen daaruit weinig anders concluderen, dan dat er tot nog toe geen enkel signaal is binnengekomen, dat ook maar in de verste verte lijkt op een gemoduleerde golf. Eerlijk gezegd zal dat weinig nuchtere mensen met enige kennis van zaken verbazen.

PLANETENSTELSELS

Er is, tot op de dag van vandaag nog geen enkel bewijs dat er, buiten ons eigen zonnestelsel nog andere planetenstelsels zijn, hoewel er wel sterke aanwijzingen zijn die in die richting wijzen. De hoop van veel sterrenkundigen is gericht op de Hubble-telescoop die rond de aarde cirkelt en nu reeds talloze schitterende beelden heeft afgeleverd, die nooit eerder voor mogelijk werden gehouden, omdat de aardse telescopen nu eenmaal zeer sterk gehinderd worden door de dampkring van de aarde.

Vanaf de aarde moeten wij, als het ware naar buiten kijken door een vuile ruit. Niettemin zijn de afstanden, waarover de beelden worden gefotografeerd, zo onvoorstelbaar groot, zelfs naar de dichtsbijzijnde sterren, dat zulke kleine en donkere objecten als planeten niet rechtstreeks kunnen worden waargenomen, zelfs niet op de gewone manier met de Hubble-telescoop.

Men kan meestal uitsluitend op grond van de bewegingen van bepaalde sterren concluderen dat er wel of geen andere objecten zeer dicht in hun buurt vertoeven (zeer dichtbij in astronomische termen, wel te verstaan). Die andere objecten moeten dan rond zo'n ster cirkelen, wat nog niet wil zeggen dat het planeten zijn zoals in ons zonnestelsel. Enige jaren geleden dachten sommigen dat de bewegingen van de ster van Barnard, een kleine dwergster op 5,9 lichtjaren van ons verwijderd, op een planetenstelsel zou wijzen, maar tot op de dag van vandaag is daar geen enkele verdere aanwijzing voor gevonden. De ster van Barnard, zo genoemd naar zijn ontdekker de Amerikaanse astronoom Eduard Emerson Barnard (1857-1923) is de vierde dichtstbijstaande ster van ons zonnestelsel uit gezien, na de drie sterren van Alpha Centauri.

Een tweede methode is, om met infra-rood fotografie het licht van de onderzochte ster zelf af te dekken en te zien of er dan lichtweerkaatsing gevonden wordt. De hoop is dat dit met de Hubble-telescoop uiteindelijk resultaten zal opleveren, maar hoe verder zo'n stelsel van ons vandaan staat, des te kleiner is de kans op succes.

Echter, veel sterrenkundigen en fysici willen terecht niet aannemen dat, terwijl zij constateren dat alle natuurverschijnselen universeel van karakter zijn, een puur natuurverschijnsel als ons eigen zonnestelsel uniek zou zijn. Een heelal, bezaaid met miriaden zonnen als onze eigen levensbron moet wel haast, als al die andere zonnen op soortgelijke wijze zijn ontstaan als de onze, misschien wel het tienvoudige aantal planeten herbergen.

De geleerde luistervinken richten zich echter uitsluitend op ons eigen Melkwegstelsel, dat uit verscheidene miljarden sterren bestaat en een diameter heeft van rond honderdduizend lichtjaren. Dat levert een duizelingwekkend aantal mogelijke planetenstelsels op. Zelfs als slechts een duizendste daarvan elk een planetenwereld zou hebben vergelijkbaar met onze aarde, moeten er nog miljoenen werelden zijn, waar het leven zich heeft kunnen ontwikkelen, of zich nog kan ontwikkelen.

Een aantal jaren geleden waren er nog twee scholen in de astronomie met uiteenlopende theorieën over het ontstaan van ons zonnestelsel. De ene school hing de hypothese aan dat het planetenstelsel zou zijn ontstaan als gevolg van een kosmische catastrofe, waarbij een andere ster onze zon zo dicht passeerde, dat er materie uit gerukt werd, die in de loop van miljoenen jaren afkoelde en de planeten vormde. Een unieke gebeurtenis, dus, met als consequentie dat ons planetenstelsel vrijwel uniek zou zijn in het Melkwegstelsel.

Vandaag de dag echter nemen vrijwel alle astronomen, op grond van recente ontdekkingen, aan dat de zon en de planeten gelijktijdig zijn ontstaan uit zich verdichtende gaswolken. Als die theorie juist is, zal vrijwel overal elders in het heelal hetzelfde proces zich hebben afgespeeld, met als consequentie schier onberekenbare aantallen planeten.

Als we dezelfde redenatie aanhouden als hierboven, ten aanzien van het bestaan van andere planetenstelsels in het heelal, dat wil zeggen, de universaliteit van de natuurverschijnselen, is er evenmin reden om aan te nemen dat het leven, niet ook universeel zou zijn, althans, de mogelijkheid tot het ontstaan ervan.

Als de biologische wetmatigheden die zich op de aarde hebben voorgedaan en nog voordoen ook universeel zijn van karakter, — en vanuit natuurwetenschappelijk oogpunt gezien is het zeer onaannemelijk dat dat niet zo is —kunnen er, in theorie vele miljoenen werelden zijn waar zich een biologische evolutie heeft voltrokken, die net als op aarde, heeft geleid tot het ontstaan van intelligente levensvormen.

Aan deze stelling moeten we een noot toevoegen: we hebben in de vorige alinea in de verleden tijd gesproken, maar de mogelijkheid is even goed aanwezig dat we de toekomende tijd moeten hanteren. Wat zich op onze aarde in de loop van een paar honderd miljoen jaar heeft afgespeeld in de vorm van wat wij de biologische evolutie noemen, kan elders in het helal nog in de beginfase verkeren.

Evenzo is theoretisch heel wel de mogelijkheid aanwezig dat een soortgelijk proces elders in het heelal al honderd miljoen jaar verder is ontwikkeld dan op aarde. Sommige vooraanstaande astronomen nemen deze laatste mogelijkheid zo serieus, dat een man als de Britse Nobelprijswinnaar voor natuurwetenschap Sir Martin Ryle, eens heeft gewaarschuwd geen signalen vanaf de aarde het heelal in te zenden, uit vrees voor een mogelijke invasie door hoog ontwikkelde buitenaardse wezens, wat, volgens hem, het gevaar kon inhouden dat onze menselijke civilisatie ten gronde zou kunnen gaan.

Feit is, dat de evolutie van het leven een onvoorstelbaar kosmisch kansspel inhoudt, dat, alweer theoretisch, elders in het heelal een geheel andere ontwikkeling kan hebben doorgemaakt dan op aarde. Het is, voor het ontstaan van leven, niet per se noodzakelijk dat de fysieke omstandigheden op een planeet exact hetzelfde zijn als op aarde.

Er is wel een aantal grondvoorwaarden die geformuleerd kunnen worden: de temperatuur moet binnen een minimum en een maximum liggen, die permanente bevriezing of totale wegkoking van water uitsluit. Een geschikte planeet moet derhalve op een dusdanige afstand rond een centrale ster wentelen, die de temperatuur binnen de gestelde extreme grenzen houdt. In ons eigen zonnestelsel gaan die condities uitsluitend op voor de aarde en Mars.

BOUWSTENEN

Een tweede noodzaak voor het ontstaan van macromoleculen als DNA en RNA, de bouwstenen van het leven is de aanwezigheid van water en dus van zuurstof. Wetenschappelijke experimenten hebben aangetoond dat dergelijke moleculen onder invloed van straling in allerlei gasmengsels kunnen ontstaan, op voorwaarde dat er water aanwezig is. Op de planeet Mars is zuurstof slechts in duizendsten van percenten aanwezig en water, in vloeibare vorm lijkt vooralsnog uiterst onwaarschijnlijk.

De dampkring bestaat voor meer dan negentig percent uit kooldioxide en de hoogst gemeten druk ervan bedraagt iets meer dan zeven millibar! Aan het aardoppervlak ligt de druk boven duizend millibar. Om een dampkring met de dichtheid van de aardse in stand te houden, moet de massa van de planeet tenminste ongeveer gelijk zijn aan die van de aarde. Zwaarder mag natuurlijk ook, maar niet al te veel lichter, want dan kan een planeet geen dichte dampkring vasthouden.

Om tot intelligentie te kunnen komen, moet de evolutie noodzakelijkerwijs in de richting van een hoog ontwikkeld hersensysteem verlopen. Maar zelfs dat op zich is geen garantie voor het overschrijden van de drempel van het reflexief bewustzijn. Op onze eigen aarde, kennen wij allemaal de prachtige zee-zoogdieren die wij dolfijnen hebben genoemd. Hun hersenen zijn zeer hoog ontwikkeld, maar hun anatomische vorm en hun leefmilieu sluit de drempeloverschrijding naar het reflexief bewustzijn uit. Het ontbreekt hen aan de ledematen om instrumenten buiten hun eigen lichaam te produceren en zelfs al zouden ze die wel bezitten, dan zou hun leef-milieu, het water van de zee, dat proces nog onmogelijk maken.

TIJD-RUIMTE

De belangrijkste factor echter, die het luisteren naar buitenaardse gemoduleerde elektromagnetische golven nogal infantiel maakt, is gelegen in het feit dat het universum een tijd-ruimte continuüm is, zoals Einstein dat heeft uitgedrukt. De heren technici die met rode oortjes naar het gesuis en gepiep uit het heelal zitten te luisteren, hebben op school wel heel slecht hun geschiedenisboekjes bestudeerd.

Het is dit jaar precies honderd jaar geleden dat Gulielmo Marconi zijn eerste draadloze telegraaf produceerde, waar toen echter niemand ook maar de minste belangstelling voor had. Pas na de eeuwwisseling slaagde de zoon van een Italiaanse vader en een Ierse moeder erin met name de scheepvaart te overtuigen van het belang van zijn vinding. Het duurde echter tot na de Eerste Wereldoorlog voor de eerste echte radiouitzendingen begonnen, met andere woorden, net 75 jaar geleden.

Op de schaal van het tijd-ruimte continuüm van het heelal zijn vijf en zeventig jaar volmaakt te verwaarlozen. Stel dat er een planetenstelsel is, met een planeet waarop zich intelligente wezens bevinden, min of meer even ver ontwikkeld [illegible] op een afstand van [illegible] lichtjaren van [illegible] erwijderd. Dat is kosmisch gezien vlak naast de deur!

En stel dat deze lieden er ook in zijn geslaagd elektromagnetische golven te moduleren en inmiddels zijn begonnen om, net als de mannen van de NASA, te luisteren naar mogelijk leven buiten hun planetenwereld. Dan zullen ze altijd mini-[illegible] jaar moeten wachten, voor ze de eerste signalen vanaf de aarde binnen krijgen. Want wat er meer dan vijftig jaar geleden werd uitgezonden rond onze planeet aarde is echt niet verder gekomen dan onze eigen dampkring.

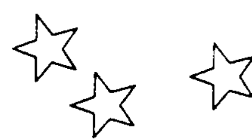
De eerste hoog frequente signalen die in staat waren door de hoogste ionosfeerlagen heen te breken het heelal in, dateren van weinig meer dan vijftig jaar geleden. Dat maakt overigens de zorg van Sir Martin Ryle nogal naïef, want sinds ruim vijftig jaar gaan er dagelijks talloze gemoduleerde elektromagnetische golven vanaf de aarde ongewild de ruimte in, in alle richtingen, of we dat nu wel of niet bedoeld hebben.

Echter, de veronderstelling dat een andere civilisatie buiten onze aarde, ongeveer op een zelfde punt van ontwikkeling zou zijn, is, op zijn zachtst gezegd, nogal kinderlijk. Als ze er zijn, zijn ze of aanmerkelijk verder gevorderd dan wij, of aanmerkelijk minder ver of, en dat is nog de meest waarschijnlijke veronderstelling, hebben zij een geheel andere ontwikkeling doorgemaakt dan wij.

ANDERS

Ook op aarde zou, alleen al technisch gezien, de ontwikkeling geheel anders hebben kunnen zijn. Als bij voorbeeld de Duitsers in de jaren dertig over voldoende voorraden helium hadden kunnen beschikken, zou de Hindenburg in 1937 niet in vlammen zijn opgegaan, en was de ontwikkeling van grote luchtschepen, wellicht ten nadele van de vliegtuigindustrie wel degelijk doorgegaan en zouden wij nu de oceanen over wiebelen in de ruime en gezellige gondelcabines van wat trage maar veel minder vervuilende en minder energie opslorpende luchtschepen.

Met andere woorden: er is geen reden om aan te nemen dat andere intelligente wezens inderdaad ook gebruik maken van elektromagnetische draaggolven om met elkander te communiceren. Wie weet hebben zij voor ons volstrekt onbekende technieken ontwikkeld, of zijn er nog in geen eeuwen aan toe! Op de schaal van de kosmos zijn een paar honderdduizend jaar meer of

minder een te verwaarlozen factor. Maar in de ontwikkeling van intelligente wezens leveren zij een schier onoverkomelijke barrière op. Laten we onze veronderstellingen nog even verder doorvoeren: Stel dat er een civilisatie bestaat, ergens in het heelal, die zeg honderdduizend jaar voor ligt in ontwikkeling op ons mensen. Die verhouden zich dan tot ons, als wij tot de eerste Neanderthaler mensen. Als ze er al zijn, zullen ze weinig andere interesse voor ons hebben dan onze paleontologen voor de Neanderthaler mens. Hun communicatie-technieken zullen in ieder geval totaal anders zijn dan de onze. Wij zelf zijn met geen mogelijkheid in staat te voorzien hoe onze menselijke wereld er over honderdduizend jaar zal uitzien.

MISSIONAIRE TAAK

Er is echter geen enkel zinnig argument aan te voeren tegen de theoretische veronderstelling dat wij zelf de meest geavanceerde intelligente soort zouden kunnen zijn in het heelal. In dat geval ligt er misschien voor de mensheid in de [illegible] toekomst een [illegible] taak zowel profaan als re[illegible]gieus, buiten ons eigen planetenstelsel. Voorlopig hoeven we ons daarover echter niet druk te maken, want het zal nog eeuwen duren voor wij in staat zullen zijn tot interstellaire reizen. Dat is geen ramp, want er valt nog genoeg te missioneren - zowel in profane als in religieu[illegible] onze eigen we[illegible] alleen in de [illegible] Derde Wereld.

Met de ondertekening van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden in 1954 werd de politieke autonomie van de Nederlandse Antillen in het leven geroepen. Behalve in de intern politieke arena, gaf het Statuut de eilanden onder meer op economisch terrein de nodige speelruimte. Vele andersoortige banden met Nederland lieten zich niet met conferenties, rapporten en enkele handtekeningen wijzigen. Met name op sociaal-cultureel en sociaal-psychologisch terrein was het verkrijgen van een zekere mate van autonomie toen veeleer een proces dat nog tot volle wasdom moest komen. Dit proces werd grondig dwarsgezeten door het onderwijs, maar vond een belangwekkende woordvoerder en stimulator in de Papiamentstalige literatuur. Die poëzie en korte verhalen boden nieuwe identificatiepunten in de rijkdom van de eigen taal, de eigen Afro-Antilliaanse bevolking en haar traditionele wijze van (over)leven, het eigen eiland, het eigen (slaven)verleden, de eigen ritmes en in de eigen somatische kenmerken. Bij de viering van het veertigjarige Statuut zou deze literaire heroriëntatie -als historisch fenomeen - dan ook een prominente plaats moeten krijgen. Dan maar een wedstrijd minder in de geplande Koninkrijksspelen.

Zonodig met bloed maar zo

Autonomie: de lite

= door Aart G. Broek =

Wanneer in 1954 de politieke autonomie voor de Antillen wordt gerealiseerd, weet Nederland haar invloed op tal van terreinen onverminderd te handhaven. Om het onderwijs met goed gevolg te doorlopen moesten diepe kniebuigingen voor taal en gedragspatronen uit het moederland worden gemaakt. Dit gold niet minder voor het succesvol functioneren op de raffinaderij en in de ambtenarij. Daarenboven boette het blanke somatische normbeeld aanvankelijk nog weinig aan invloed in. Het begrip werd geïntroduceerd door Hoetink in zijn studie 'De gespleten samenleving in het Caribisch gebied' (1962) en vormt de psychisch-sociale tegenhanger van het biologische begrip 'ras'.

In de geest van de individuen van iedere raciale groep vormt zich een voorstelling van het ideaal van de eigen uiterlijke, lichamelijke trekken: het somatische normbeeld. In een samenleving als de Antilliaanse, waar raciale groepen in uitgesproken ongelijkheid met elkaar hebben geleefd, "kàn het psychologisch niet anders denkbaar zijn, dan dat het lagergeplaatste segment (i.c. de negroïde bevolking) de somatische kenmerken van het dominante segment (i.c. de blanke groep) als wezenlijk superieur gaat zien, en zijn normen van wat somatisch 'mooi' en 'lelijk' is, van dit dominante segment gaat overnemen", aldus Hoetink.

Tot de sociaal-psychologische gevolgen van deze overdracht, van het dominante blanke somatische normbeeld behoren een gebrek aan eigenwaarde en zelfvertrouwen. Hierbij kan zich een meer of mindere mate van 'zelfhaat' voegen. Bovendien manifesteren zich vormen van (collectieve) frustratie, daar aan de gegeven raciale kenmerken in principe niets veranderd kan worden en aan de daarmee verbonden sociaal-economische positie niets veranderd leek te kunnen worden. Deze en andere 'negative attitudes among the negroid population of Curaçao' werden het onderwerp van het proefschrift 'From Objective to Subjective Social Barriers', waarop Jandi Paula in 1967 promoveerde.

Het gebrek aan zelfvertrouwen werkt eveneens een bijzondere gereserveerdheid in de hand. '(...) *The negroid population*, aldus Paula, *takes what we might rightly call an attitude of avoidance, an almost complete reservation in all matters which confronts it with the somatic reality*. In dezen wijst Paula op de sterke neiging er het zwijgen toe te doen waar het de Afrikaanse afkomst en het Caribische slavenverleden betreft, daar deze omgeven zijn met schaamte. Meer in het algemeen gold de neiging om alles te vermijden *which would present the Negro as a Negro*. In de eerste na-oorlogse decennia tonen enkele Papiamentstalige auteurs duidelijk tegenover gestelde tendensen. Dit verleent aan hun werk zonder meer een baanbrekend en een sociaal-psychologisch geëngageerd karakter. Hierna zal op een deel van deze heroriëntatie dieper worden ingegaan.

■*Pierre Lauffer voor de klas*

HERORIËNTATIE

De dominante positie van de gelegenheidsrijmen in de poëzie en die van de tendensromans in het proza van de vooroorlogse decennia werden in de veertiger jaren en met name de daarop volgende decennia volledig ondermijnd. De geschreven poëzie en het proza in het Papiaments werden meer en meer onttrokken aan de zeer beperkte literaire mogelijkheden van de rooms-katholieke denkwereld en de daarmee verbonden opvattingen over literatuur. Wat niet ter sprake mocht komen of uitsluitend vanuit een katholieke optiek belicht kon worden, kreeg een centrale plaats in de literaire teksten of werd met geheel andere ogen bekeken. Dit laat zich illustreren aan de hand van praktisch alle als literair gewaardeerde dicht- en verhalenbundels uit deze jaren, vanaf de eerste poging daartoe: Julio Perrenals liederenbundel *Cancionero Papiamento I* (1943).

Met Julio Perrenal bevinden we ons nog aan de rand van wat als literatuur werd gewaardeerd, de bundel is echter indicatief genoeg voor de Afro-Antilliaanse heroriëntatie die plaatsvindt vanaf de veertiger jaren: een literaire verovering van de Benedenwindse Eilanden op de rooms-katholieke en koloniale beeldvorming, waardering en regulering van de sociaal-culturele en natuurlijke eigendommelijkheid van de eilanden. De verschuiving die plaatsvindt ten opzichte van de vooroorlogse gelegenheidspoëzie is fundamenteel: de verheerlijking van het moederland, zijn prestaties en zijn rooms-katholieke, koninklijke en ambtelijke vertegenwoordigers maakt plaats voor de onomwonden acceptatie van het eiland en voor een positieve opwaardering van de gewone Afro-Antilliaanse man en vrouw en hun levenswijzen.

Voor dichters is het ijkpunt nog uitsluitend Kòrsou en zij zetten zich er dan ook toe om de flora, de fauna, de klimatologische bijzonderheden, de omringende zee, de fysische gesteldheid, genoegens en beperkingen voor het eerst in poëtische taal te vangen en zodoende toe te eigenen. In Lauffers anthologie van de Papiamentstalige literatuur *Di nos* (1971) getuigen daarvan een groot aantal gedichten en schetsen van Enrique Goilo, Carlos A. Nicolas, Nicolas Piña, Charles Boom, Tharcisio Pieters Kwiers en Robert Henriquez. Het betreft hier zeker niet in alle gevallen duurzaam gewaardeerde bijdragen aan de 'verovering van de eilanden', maar indicatief voor de wijde verspreiding van deze poëtische oriëntatie zijn de gedichten wel. Duurzame waardering verwierven wel twee stukken proza van Lauffer, die de eilandelijke schoonheid met poëtisch raffinement, waaronder een meeslepend ritme, schilderen: *Laman di Nort* en *Kwadro na shinishi* (beide uit 1961). Als het 'startschot' diende in feite Lauffers dichtbundel *Patria* (1944) en in het bijzonder het openingsgedicht uit deze bundel *Kòrsou*. Door een opbouw met specifieke herhalingselementen in metrum en ritme, in woordkeus en klanken hamert Lauffer als het ware de nieuw verworven aanname bij zijn lezers (en toehoorders) in het hart.

Niet alleen de poëtische teksten zelf maar tal van andere bronnen getuigen van een bewuste stellingname. Jules de Palm — in zijn verhandeling over Julio Perrenal, *Dichters van het Papiamentse lied* (1979) — herinnert zich een gesprek met Lauffer naar aanleiding van de toekenning van de Neerlandia-prijs aan hem voor een opstel over het huwelijk van prinses Juliana en prins Bernard. "Pierre vond het een grof schandaal, dat mij blijkbaar was voorgelogen, dat het huwelijk van het paar op liefde was gebaseerd. 'En jij misbruikt je talent om lyrische ontboezemingen te wijden aan een gebeurtenis, die bij jou geen enkele emotie kan hebben opgeroepen. Als je schrijven wilt, kijk dan om je heen. Schrijf voor mijn part met verontwaardiging over de stank van het Waaigat daar.' Zijn ogen schoten vuur; ik luisterde geboeid naar zijn woorden, die hij met bruuske gebaren onderstreepte. Ik durfde echter niet — ter verdediging — aan te voeren, dat een opstel over het Waaigat stellig niet bekroond zou zijn geweest met de Neerlandia-prijs."

Het koninklijk paar verdween wel degelijk uit het zicht van de literaire auteurs. Het belangrijkste literaire identificatiepunt werd in de eerste plaats het eiland en haar Afro-Antilliaanse bewoners zelf. Dit gold zowel voor de dichters die er woonden als voor hen die het eiland voor langere tijd — zoals Frank Martinus Arion — of voorgoed verlieten - zoals Luis Daal. Hun respectieve dichtbundels uit die jaren, *Ta amor so por* (1961) en *Cosecha di maloa* (1963) geven hiervan onomwonden blijk. In Martinus Arions bundel gebeurt dit door het spanningsveld tussen twee werelden, Curaçao en Nederland, te tekenen: een motief dat relatief weinig is aangewend in de Papiamentstalige literatuur (dit in tegenstelling tot die in andere talen uit de regio).

LOFTUITING

Het blikveld verplaatste zich dus van de blanke hoogwaardigheidsbekleders in of uit het moederland naar de donker gekleurde bevolkingsgroep op het eiland. In het proza van vóór de Tweede Wereldoorlog behoren de belangrijkste personages eveneens tot deze bevolkingsgroep, maar positieve waardering kregen toch vooral diegenen uit deze groep die, [illegible] voorzichtige positieverbetering door assimilatie en acculturatie. Juist zij die niet op voorbeeldige wijze dit weten te realiseren, dit bewust of onbewust afwijzen, vormen de kern van de naoorlogse verhalen en gedichten: de sociaal-economisch zwakkere maar sociaal-cultureel als authentiek ervaren bevolkingsgroep.

Het is deze omarming van de Afro-Antilliaanse me[...] die Frank Martinus de [...] trompet doet steken o[...] Lauffers werk. 'De mann[...] en vrouwen in Pierre's v[...] halen zijn in ieder ge[...] altijd de mannen en v[...] uwen uit het arme, klein[...] gekleurde leefmilieu v[...] onze gemeenschap. En [...] Pierre zo lang bij deze gr[...] kan wijlen, kan nauweli[...] anders dan omdat hij z[...] met deze groep identifice[...] een zekere literaire pose [...] spijt, die zijn verhalen zo[...] en dan ook vervormen. T[...] treft hij het diepst wan[...] hij deze milieuschildering[...] ook de folklore loslaat [...] volledig tot het meest p[...] soonlijke leven van z[...] figuren doordringend, h[...] meest intieme hunkering[...] blootlegt. De literaire p[...] blijft dan geheel achterw[...] en Pierre is dan de schrij[...] van formaat, van het [...] maat van Balzac aan w[...] comédie humaine [Lauff[...] verzameld werk ons s[...] herinnert. Een dergelijk s[...] liem moment bereikt hij [...] het verhaal *Tansha* (196[...] van de oude vrijster die [...] tweeënveertig jaren nog [...] eds met kinderlijke v[...] dwaasheid haar geliefde [...] Panama verwacht om [...] trouwen. (de *Amig*[...] 8.XI.1969)

Met deze koesterende a[...] dacht voor de Afro-An[...] liaanse mens en leefwere[...] van Lauffer en ander[...] wordt ingehakt op diep[...] wortelde sociaal-psycholo[...] sche barrières, waarop hi[...] boven werd ingegaan: [...] dominantie van het blan[...] somatische normbeeld en [...] minachting voor de ne[...] als neger. De Afro-An[...] liaanse somatische eigen[...] wordt — in ieder geval [...] literair terrein — normat[...] voor de eigen groep. Hoo[...] gewaardeerde gedichten [...] *Sji Canina* en *Nonze su*[...] *tika di tambú* van Pierre La[...] ffer, *Hari negrita* en *E negr*[...] *catan* van Elis Juliana g[...] uigen hiervan. De afwijzi[...]

wrok
e component

n de dominantie van het nke somatische normld ligt in principe echter grondslag aan het hele piamentstalige literaire uvre van na de oorlog. e ommezwaai vindt zelfs die mate plaats, dat een unt als de lelieblanke ria onder de handen van né de Rooy in zijn *Rondel* 50) de Madona pretu rdt. Op deze, enigszins kapte wijze, is het Papiantstalige poëtische en vernde oeuvre een sterk aal bewogen fenomeen.

ZONDER WROK

ede door het relatief zeer erkte aantal expliciet geforleerde verwijten, worden korte verhalen en ichten als zodanig gekenkt door een aanklacht een relatief mild akter. Dit geldt in het onder in het licht van ten die in de loop van de entiger en tachtiger jaren chreven zouden worden.

t teksten van latere um dan die welke hier den besproken, tonen een r open verontwaardiging r sociaal-culturele en aal-economische pronen. Dit geldt ook voor twee auteurs die het icht van de na-oorlogse ratuur het sterkst aalden: zo zijn Lauffers *itu, Petra su kas* en *Yu u* (alle eind zestiger jaren) Juliana's OPI-gedichten de zeventiger en tachr jaren minder verhulde klachten. Er vindt vanaf eind van de zestiger n een 'radicalisering' ts, die betrekkelijk breed vaaiert, maar daarmee mijns inziens de aan voorafgaande veren en gedichten niet minbetrokken op het sociale psychologische reilen en en.

oor de eerste twintig jaar de Tweede Wereldoorlog den vooral de woorden die Frank Martinus aanwendde voor een gedicht op de omslag van zijn bundel 'Ta amor so por'. De poëtica die Martinus neerlegde in dit gedicht, *Mi ta skirbi*, wordt zeker niet uitsluitend door hem alleen aangehangen: *Mi ta skirbi (...)/ (...)/ poesianan sin renkor/ (...)/ Mi ta skirbi/(...)/ ku sanger si tin mesté -/ma sin rabia.* (Ik schrijf poëzie zonder wrok. Ik schrijf zonodig met bloed maar zonder boosheid) De woorden van Juliana in een gesprek met Chila Bolívar en Jos de Roo onderstrepen deze houding: 'Ik schrijf met humor. Het gaat er (echter) niet om mensen belachelijk te maken. Mijn gedichten eindigen altijd met iets waardoor de lachlust verstomt en de mensen zich bezinnen over de toestand' (*Amigoe*, 23.IV.1977)

In nog een ander opzicht speelt het indirecte engagement. Door het beperkte aantal teksten dat expliciet uithaalt in die richting, lijkt de aandacht voor het 'eigene' voorbij te gaan aan de voortschrijdende verwestersing, verstedelijking en industrialisering van het eiland. Oude patronen bleken tenslotte wel degelijk van voorbijgaande aard en nieuwe werden met ongekende vaart binnengehaald. Het is mijns inziens toch niet te ver gegrepen om te stellen, dat in een dergelijke context iedere beschrijving van de eilandelijke schoonheid in principe niet alleen een 'zich toeëigenen' vormt, maar feitelijk tevens een gecultiveerd protest vormt tegen een ongepland en onomkeerbaar veranderingsproces: dit zijn het eiland en de mensen zoals ik ze heb leren kennen en heb leren liefhebben, met als implicatie: iedere inbreuk daarop is als het ware een verkrachting van onze authenticiteit. Als voedingsbodem dient een verontwaardiging die meestentijds onderhuids blijft maar een enkele keer, schijnbaar onverhoeds, toch naar buiten kan treden, zoals in Lauffers gedicht *Mi tera* (1955) met een verhoudingsgewijs expliciet verwijtend karakter.

ELIS JULIANA

De hier besproken gedichten en korte verhalen tonen zich mijns inziens dus sterk betrokken op het sociaal-culturele en sociaal-psychologische leven van de jaren waarin ze verschenen. Deze weergave wordt nog onderbouwd door een aantal andere aspecten die deze literatuur karakteriseert. In het proces van herwaardering van de ervaringswereld van de Afro-Antilliaanse mens vis-à-vis die van de blanke wordt de neger in het bijzonder als neger geaccepteerd in die teksten, waarin onomwonden het slavenverleden wordt getekend. Het is geen schaamtevol historisch gegeven meer, dat maar zo snel mogelijk vergeten moet worden. Dit verleden wordt de eigen groep voorgelegd zonder schaamte, zoals *Desesperacion di un catibu* van Enrique Goilo, *Liberté et egalité* van Elis Juliana, *Balada di Buchi Fil* en *Kecho di katibu* van Pierre Lauffer kenbaar maken. De schande van de slavernij wordt juist de blanke, voormalige slavenhouders als last voorgehouden.

Tot symbool van verzet tegen de slavernij dringt Tula zich naar voren, de slaaf die optrad als een van de leiders van de slavenopstand op Curaçao in augustus 1795. Bij de openstelling van het clubgebouw van de Jolly Fellow Society in 1952 werd Tula thematisch centraal gesteld: 'Edgar Palm speelde de prélude van Rachmaninoff als introductie tot de voordracht van het werk van Pierre Lauffer, dat ging over de slaven Tula, Bastian Carpata en Pedro Wacao, waarna een door Pierre Lauffer getekend portret van Tula door mr dr Da Costa Gomez werd onthuld.' (*Amigoe*, 24.XI.1952) De afbeelding van Tula wordt door Oscar van Kampen in Lorito Real (van 10.X.1952) geridiculiseerd op een wijze die duidelijk maakt dat Van Kampen de gunstige aandacht voor Tula en de slavenopstand belachelijk vindt: de afbeelding van de drie opstandelingen suggereert zonder meer de gedachte met apen te maken te hebben gehad [zie afbeelding]. Daarenboven laat de begeleidende tekst weinig te twijfelen over omtrent Van Kampens opvatting. Een twintig jaar later, wanneer Pacheco Domacasse Tula tot onderwerp van een toneelspektakel neemt, is een dergelijke reactie vanuit blanke hoek ondenkbaar geworden. In 1952 kon Van Kampens stellingname nog probleemloos verschijnen: het is dan ook zeer aannemelijk dat hij niet de enige was die er zo over dacht. Op het fundament van Van Kampens arrogantie werd echter wel ingehakt door mensen als Lauffer, zoals pater Brada stelde in een gesprek met De Roo over Lauffer.

Lauffer zei: "Ach wat, jullie beschrijving van geschiedenis, dat is alleen maar om ons te zeggen, dat jullie goed voor ons zijn geweest. Jullie willen ons alleen maar horen zeggen: 'Dank u, dank u, wat hebt u toch goeie kerken voor ons gebouwd, aardige hospitalen, lieve schooltjes, aardige zusters laten komen, goed voor ons gezorgd. Altijd maar 'Dank u, dank u' moeten zeggen. Nee, dat hoeft niet meer. We zijn nu hier aangekomen. We maken in onze tijd onze toekomst." (*Amigoe*, 9.VI.1983)

AUTHENTIEK

Wanneer bewust een poëtische pen wordt opgepakt en het schrijversschap zich een bepaalde maatschappelijke relevantie toedicht, dan zal dit invloed hebben op meer dan alleen de thematische kant van de teksten. Steeds blijkt de oriëntatie op 'het arme, kleine en gekleurde leefmilieu van onze gemeenschap'. Zo heeft het taalgebruik van de dichters en schrijvers van korte verhalen een 'puristisch' karakter. Waar in het dagelijks gebruik — zeker van de sociale midden- en bovenlaag — de invloeden vanuit het Spaans, Engels en Nederlands onmiskenbaar waren, werden in literaire teksten deze 'vreemde smetten' zoveel mogelijk bewust gemeden. Een voor de handliggende uitzondering vormt het gebruik van 'besmet' Papiaments ter karakterisering of typering van personages en daarmee, in meerdere gevallen, ridiculisering van bepaalde mensen. Juliana's Cuba-ganger in het gedicht *Donde Cuba* (1961) is hiervan een befaamd voorbeeld geworden.

De cultivering van het authentieke Papiaments brengt schrijvers ertoe woorden die in vergetelheid zijn geraakt of dreigen te raken weer in ere te herstellen. Daal en vooral Lauffer zijn geneigd dit te doen ter verrijking van het eigen poëtische taalgebruik en ter vergroting van de uitdrukkingsmogelijkheden. Lauffer zelf wijtte de onbekendheid met bepaalde woorden aan vervreemding van het eigene: 'een distantiëring tot die plaatsen waar zuiver Papiaments wordt gesproken', zoals hij opmerkte in een interview met Ellery Quast (*Beurs- en Nieuwsberichten*, 20.V.1969). Hij voegde eraan toe: '(De oude woorden) worden nog dagelijks gebezigd op de markt, in de stad, op Band'Abou of op Ronde Klip'. Toch is de voorliefde van Lauffer voor woorden die in het Papiaments nauwelijks meer gebezigd werden of helemaal niet meer begrepen werden door jongeren, onmiskenbaar. Reeds in een bespreking van Lauffers dichtbundel *Kumbu* in de *Amigoe* van 26.IX.1955 werd hierop gewezen.

Dezelfde bevolkingslaag die het 'authentieke' Papiaments met zich meedroeg, reikte ook de traditie van mondeling overgeleverde teksten aan als inspiratiebron. Julio Perrenal bouwde er direct op voort, andere auteurs zouden er elementen uit aanwenden om op meer of minder gecultiveerde wijze te verwerken in hun teksten. Zo hebben de scherpe, veelvuldig dubbelzinnige uithalen, verpakt in metaforen, uit de tambú-liederen en banderita's Juliana meer dan eens tot voorbeeld gediend, zoals in *Tambú na Ma Fin* en *Pelea* (1961). Kinderliedjes vormen de rails waarop dichtregels voortrijden van Frank Martinus Arion. Ook Ornelio Martina verwijst voor zijn verhalenbundel *Ban, ban pasa un rondu* naar een kinderliedje.

Het korte verhaal als zodanig is een rechtstreekse cultivering van de eeuwenoude traditie van het konta kuenta (verhalen vertellen): een doorzichtige opbouw, de uitwerking van één centraal gegeven en veelvuldig met een lichtzinnig karakter. Het verhalende karakter van betrekkelijk veel gedichten — zoals met name van Elis Juliana — lijkt al evenzeer een verworvenheid uit de orale traditie in zich te bergen. Dit geldt ook voor de dialoog-vorm die een deel van de poëzie — opnieuw vooral die van Juliana — kenmerkt.

De grootste waardering is echter weggelegd voor een betrekkelijk uniek fenomeen: de cultivering van het tonale aspect van het Papiaments. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met Afro-Antilliaanse, muzikale ritmes, het gehanteerde metrum van accentloze en accenthebbende lettergrepen, en de klankcombinaties die de gekozen woorden aanreiken. In tegenstelling tot overeenkomstige poëzie uit de Caraïbische regio in het Spaans of Engels, kan deze poesia rítmiko een muzikaal ritme bewerkstelligen door een aspect eigen aan de taal zelf: toonhoogte van lettergrepen met een betekenisonderscheidende functie. Of, zoals Igma van Putte dit stelde in een artikel dat zij wijdde aan deze poëzie: 'een ritme dat aan de taal zelf ontspruit'. Het verschijnsel is merkbaar in zeer veel gedichten en verdraagt de strakke westerse dichtvormen slecht. Zoals elders waar het ritme en de melodie van de spreektaal in poëzie doordringt, werkt de cultivering van het tonale aspect free verse in de hand (versen zonder een stringent gehanteerd metrum en rijmschema).

Het zijn in het bijzonder Elis Juliana en Pierre Lauffer die tekenden voor de gedichten waarin dit ritmisch-tonale fenomeen optimaal gecultiveerd werd. Van laatstgenoemde behoren hiertoe onder meer *Tumba* en *Balia bari* (1955) en *Sji Canina* (1961), terwijl Juliana de Papiamentstalige literatuur verrijkte met onder meer *He patu* (1956), *Laba pena* en *Canta cueru* (1961). Juliana toonde zich in dezen schatplichtig aan Lauffer, zoals hij te kennen gaf aan De Roo in een interview: 'Het ritme in [Lauffers] gedichten vind ik enorm mooi. Ik ben zelf weer veel sterkere ritmen gaan schrijven, niet om hem te overtreffen, maar ik zag de mogelijkheid. Ik heb aangeknoopt bij hem en geprobeerd het sterker te doen'.

Het is met name deze groep gedichten, met enkele uitlopers in prozafragmenten van Pierre Lauffer zoals *Laman di Nort* en *Kwadro na shinishi*, die alle mogelijke loftuitingen heeft mogen ontvangen. Daarenboven is deze poëzie — niet op schrift maar voorgedragen — in staat om probleemloos een niet-Papiamentstalig publiek te bekoren, zoals iedere openbare presentatie steeds weer heeft bevestigd.

[De foto's zijn afkomstig uit het archief van de Fundashon Pierre Lauffer. Het nummer van Lorito Real waarvan de afbeelding op de voorkant werd overgenomen, is in te zien in de Biblioteka S.A.L. 'Mongui' Maduro.]

"Bij alternatieven zouden zij er niet zijn"

Zwervers in New York:het zijn geen honden

New York, een stad die alle mogelijkheden biedt voor 'business' en vertier. Maar ook een stad met bittere armoede. Er zwerven duizenden daklozen door de straten en het aantal opvangcentra in shelters en kerken is onvoldoende om ze voldoende bescherming te geven tegen honger en kou.

NEW YORK — "Vijfennegentig procent is uit vrije wil dakloos. De meesten zijn verslaafd, geestelijk gestoord of agressief. Lui zijn ze allemaal. Er loopt er hier eentje rond die van zijn familie 260.000 dollar kreeg. Binnen zes maanden had hij het er doorheen gejaagd aan crack en bier. Als je geld hebt om alcohol te kopen, heb je ook geld om van te leven. Moet ik met zo iemand medelijden hebben???"

Sergeant J. Rinaldi van de Railroad Police rimpelt z'n neus en kijkt speurend rond in de wachtruimte voor de Amtrak-treinen. De ongeveer honderd daklozen per dag die hopen een slaapplaats te kunnen vinden in het Pennsylvania Station in New York, lopen vroeger of later tegen zijn brede borst of tegen zijn collega's op en worden zonder veel omhaal van woorden de straat opgestuurd. Terug naar de portieken, verlaten metrogangen, donkere steegjes of kartonnen dozen waar tienduizenden lotgenoten bivakkeren.

Het aantal mensen zonder eigen woning in New York, een stad met acht miljoen inwoners, is — verhoudingsgewijs — ruim twee keer zoveel als in Amsterdam, dat tussen de 2500 en tienduizend dak- en thuislozen telt op achthonderdduizend inwoners. Een delegatie van de gemeente Amsterdam bezocht eerder dit jaar New York om onder meer te bestuderen hoe in de Verenigde Staten de opvang van daklozen wordt geregeld. Een confrontatie die niet meevalt. Ongeveer honderdduizend mensen wonen, al of niet tijdelijk, in bij familie of vrienden. Het aantal opvangplaatsen in zogenaamde *shelters* en kerken is beperkt: naar schatting 25.000. De rest is aangewezen op de straat. Zoals Andy en George, die bijna naast het hoofdkwartier van de Verenigde Naties wonen op de hoek van de 42ste straat en First Avenue.

ALLES LOOPT MIS

Langs de stoeprand, op roosters waaronder de verwarmingsbuizen van een appartementengebouw lopen, staat een ordelijke verzameling vuilcontainers en kartonnen dozen, afgedekt met rieten matten. Een paar daklozen hangen druipende T-shirts aan een waslijn tussen lantaarnpalen. Op een bankje scheert een man zijn getatoeëerde schedel glad.

Andy (44) woont in de middelste doos. Een keurig opgemaakt bed, uitgesneden 'raampjes' in de achterwand van de doos die Andy een onbelemmerd uitzicht bieden op de wapperende vlaggen voor het VN-gebouw. Zeventien jaar lang verdiende hij de kost als timmerman voordat hij zijn baan kwijtraakte. Vanaf dat moment liep alles mis. Zijn werkgever bleek nooit sociale premies te hebben afgedragen, dus een werkloosheidsuitkering kon hij op zijn buik schrijven. Voor een bijstandsuitkering kwam hij niet in aanmerking, omdat hij dat jaar nog een inkomen had gehad. Terwijl de instanties zich over 'het geval Andy' bogen, kon die zijn huur niet meer betalen. Hij belandde uiteindelijk twee jaar geleden op straat.

Nu verdient hij af en toe een paar dollar met het laden en lossen van hout. Hij heeft de hoop op een vaste baan nog steeds niet opgegeven, maar kan zich goed voorstellen dat een werkgever het met hem niet aandurft. "Stel dat er een spoedklus is; hoe moet hij me dan bereiken? En welke werkgever durft mij duur gereedschap toe te vertrouwen als hij niet weet waar hij het terug kan halen?"

Ex-verkoopleider George (53) raakte zijn werkkring kwijt toen het bedrijf verhuisde naar Arizona. Hij geeft het adres van vrienden op als hij gaat solliciteren. Maar dat heeft hem na vijf jaar werk- en dakloosheid nog steeds niet aan een baan geholpen. Berustend: "Er zijn miljoenen mensen op zoek naar werk."

Andy's zoon van twaalf jaar weet niet dat zijn vader op straat woont. "Hij denkt dat hij me thuis niet kan bezoeken omdat ik een heel klein appartement heb." George ontvangt zijn zes kinderen overal, behalve in zijn doos. "De dierentuin, de bioscoop, het park. Ze denken dat ik bij vrienden woon." Hoe hij overleeft op straat? George duwt zijn handen diep in een emmer zeepsop met wasgoed. "Ik overleef het wel", zegt hij kortaf. "Maar wennen doet het nooit. Zodra ik hieraan gewend raak, is er iets mis met mij."

NEERKIJKEN

Andy: "Het moeilijkst is dat veel mensen zo op je neerkijken. Ze denken dat we gewoon lui zijn, maar zij hebben nooit aan deze kant van de streep gestaan." Wat hem er niet van weerhoudt even gemakkelijk van zijn minachting blijk te geven voor lotgenoten die hun voedsel uit vuilnisbakken halen, zich verwaarlozen en van hun slaapplaats een zwijnestal maken.

"We leven hier, dus kunnen we het net zo goed een beetje aanvegen. Je hoeft niet in de troep te leven. Ik neem iedere dag een douche in de kerk om de hoek en drie keer per week komen er organisaties voor daklozen langs met schone sokken en ondergoed. Van honger omkomen hoef je evenmin. Vanaf half zeven 's morgens staan in een *shelter* bij Madison Square Garden warme koffie en broodjes klaar en er is altijd wel ergens gratis eten te krijgen. Wie uit vuilnisbakken eet, kiest daarvoor."

"Vaak zijn de mensen die in vuilnisbakken graven slechts op zoek naar lege blikjes omdat die vijf dollar-daklozen is mentaal in de war, schat zij. Vijfenveertig procent is verslaafd aan alcohol of drugs. Haar ogen schieten vuur als ze wordt geconfronteerd met de uitspraken van sergeant Rinaldi. "Als er alternatieven waren, zouden er geen zwervers zijn."

De verhouding tussen haar organisatie en de *Railroad police* in het Pennsylvania Station was al nooit geweldig, maar heeft een dieptepunt bereikt toen de *Coalition* de politie van mishandeling van daklozen beschuldigde. De politie eist in een juridische procedure vijf miljoen dollar schadevergoeding. Een van de partijen is een zwerver die aan een confrontatie met Rinaldi en zijn collega's 37 hechtingen in zijn hoofd overhield. Volgens Klein wekt de politie dommelende daklozen door op hun hoofden te gaan staan of brandende sigaretten op hun lichaam uit te drukken. "Het enige dat ze willen is een beetje respect en een plaats om rustig te zitten. Sommige daklozen vragen om geld, maar moet je ze daarvoor slaan? Ze ruiken misschien niet zo lekker, maar dat maakt ze nog geen honden. Ze vallen niemand echt lastig."

Rinaldi briest. "Twee van mijn officieren liggen in het ziekenhuis omdat ze een dakloze wilden verwijderen. De reizigers klagen steen en been over de stank en het ongedierte. Sommige zwervers hebben tbc of aids. Zonder ons zou dit station een jungle zijn." Amtrak, een aantal banken en andere bedrijven hebben hun eigen antwoord gevonden op het daklozenprobleem: *Outreach*. De organisatie wordt betaald door het bedrijfsleven en heeft als voornaamste taak om de omgeving van die bedrijven zwerver-vrij te houden. Volgens medewerker Allan Opidi horen ook het verstrekken van voedsel en kleding en het bemiddelen bij het zoeken naar een baan bij het werk. Becky Klein is kritisch: "Het zijn voornamelijk beveiligingsbeambten en ze mishandelen de daklozen ook. Baanbemiddeling? Laat me niet lachen. Ze laten de mensen klusjes doen tegen hongerlonen van 1,10 dollar per uur, terwijl het minimumloon 4,75 dollar is."

De *Coalition* zelf traint daklozen die in veel gevallen nooit enige opleiding hebben genoten, tijdens een programma van acht weken in eenvoudige vaardigheden, zoals typen. Maar hoeveel mensen op die manier aan een zwervend bestaan weten te ontsnappen is niet bekend. Velen slijten de rest van hun leven op straat. Klein, aarzelend: *Some get comfortable.*

Kinderprostitutie en seksuele uitbuiting:

Weerzinwekkende vorm van moderne slavernij

HAMBURG — Kinderprostitutie en seksuele uitbuiting van minderjarigen gelden als de weerzinwekkendste vorm van moderne slavernij. Ongeveer tien miljoen kinderen worden volgens gegevens van de Verenigde Naties op deze manier vernederd en verkracht. Dit gebeurt vooral in ontwikkelingslanden in de Derde Wereld.

Talloze meisjes en jongens op kinderleeftijd worden als seksslaven in bordelen opgesloten, door sekstoeristen uitgebuit of mishandeld voor zaken in de sfeer van pornografie waarmee miljarden gemoeid zijn. Jaarlijks komen er volgens de hulporganisatie 'Terre des Hommes' een miljoen kinderen bij, die in de klauwen terecht komen van souteneurs, bordeeleigenaren en gewetenloze zakenlui.

Maar seks-vakantiegangers uit de Verenigde Staten, West-Europa, Japan of Australië lopen sinds korte tijd het risico dat ze er niet meer ongestraft afkomen, als ze zich aan kinderen vergrijpen. Politie en Justitie in landen die in dit verband bekend staan als Thailand en de Filipijnen treden er strenger tegen op. Wie in het buitenland in een bordeel of op een hotelkamer betrapt wordt op seks met minderjarigen, krijgt vaak bij thuiskomst een proces.

"Waarom reizen mannen uit de rijke industrielanden de halve wereld rond om kinderen in de Derde Wereld te verkrachten?" Met deze vraag begonnen organisaties voor de bescherming van kinderen in 1990 in Thailand een internationale voorlichtingscampagne over de gevolgen van het sekstoerisme.

Feit is dat de kinderprostitutie in Azië, Afrika en ook in Latijnsamerikaanse landen als bij voorbeeld Brazilië de laatste jaren flink is toegenomen, hand in hand met de groeicijfers van het lange-afstandstoerisme.

Voorbeeld Thailand: Jaarlijks doen meer dan vijf miljoen vakantiegangers het land aan. De Duitsers vormen na de Japanners de op een na grootste groep. In de ervaring van 'Terre des Hommes'-deskundige Christa Dammermann is twee-derde van de mannen onder hen sekstoerist. "En ongeveer tien procent van hen koopt seks met kinderen."

Met dit soort toeristen 'begon de massale vraag naar kinderprostitutie, zodat groepen handelaren ondertussen in Birma en China meisjes ontvoeren en naar bordelen in Thailand slepen', zo meldt Dammermann. Vaak worden de kinderen in massagesalons regelrecht gevangen gehouden en volgestopt met tabletten en verdovende middelen. "Voor de meisjes is er nauwelijks een ontsnappen uit het bordeel mogelijk."

In de buurlanden Cambodja en Vietnam is men als gevolg van de aanwassende toeristenstromen bang voor een soortgelijke ontwikkeling. Ook op Cuba, waar het toerisme de afgelopen jaren sterk is uitgebreid en tot de op een na grootste deviezenbron van het land werd, is de prostitutie met sprongen gestegen. In Brazilië komen velen uit het miljoenenleger van de straatkinderen, die beïnvloed zijn door de uitzichtloze ellende van de sloppenwijken en van de armoedige streken op het platteland, in de prostitutie terecht.

Maar tegelijk groeit ook het verzet tegen het seksueel misbruiken van kinderen, temeer omdat bijna alle lidstaten van de Verenigde Naties zich ertoe verplicht hebben, de rechten van de kinderen te beschermen. Op de Filipijnen zijn hele wijken met bordelen gesloten. In Thailand heeft premier Chuan Leekpai de strijd tegen de kinderprostitutie tot doel van de regering verklaard.

Humanitaire organisaties werken samen met Interpol om kinderbeulen in hun eigen land voor de rechter te brengen. Ze eisen een sterkere veroordeling van de kinderprostitutie in de landen waar de sekstoeristen vandaan komen.

In ieder geval moeten kinder-sekstoeristen er in toenemende mate mee rekenen dat zij zich voor hun daden moeten verantwoorden. In Thailand dreigt in de toekomst een gevangenisstraf, die kan oplopen tot twintig jaar. De hotels versterken de controles, omdat opzeggingen van contracten dreigen. De touroperators moeten vrezen voor pijnlijke onthullingen, als hun hotels kinderprostitutie verder gedogen.

Vakbonden in de vakantielanden steunen de campagne. Zij instrueren reisleiders en hotelpersoneel in deze geest. Internationale hulporganisaties verzamelen de gegevens van kindersekstoeristen en geven die door aan de politie.

De ondergang van de hòfi's

= door Yvette Raveneau =

Al een paar eeuwen zijn hòfi's, hofjes of boomgaarden een bekend verschijnsel op Curaçao. Deze boomgaarden met vruchtbomen liggen altijd in het afstroomgebied van regenwater. In het verleden leidde men via een ingenieus stelsel van grote en kleine dammen het water naar de plekken die irrigatie behoefden. In ons semi-aride landschap nemen deze altijd-groene hòfi's een opvallende plaats in, stille getuigen van het succes van onze voorouders om in het dorre land toch nog fruitbomen te kweken, met kennis van de natuurlijke gesteldheid van de omgeving. Deze kennis en vaardigheden dreigen helaas verloren te gaan, en daarmee dus ook de hòfi's.

Hoewel onze hòfi's al jarenlang verwaarloosd worden, hebben ze bij velen van ons toch nog diep in het hart een speciaal plaatsje. Dat bleek bij voorbeeld toen enkele jaren terug een projectontwikkelaar mangobomen uit hòfi Groot Piskadera (in de volksmond Klein Hòfi genoemd) liet omhakken en een aantal in een behoorlijk verminkte staat achterliet. Tijdens de druk bezochte protestbijeenkomst werden er ontroerende redevoeringen van oude landarbeiders gehouden waaruit de gehechtheid aan deze hòfi's bleek. De pers werd in die dagen door talloze telefoontjes van bezorgde burgers bestookt.

Voor de koeling van haar installaties pompte de Shell gedurende lange tijd grote hoeveelheden grondwater op. Daardoor daalde het grondwaterpeil en het zeewater drong langzaam maar zeker de bodem binnen. Fruitteelt en akkerbouw konden zich maar moeilijk handhaven. Daarnaast verloor de plattelandsbevolking haar belangstelling voor agrarische activiteiten omdat ze steeds meer emplooi bij de raffinaderij en de moderne geldeconomie kon vinden. Vele hòfi's kwijnden weg.

De overblijvende hòfi's kennen we nu vooral als recreatieoorden. Dat begon in de veertiger jaren toen families elkaar zondags in de hofjes ontmoetten. Het kookgerei werd meegenomen en men bracht de hele dag samen al etend, drinkend en pratend door. Hofjes waren ook de plaatsen bij uitstek waar de padvinders en andere jongerenorganisaties in de vakantie en week-ends hun tenten opsloegen.

De vroegere grote hofjes rondom de stad zoals in Biesheuvel en Rustenburg, bestaan uit amper een paar bomen en genieten grote bekendheid als feestgelegenheid. Zuikertuin is grotendeels veranderd in een asfaltwoestijn en er wordt weinig gedaan om de paar bomen die er nog staan te behouden. De nieuwe aanplant laat bovendien veel te wensen over. Het hofje van Rooi Catochi is adembenemend mooi, maar als de Magdalenaweg alweer door een omgevallen reus versperd wordt beseffen we weer dat een van de laatste maar ook een van de mooiste hòfi's in het stadsgebied door verwaarlozing dreigt te verdwijnen.

De laatste doodsteek aan onze hòfi's wordt de laatste jaren door verkavelingsplannen toegebracht. Nieuwe wijken verrijzen op plekken waar vroeger dammen lagen. Juist deze laaggelegen gebieden zijn bij uitstek geschikt voor hòfi's. Dat blijkt in de regentijd als huizen in deze wijken onderlopen of als de fundering gaat verzakken. De regen is dan de schuldige. Wat een verschil met de vroegere generaties die met veel meer inzicht met de natuurlijke omgeving omgingen. Zij wisten dat ons eiland het

grootste deel van het jaar droog is en dat het schaarse regenwater dus in het afstroomgebied moest worden opgevangen.

Wij gaan er abusievelijk van uit dat bouwen in het afstroomgebied van een droog eiland geen kwaad kan. Wij zien de regen op zijn hoogst als een afwijking, een probleempje dat met grote geasfalteerde rooien naar zee afgevoerd kan worden. Behalve dat dit vaak toch weer misloopt infiltreert het kostbare water niet meer in de bodem. Daar komt nog bij dat wij nu enorme hoeveelheden water uit de bodem pompen voor onze tuinen met uitheemse planten die veel meer water nodig hebben dan de oorspronkelijke vegetatie. Het zoute zeewater kan dus nu veel gemakkelijker in het grondwater dringen.

De Curaçaoënaar identificeert natuur eerder met vruchtbomen dan met mondi. Van oudsher verbindt de bevolking vertellingen aan oude bomen. De bomen die verschillende mensengeneraties overleven, verbinden via die verhalen de generaties met elkaar. Vruchtbomen en hofjes gaan voor de bevolking niet anoniem door het leven en het verdwijnen ervan doet pijn. Vruchtbomen staan ook hier ook überhaupt voor vruchtbaarheid. Het verdwijnen van hòfi's, het verdwijnen van fruitbomen is voor de bevolking van Curaçao mogelijk een symbool van het verdwijnen van het eigene. Bij iedere boom die geveld wordt, wordt in feite afscheid van een culturele erfenis genomen.

Daarmee wordt symbolisch én reëel uitgevoerd wat men voor het sociale leven van Curaçao zo vreest: verbreking van de sociale cohesie in ruil voor een samenleving waar wellicht meer geld circuleert, maar die overigens volkomen ontheemd is. Als de overheid de hòfi's tot natuurmonument zou verklaren zou er niet alleen een oude cultuurtechniek hersteld kunnen worden, en ook niet alleen een stuk aangelegde natuur maar er zou iets in de ziel van vooral de ouderen van onze bevolking geheeld kunnen worden.

Als onze gemeenschap voor een betere omgang met de gehele natuur wil kiezen, zou ze zo kunnen aansluiten bij de waarde die men van oudsher aan gecreëerde natuur, de hòfi's hecht. Als het ons lukt onze jongeren deze natuur te leren waarderen, kunnen wij dit als opstapje gebruiken om hen begrip en zorg voor de oorspronkelijke natuur bij te brengen.

Onlangs hebben de paters van de Orde der Dominicanen hòfi St. Jozefsdal te Barber overgedragen aan de milieuvereniging Amigu di Tera, met de uitdrukkelijke wens het hofje te conserveren en een positieve rol te laten spelen voor de gemeenschap. In de volksmond heet het hofje achter de pastorie van Barber 'Hòfi Pastor'. De naam Sint Jozefsdal dateert nog uit deze eeuw. Het hofje, 12 hectare groot, is maar een klein deel van wat overgebleven is van de vroegere plantage Cabrietenberg.

De geschiedenis van het hofje begint in 1832 als plantage Cabrietenberg of Barber met alles wat erop staat door pastoor Niewindt voor het bedrag van 10.000 gulden wordt gekocht, voor die tijd een behoorlijke som geld. Dit bedrag moest dan ook geleend worden. Kort na zijn aankomst op Curaçao kwam pastoor Niewindt toen hij zich op Bandabou vestigde terecht bij Joseph Piñero Sillié. Hij werd hartelijk ontvangen door deze katholieke Shon die oorspronkelijk uit Otrobanda kwam. Hij mocht zelfs in een maïsschuur de zondagse mis opdragen voor de slaven van Bandabou. Dit werd de voorloper van de kerk van Barber.

De toenmalige gouverneur Elsevier had geen bezwaar tegen deze diensten, het landgoed was immers eigendom van Piñero Sillié. Enkele plantagehouders echter, buurlui van Cabrietenberg zoals onder anderen Van der Dijs van Savonet protesteerden tegen deze bijeenkomsten waaraan soms 500 tot 600 slaven deelnamen; het was hun te gevaarlijk. In feite in 1829 werden deze diensten alsnog door de gouverneur verboden. Andere plantagehouders van Bandabou waaronder Frans en Herman Rooyer en Piñero Sillié verklaarden schriftelijk geen bezwaar te hebben tegen een kerkje op plantage Barber. De diensten gingen dus toch gewoon door en intussen stuurde Niewindt een verzoek naar de koning om op Barber een kerkje te mogen bouwen.

Na het overlijden van Joseph Sillié in 1832 kocht pastoor Niewindt de plantage. In hetzelfde jaar werd de kerk van Barber een feit. Daarvóór moesten de gedoopte slaven van Bandabou voor elke trouwerij of elk doopsel te voet naar de kerk van Santa Ana, in die tijd de enige rooms-katholieke kerk. Men kan zich indenken dat dit ware feesttochten waren die ze nu helaas moesten missen.

De kerk werd later St. Joseph genoemd naar de vroegere eigenaar van het landgoed. Toen pastoor Niewindt plantage Cabrietenberg kocht telde het 45 slaven. Ook de slaven waren bij de koop inbegrepen. Bernardo Pietersz werd toen vitó (opzichter).

Als bisschop Niewindt in 1860 sterft blijft plantage Cabrietenberg op zijn naam staan. Bij de afschaffing van de slavernij in 1863 ontvangt Bernardo Pieters, de vitó 3200 gulden voor de 16 slaven die hij de vrijheid gaf. Ook wijlen monseigneur Niewindt zou 5200 gulden toekomen voor 26 slaven. Je zou daaruit kunnen opmaken dat Bernardo Pieters inmiddels minstens een gedeelte van Cabrietenberg zijn eigendom zou kunnen noemen.

Zeven jaar na de dood van Niewindt, in een tijd dat er geen bisschop was maakte Bernardo Pieters aanspraak op het hofje dat toen de naam Zorgdal droeg. Het is niet bekend hoe dit verhaal verder afliep. In het documentatieboek van pater Gijlswijk, geschreven in de jaren 1912-1921, staat vermeld dat 'een groot gedeelte van plantage Barber verkocht is aan J. Joubert'. Jammer genoeg is dit kostbare documentatieboek van de geschiedenis van de rooms-katholieke kerk kort geleden op Curaçao zoek geraakt waardoor dit gegeven niet verder kon worden gepreciseerd. Van het vroegere landgoed Barber of Cabrietenberg is nu slechts een klein hofje over: het Sint Jozefsdal. Een klein stukje met een lange, rijke geschiedenis en hopelijk een mooie toekomst.

HET NIEUWE HOFJE

Om natuurhistorische én om cultuurhistorische redenen is het St. Jozefsdal een interessant gebied. Men treft er zowel relatief vochtige vlaktes met hoge fruitbomen, een iets drogere mondi met hoge zeldzame bomen als vrij droge geaccidenteerde gronden met cactusbegroeiing aan. Een 300-jarige majesteitelijke kapokboom met haar grillige vormen is een waar natuurmonument op zichzelf. Deze unieke boom die Niewindt nog heeft zien staan, figureert nu in het embleem van hòfi Sint Jozefsdal. De prachtige vegetatie, samen met resten van een oud dammenstelsel geven het gebied een bijzondere charme.

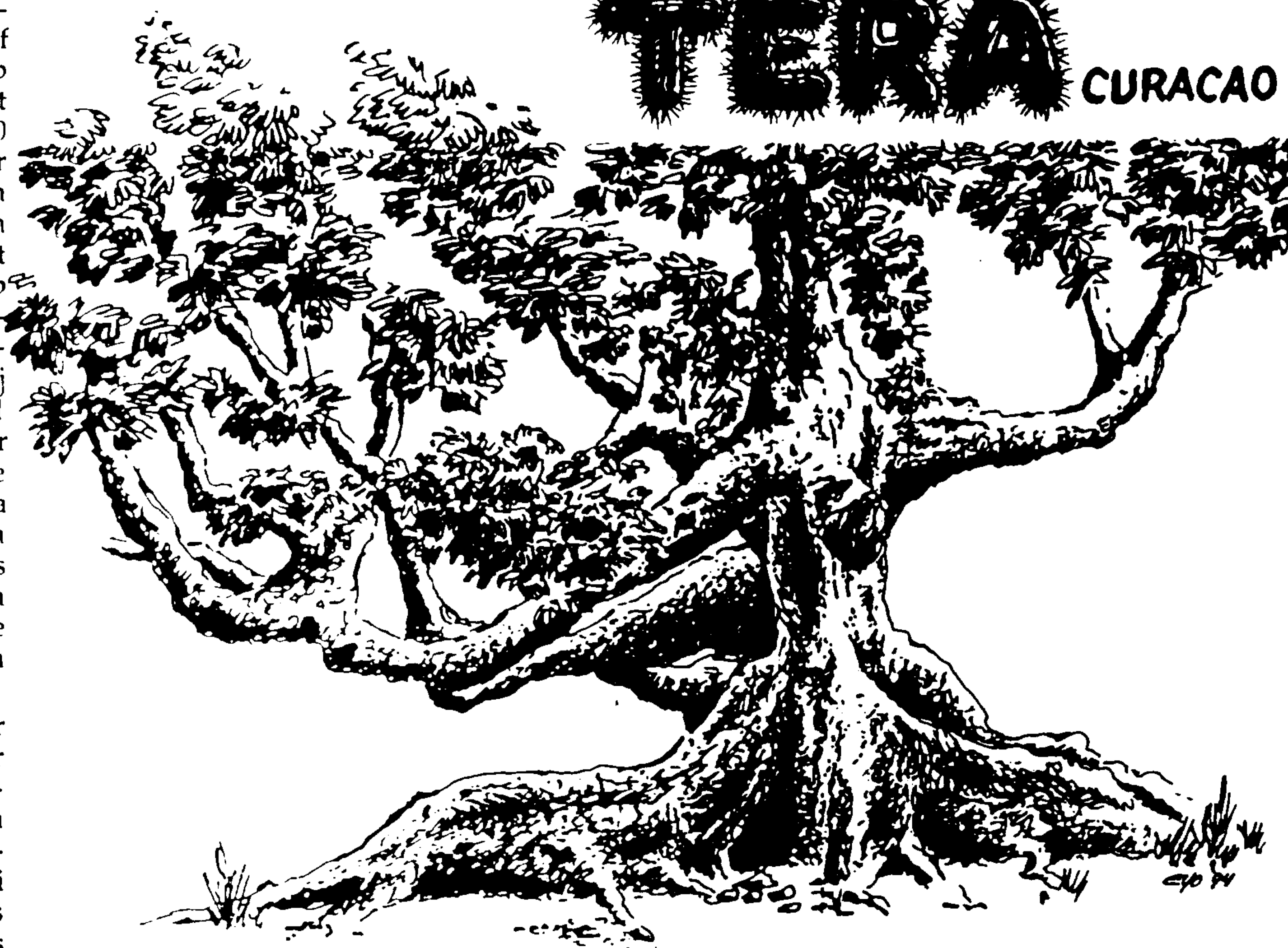
De hoge mondibomen staan onder voortdurende bedreiging van de palu di lechi. Deze uit Madagascar geïmporteerde liaanachtige rubberplant overwoekert de bomen die door gebrek aan zonlicht afsterven. Het hofje heeft geen omheining waardoor een nieuwe aanplant niet voldoende beschermd kan worden. Het dammenstelsel is aan een grondige reparatie toe. Een beheersplan en een inrichtingsplan staan al op papier. Nu zal het hofje stap voor stap in orde moeten worden gebracht. De handen zullen uit de mouwen gestoken moeten worden.

Hòfi's worden een zeldzaam verschijnsel in ons landschap, en die er nog over zijn, zijn zoals ir Percey Henriquez al jaren geleden al opmerkte niet veel meer dan een schim. Wij moeten alles doen om deze groenstroken te behouden, zoveel mogelijk te herstellen en ze een plaats te geven voor de mensen in de directe omgeving. Amigu di Tera wil hòfi St. Jozef vooral voor de bewoners van Barber en Bandabou van betekenis laten zijn. In een later stadium zal dit hofje een rol kunnen spelen voor cultuur- en natuurhistorisch toerisme.

Katoenboom bij St. Jozefsdal

AMIGU DI TERA CURACAO

May's Feestrecepten

UIT [illegible]-AMERIKA:

Gesmoorde Tong

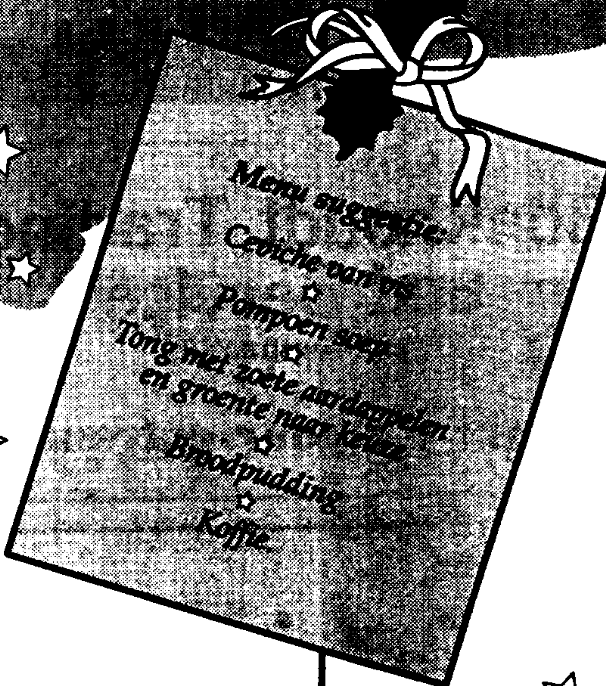
1 rundertong [illegible] pond
1 [illegible] verse cilantro
[illegible]to olie (achiote of roecoe)
3 [illegible]
4 [illegible] knoflook, fij[illegible]hakt
1 [illegible] pitten verwijderd, klein gesneden
5 gro[illegible] klein gesneden
1 [illegible]
[illegible] schoongemaakt, klein gesneden
[illegible]
[illegible] (zoete rode pepers uit blik of potje),
[illegible]
12 [illegible] tomaten, vellen en pitten verwijderd, klein gesneden
[illegible]
[illegible]
[illegible] basilicum, gehakt
[illegible] of 1 theelepel droge thijm
[illegible]
[illegible]bouillon
[illegible]
[illegible] gehakte snijpeterselie (met platte blaadjes)

[illegible] enkele uren in ruim koud water zetten. Daarna de tong zorgvuldig schoon [illegible]en met een doekje met zout. Goed nawassen in ruim water. De tong opzetten met de [illegible]ro. Water aan de kook brengen. Voor temperen en de tong ± 3 uur met de deksel op [illegible] zachtjes laten koken. De tong is gaar wanneer het puntje van de tong zacht aanvoelt en wanneer een vork zonder te veel weerstand te ontmoeten in het dikste gedeelte gestoken kan worden. De gekookte tong direct van vel en kraakbeen ontdoen.

Terwijl de tong kookt maakt u de saus. In een saut, pan de olie verhitten, de knoflook, hete peper en uien toevoegen en sauteren tot de uien transparant zijn ± 10 min. Sherry toevoegen 5 min. sauteren. Bleekselderij, wortel en pimientos toevoegen 5 min. sauteren. Tomaten toevoegen, plus zout. Op een middelmatig vuur ± 50 min. laten pruttelen.

De ingrediënten van het bouquet garni in een stuk kaasdoek doen en dichtbinden. In een grote braadpan de tong, tomatensaus, bouillon, rozijnen en bouquet garni (aan het oor van de pan bevestigen). Samenvoegen. Aan de kook brengen, het vuur temperen en 45 min. heel zachtjes laten pruttelen.

De tong uit de saus halen en in dunne plakjes snijden. De saus op een schaal doen en de plakjes tong [illegible] leggen. De verse peterselie erover strooien.

UIT [illegible]:

[illegible]erstbrood

[illegible]
[illegible] cup meel
[illegible] gemalen kardemom zaadjes
[illegible] citroen schil
[illegible] gedrenkt in [illegible]
[illegible] amandelen
[illegible] voor bestrijken van het brood
[illegible] plus poedersuiker voor decoratie

[illegible] De melk verwarmen en de suiker [illegible] Melk-mengsel bij het [illegible] gis[illegible] Voeg de rest van het [illegible] een [illegible] citroenschil. Kneden tot het deeg [illegible] ±11/[illigible] (85oF).

De rozijnen [illegible] drogen met keukenpapier. Mengen met de amandelen en de 1/2 cup meel. [illegible] gerezen deeg kneden, zodat de rozijnen [illegible] goed verdeeld worden. Het deeg verdelen in 6 rollen, 3 lange en 3 kortere. Van de lange rollen een vlecht [illegible]mengsel. Van de korte rollen een vlecht maken, op de a[illegible] bestrijken met het ei-mengsel. Het brood op een goed ingevette bakpl[illegible]

De oven voorv[illegible] nogmaals bestrijken met het ei-mengsel. De [illegible] en in 60 tot 70 min. goud bruin laten worden. [illegible] terwijl het brood nog warm is.

UIT HET VE[illegible]

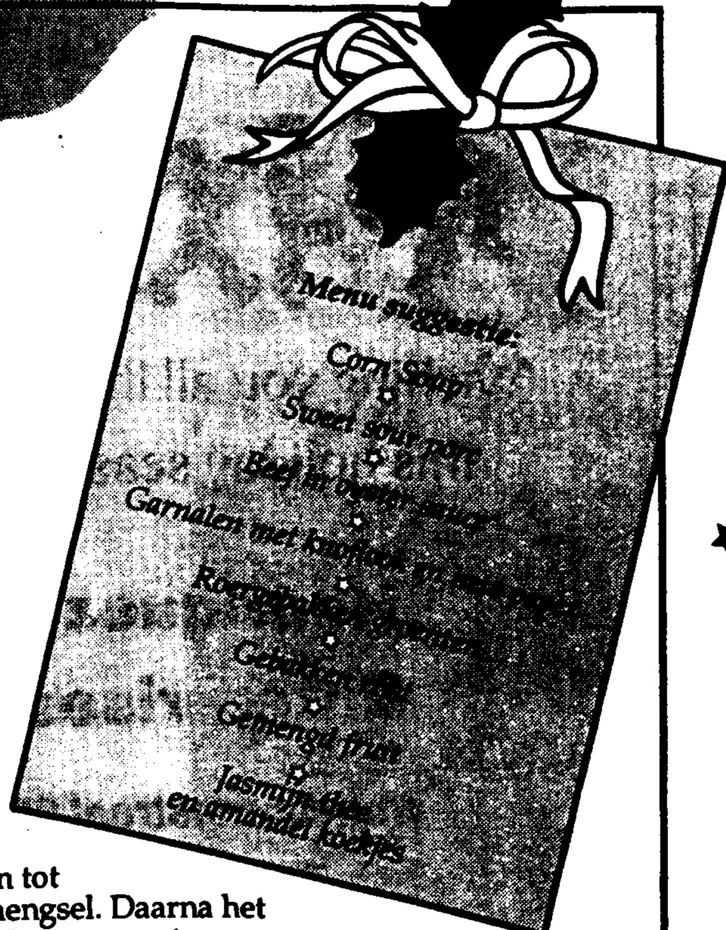
Corn S[illegible]

Voor 4 pe[illegible]

75 gram [illegible]
3 cups k[illegible]
1 blik 'c[illegible]am)
1 eetlep[illegible]
1/2 eet[illegible] of sherry
1 losg[illegible]
zout en[illegible]
2 eetle[illegible]
aange[illegible]

Marin[illegible] kip:
1/2 the[illegible]na
1/4 theel[illegible]
snufje witte pe[illegible]
2-3 eetlepels water.

Olie verhitten, wijn of sherry toevoegen, dan de bouillon. Aan de kook brengen en de mais toevoegen. Terugbrengen naar kookpunt, kip toevoegen, zachtjes laten koken tot de kip gaar is. Sap binden met het maizena-mengsel. Daarna het losgeklopte ei er door roeren. Van het vuur nemen en zout en peper naar smaak toevoegen.

UIT NOORD-AMERIKA:

Chocolade Mousse Cake

1 cup gebrande pecan noten
1 cup verkruimelde Maria- of andere koekjes (±12 stuks)
2 eetlepels suiker
1/4 cup gesmolten ongezouten roomboter
± 1 pond pure chocolade couverture in stukjes gesneden
1 cup slagroom
6 eieren
[illegible] suiker
[illegible] cup meel
stijf geslagen room
hete pecan noten
Oven voorverwarmen tot 325oF
Voor ± 16 personen.

Een springvorm van 22 cm [illegible]en. In de keukenmachine de [illegible] grof maken. [illegible] noten, koekkruimels en sui[illegible]engen. Gesmolten boter toevoegen. Goed meng[illegible] Op bodem en zijkant (tot 4 c[illegible] de springvorm dru[illegible]. Chocolade en slagroom mengen in [illegible] pannet[illegible] een laag vuurtje ro[illegible] tot de [illegible] gesmolten. Het m[illegible] een [illegible]engkom [illegible]

In een andere kom de eieren [illegible] laagste stand. Suiker en meel toevoegen. [illegible] mengsel dik is. 1/4 van het mengsel [illegible] doorheen vouwen. Het hele [illegible]

In de voorverwarmde oven ± 55 mi[illegible] het midden mag de cake nog zacht [illegible] De ri[illegible] nog minstens 4 uur [illegible] in de ijskast plaatsen [illegible]

Voor het opdienen:
De cake op kamerte[illegible]omen. Met de stijfgeslagen room [illegible] de noten versieren.

UIT HET MIDDEN-OOSTEN

Baba Ganoush

750 gram aubergines (2 medium)
1/4 cup citroen sap
1/4 cup tahini (sesame past[illegible]
3-4 tenen knoflook, gekneu[illegible]
zout en vers gemalen zw[illegible]
olijfolie
gehakte peterselie en rijpe [illegible]
warm pita brood.

Oven voorverwarmen tot [illegible]
bakken tot ze volkomen [illegible]
vlees eruit scheppen. In [illegible]
peper naar smaak toevoe[illegible]
... 3 eetlepels olijfolie toevo[illegible]
ijskast.

Serveren: met de achterkant van een lepel een holletje in het midden van de pasta maken, een sche[illegible] olijfolie erin doen. Peterselie erover strooien en garneren met olijven. Opdienen met warm pita brood.

Hummes

450 gram kikkererwten (garbanzos) (2 blikken), afgegoten, goed afgespoeld on[illegible]
zout en cayenne peper
4 ... 6 tenen knoflook, gekneusd
1/4 cup citroen sap
1/4 cup tahini
olijfolie en vers gehakte peterselie

De kikkererwten door een zeef wrijven. Velletjes weggooien. In de keukenmachine kn[illegible] een snufje zout. De gepureerde kikkererwten toevoegen, draaien, citroensap, tahini, sn[illegible] toevoegen. Pureren tot alles goed gemengd is. Hummus moet glad en dik zijn. In een [illegible] afdekken, koud laten worden in de ijskast.

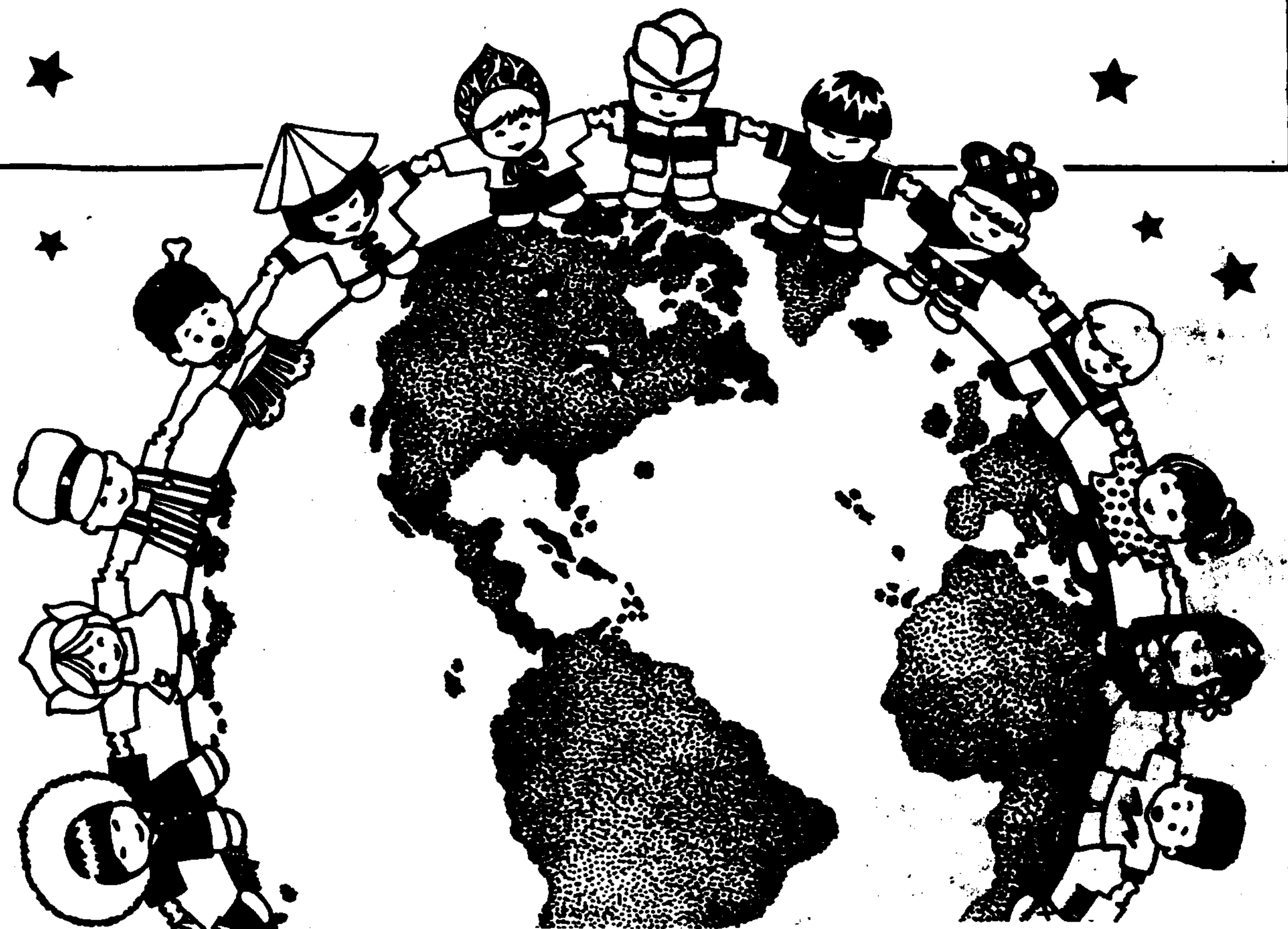
Serveren: holletje maken in het midden met de achterkant van een lepel. Peterselie ero[illegible] beetje cayenne. Opdienen met warm pita brood.

Pita Brood

500 gram meel
1 theelepel zout
1 eetlepel droge gist
1 theelepel suiker
1,5 cup lauw water

Meel, suiker en gist in de keukenmachine mengen (2 seconden), zout oplossen in lauw wa[illegible] machine loopt, water langzaam aan het meel-mengsel toevoegen, tot zich een bal vormt. 1 m[illegible] Het deeg laten rijzen in een ingevette kom, tot het zich verdubbeld heeft. Het deeg op een me[illegible] bestoven plank kneden. Er een dikke rol van maken en in 12 gelijke stukken snijden. Van elk st[illegible] maken op een met meel bestoven bakplaat leggen en afgedekt met een theedoek 30 min. laten r[illegible]

Elke bal uitrollen tot een cirkel van 15 cm. Oven voorverwarmen tot 450oF. 2 bakplaten met meel bestuiven, 3 ... 4 broodjes op elke bakplaat leggen. Bakken tot ze net bruin beginnen te worden ±3 minuten. Omdraaien 2 x 3 min. bakken. Herhalen met de rest van de broodjes. Serveren bij Baba Ganoush en/of Hummes.

Wij wensen u Prettige Kerstdagen

AND BEST WISHES FOR A HAPPY AND PROSPEROUS NEW YEAR!

Boekhoudt Trading and Service
Fergusonstraat 70

Thanks for your patronage

Wij wensen U allen, doch in het bijzonder onze cliënten

Gezellige Kerstdagen
en
Voorspoedig Nieuwjaar

Dank voor het in ons gestelde vertrouwen. Ook in het nieuwe jaar staan wij voor U klaar.

- **CARIBBEAN PAINT FACTORY ARUBA N.V.**
- **CARIBBEAN GLASS TRADING N.V.**
- **ARUBAANSE SCHILDERS EN AFWERKINGSBEDRIJF N.V.**

Fergusonstraat 57-D
Tel.: 25330

HAPPY HOLIDAYS

Cheery days ahead to one and all

THE NEW INDIA ASSURANCE CO., LTD.
General Agent
Ch. H. Raghunath

Happy Holidays

Wij wensen u allen

Prettige Kerstdagen en Voorspoedig Nieuwjaar

Dank voor het in ons gestelde vertrouwen.
Het was prettig zaken met u te doen.
Ook in het nieuwe jaar staan wij voor u klaar.

Mercurius Trading Co.
(Handelsmaatschappij Mercurius n.v.)

MERRY X'MAS
and a
HAPPY NEW YEAR

We're hoping you have a safe and happy holiday. Thank you for your patronage. For your safety at your service again in next year.

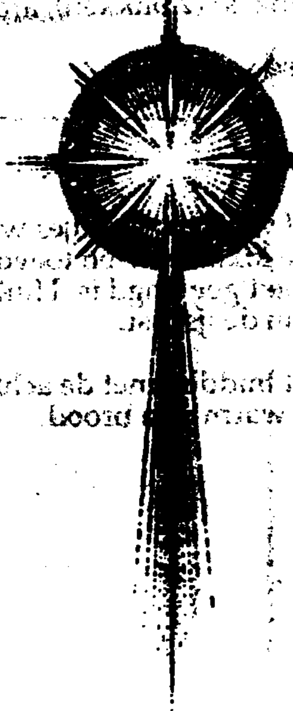
NORMARK
Fergusonstraat 26 - Aruba

Bon Pascu y Felis Aña Nobo

Dank voor de zaken die wij met u mochten doen.

Ook in 1995 gaarne te uwen dienste. onder meer met graveerwerk voor bedrijf en particulier. Ook alle soorten rubber stempels

prettige feestdagen
seasons greetings
meilleurs voeux
frohe festtage
feliz navidad y año nuevo

FIRST
FIRST NATIONAL
BANK OF ARUBA N.V.

Bon Pascu

Bon Aña Nobo

Tur cos bon.

Palmera Quality Products N.V.
Tel.: 22122 - 24277
L.G. Smith Blvd. 140

Bon
Pascu
Bon
Aña

Ook in het nieuwe jaar staan wij weer voor u klaar met vuil ophalen en schoon maken

Ganesh Cleaning Services

BON PASKU - BON AÑA

MERRY CHRISTMAS
HAPPY NEW YEAR

KERSTDAGEN
VOORSPOEDIG 1995

het in ons gestelde vertrouwen

Banco di Caribe
ARUBA

Wishing you all the best this holiday season

Tel.: 29133

AT YOUR SERVICE IN 1995

- S&W - MONARCH
T-stout